

Velallisen sopimussuhteiden uudelleenjärjestely saneerauskeinona

Prosessioikeuden eurooppalaistuminen
Pro Gradu -tutkielma

Laatija:
Noora Tuominen

23.9.2024

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro Gradu -tutkielma

Oppiaine: Prosessioikeuden eurooppalaistuminen

Tekijä: Noora Tuominen

Otsikko: Velallisen sopimussuhteiden uudelleenjärjestely saneerauskeinona

Ohjaaja: Tuomas Hupli

Sivumäärä: XI + 79 sivua

Päivämäärä: 23.9.2024

Tämän tutkielman aiheena on saneerausvelallisen velkajärjestelyiden ulkopuolisten sopimusvastuiden sääntely. Koska yrityssaneerauksen tarkoituksena on maksuvaikeuksissa olevan yrityksen liiketoiminnan tervehtyttäminen ja monet sopimukset ovat liiketoiminnan jatkuvuudelle elintärkeitä, on yrityssaneerauksen sopimusvastuita koskevan sääntelyn lähtökohtana sopimusjatkuvuus. Sopimusjatkuvuudella tarkoitetaan yrityssaneerauksessa sitä, että saneerausmenettelyn alkaminen ei lähtökohtaisesti vaikuta velallisen jo tekemiin sitoumuksiin. Sopimusten jatkuvuusperiaate voisi kuitenkin ehdottomana vesittää koko saneerauksen tarkoituksen, sillä velallisen kannalta epäedullisilla sopimuksilla voi olla merkittävä vaikutus liiketoiminnan perimmäiseen kannattamattomuusongelmaan. Tämän vuoksi YSL 27 §:ssä on mahdollistettu eräistä sopimusvastuista irtautuminen.

Tätä saneerausvelallisen erityistä irtisanomisoikeutta laajennettiin sittemmin vuoden 2023 saneerauslain uudistuksessa. Laajennuksen myötä suomalaiseen saneeraukseen rantautui myös uusi saneerauskeino: sopimussuhteiden uudelleenjärjestely. Tässä tutkielmassa sopimussuhteiden uudelleenjärjestelyllä tarkoitetaan saneerausvelallisen mahdollisuuksia kajota velkajärjestelyn ulkopuolella olevien sopimussuhteidensa sisältöön ja niiden sitovuuteen saneerausintressin toteuttamiseksi. Tutkielman tarkoituksena on selvittää sopimussuhteiden uudelleenjärjestelykeinojen sisältö ja merkitys niin yrityssaneerauslaissa kuin suhteessa muuhun sääntelyyn, jolla sopimussuhteiden sisältöön ja sitovuuteen voidaan kajota. Lisäksi tutkielmassa tarkastellaan YSL 27 §:ään liittyvää velallisen sopimuskumppanin oikeutta kohtuulliseen korvaukseen irtisanomisesta koituneesta vahingosta, sillä korvausvastuun suuruudella voi olla iso merkitys irtisanomisoikeuksien käytettävyydelle.

Tutkimuksen keskeisin tutkimusmetodi on lainoppi. Lainopillisessa tutkimuksessa tutkitaan voimassa olevaa oikeutta ja sen sisältöä. Oikeutta systematisoidaan ja tulkitaan tukeutumalla itse lakiin, lainvalmisteluasiakirjoihin, oikeuskäytäntöön sekä oikeuskirjallisuuteen. Tämän tutkimuksen tarkastelun keskiössä on vuoden 2023 saneerauslain uudistukseen liittyvät lainvalmisteluasiakirjat. Lisäksi tutkimuksessa käytetään myös oikeusvertailevaa tutkimusmetodia Ruotsin saneerauslain sopimusvastuita koskevan sääntelyn sisällön selvittämiseksi. Insolvenssioikeudelliselle tutkimukselle tyypilliseen tapaan myös tässä tutkielmassa esitetään normatiivisen tutkimuksen jälkimainingeissa erilaista *de lege ferenda* -pohdintaa.

Tutkielmassa havaittiin, että YSL 27 §:n velallisen sopimusvastuiden järjestelykeinot ovat vuoden 2023 uudistuksesta huolimatta monimutkainen kokonaisuus erilaisia käsitteitä, edellytyksiä sekä irtisanomisaikoja, joihin kaikkiin liittyy myös paljon käytännön tulkintavaikeuksia. Oikeustilan selkeyttämisen ja saneerausmenettelyn joutuisuuden kannalta sopimusvastuita koskevaa lainsäädäntöä olisi johdonmukaistettava. Mallia voisi ottaa muun muassa naapurista Ruotsista, jonka uudessa saneerauslaissa velalliselle annettiin kaikkia kestopimuksia koskeva irtisanomisoikeus kiinteällä kolmen kuukauden irtisanomisajalla.

Avainsanat: yrityssaneeraus, sopimussuhteiden uudelleenjärjestely, sopimusten sitovuus, irtisanomisoikeus, kohtuullinen korvaus.

Sisällys

Velallisen sopimussuhteiden uudelleenjärjestely saneerauskeinona	I
Lähteet.....	V
Lyhenteet.....	XI
1 Johdanto	1
1.1 Aluksi	1
1.2 Tutkimuskysymykset ja rajaukset.....	4
1.3 Menetelmät, lähteaineisto ja rakenne	6
2 Sopimusten jatkuvuus saneerauksessa	9
2.1 Saneerauksesta yleisesti	9
2.1.1 Tausta ja tavoitteet	9
2.1.2 Saneeraus menettelyinä.....	13
2.2 Sopimukset saneerauksessa	17
2.2.1 Sitovan sopimuksen periaatteellinen tausta	17
2.2.2 Sopimusten jatkuvuus ja neutraliteettiperiaate	20
2.2.3 Velallisen sopimuskumppanin asema	24
3 Sopimusmuutokset ja sopimuksesta irtautuminen saneerauksen ulkopuolella	28
3.1 Lähtökohtia sopimusmuutokseen ja sopimuksen päättymiseen	28
3.2 Sopimussuhteen irtisanominen	30
3.3 Muuttuneet olosuhteet ja ylivoimainen este.....	33
3.4 Sopimuksen sovittelu	35
4 Saneerausvelallisen sopimussuhteiden järjestelykeinot	38
4.1 YSL 27 §:n erityiset irtisanomisoikeudet.....	38
4.1.1 Lähtökohtia velallisen sopimussuhteiden uudelleenjärjestelyyn	38
4.1.2 Vuokra-, leasing- ja työsopimukset.....	40
4.1.3 Vuoden 2023 uudistus	43
4.1.4 Selvittäjän rooli sopimusten irtisanomisessa	48
4.2 Sopimusmuutoksista ja Ruotsin saneerauslaista.....	50
4.2.1 Sopimusmuutokset saneerauksessa.....	50
4.2.2 Ennenaikainen irtisanomisoikeus ruotsalaisessa saneerauslaissa	53

5	Erityisiä irtisanomisoikeuksia koskeva korvausvastuu	58
5.1	Korvausvastuun syntyminen ja sisältö	58
5.1.1	Saneerauksen ulkopuolella	58
5.1.2	Saneerausvelallisen korvausvastuu	62
5.2	Kohtuullinen korvaus.....	65
5.2.1	Kohtuullisen korvauksen arviointiin vaikuttavia seikkoja	65
5.2.2	Korvauksen "kohtuullisuus" saneerauksessa	67
5.2.3	Kohtuullisuusharkinnasta saneerauksessa	69
5.2.4	Velkojien yhdenvertaisuuden periaate ja kohtuus	72
6	Yhteenveto.....	75

Lähteet

Kirjallisuus

- Annola, Vesa, Sopimuksen dynaamisuus. Yliopistollinen väitöskirja, Vaasan yliopisto, kauppatieteellinen tiedekunta, 2003.
- Annola, Vesa – Hemmo, Mika – Karhu, Juha – Kartio, Leena – Saarnilehti, Ari – Tammi-Salminen, Eeva – Tolonen, Juha – Tuomisto, Jarmo – Viljanen, Mika, Varallisuus oikeus. 2., uudistettu painos. Alma Talent Oy, 2012. (Annola ym.)
- Annola, Vesa – Saarnilehto, Ari, Sopimusoikeuden perusteet. 8., uudistettu painos. Alma Talent Oy 2018.
- Ayotte, Kenneth, Leases and Executory Contracts in Chapter 11. *Journal of Empirical Legal Studies* Vol. 12 4/2015, s. 637-663.
- Hemmo, Mika, Vahingonkorvauksen määräytymisestä sopimussuhteissa: siviilioikeudellinen tutkimus. 7., uudistettu painos. Suomalainen lakimiesyhdistys 1994.
- Hemmo, Mika, Irtisanomisvapaus ja pitkäkestoiset liikesopimukset. *Defensor Legis* (3) 1996, s. 328–349.
- Hemmo, Mika, Sopimus ja delikti, Tutkimus vahingonkorvausoikeuden vastuunmuodoista. Lakimiesliiton kustannus Oy 1998.
- Hemmo, Mika, Sopimusoikeus I. 2., uudistettu painos. Gummerus Kirjapaino Oy 2003. (Hemmo 2003a)
- Hemmo, Mika, Sopimusoikeus II. 2., uudistettu painos. Gummerus Kirjapaino Oy 2003. (Hemmo 2003b)
- Hemmo, Mika, Velvoiteoikeuden perusteet. Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja 2018.
- Hirvonen, Ari: Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17, 2011.
- Hoffmann, Jan Felix, Executory Contracts, Ipso Facto Clauses and Licensing Agreements in Cross-Border Insolvencies. *International Insolvency Review* 27/2018, s. 300-319.
- Hoppu, Esko – Hoppu, Kari, Kauppa- ja varallisuus oikeuden pääpiirteet. 16., uudistettu painos. Alma Talent Oy 2016.

- Hupli, Tuomas, Täytäntöönpanointressi yrityssaneerauksessa.
Insolvenssioikeudellinen tutkimus saneerausvelkojan oikeusaseman VI perusteista. Yliopistollinen väitöskirja, Helsingin yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta, 2004.
- Kaisto, Janne – Lohi, Tapani, Johdatus varallisuus-oikeuteen. 2., uudistettu painos. Alma Talent Oy 2013.
- Karhu, Juha, Muuttuvat olosuhteet ja sopimuksen sitovuus. Lakimies (7–8) 2004, s. 1449–1463.
- Karlsson-Tuula, Marie, Gåldenärens avtal. 2., uudistettu painos. Norstedts Juridik AB 2012.
- Kemppinen, Heikki – Tapani, Jussi – Tolvanen, Matti, Rangaistuksen määrääminen ja täytäntöönpano. 4., uudistettu painos. Alma Talent Oy 2022.
- Kiskonen, Aleksandra, Sopimusten välinen liityntä ja päättymisen vaikutus.
Yliopistollinen väitöskirja, Turun Yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta, 2015.
- Koskelo, Pauliine, Yrityssaneeraus. Lakimiesliiton Kustannus Oy, 1994.
- Koskinen, Seppo – Valkonen, Mika, Yrityssaneeraus ja työsuhteen ehtojen muuttaminen. Defensor Legis 3/2000, s. 475–485.
- Koulu, Risto, Immateriaalinen varallisuus konkurssissa. Alma Talent Oy, 2003.
- Koulu, Risto, Kuka uskoo herra Schumpeteria? s. 83–101 teoksessa Björne, Lars – Saarnilehto, Ari – Tammi-Salminen, Eva – Tuomisto, Jarmo (toim.), Omistus, Sopimus, Vaihdanta. Turun Yliopiston Oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja, 2004.
- Koulu, Risto, Uudistettu yrityssaneeraus. Alma Talent Oy, 2007.
- Koulu, Risto, Maksukyvyttömyyslainsäädännön rationaalisuudesta. Lakimies (7–8) 1995, s. 1262–1279.
- Koulu, Risto – Niemi-Kiesiläinen, Johanna, Uudet insolvenssimenettelyt. Helsingin yliopisto 1995.
- Koulu, Risto – Niemi-Kiesiläinen, Johanna, Kohti uutta insolvenssioikeutta. Lakimies 8/1996, s. 1147–1151.
- Koulu, Risto - Niemi-Kiesiläinen, Johanna, Velkajärjestelyn ja saneerauksen pääpiirteet. Lakimiesliiton kustannus Oy, 1999.
- Koulu, Risto – Lindfors, Heidi – Niemi, Johanna, Insolvenssioikeus. 4., uudistettu painos. Alma Talent Oy 2017.

Koulu, Risto, KKO 2022:74 Alivuokrasuhteen lakkaaminen yrityssaneerauksessa.

Teoksessa Timonen, Pekka (toim.), KKO:n ratkaisut kommentein 1998–2022. Alma Talent Oy 2023.

Malinen, Jari, Saneerausmenettelyn vaikutukset liiketoimintaan, s. 121–146, teoksessa Hämäläinen, Ilkka – Mailinen, Jari – Pirinen, Jari – Raitala, Saara – Sorri, Sakari – Strang, Lars, Yrityssaneerauksen käsikirja. Edita Lakitieto Oy, 2009.

Mononen, Marko, Onko sopimusoikeudessamme yhtenäistä vastuuperustetta? Lakimies 7–8/2004, s. 1379–1397.

Norros, Olli, Vahingonkorvaus kestosopimuksen oikeudettoman irtisanomisen perusteella. Defensor Legis 4/2009, s. 631-658.

Norros, Olli, Velvoiteoikeus. 2., uudistettu painos. Alma Talent Oy, 2018.

Pöyhönen, Juha, Sopimusoikeuden järjestelmä ja sopimusten sovittelu. Yliopistollinen väitöskirja, Helsingin yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta, 1988.

Ramberg, Christina, Uppsägningstid vid långvariga samarbetsavtal. Svensk Juristtidning 2010, s 94–98.

Savolainen, Markku, Yrityssaneeraus – oikeustaloustieteellinen näkökulma menettelyvalintaan. Joensuun yliopisto 2004.

Siltala, Raimo, Johdatus oikeusteoriaan. Helsingin yliopisto 2001.

Tuomisto, Jarmo, Sopimus ja insolvenssi. Suomen Lakimiesliiton kustannus Oy, 2010.

Uoti, Sami, Yrityssaneerauksen vaikutus velkojien etuoikeusasemaan ja takaisinsaantiin. Defensor Legis 4/2005, s.878–892.

Wilhelmsson, Thomas, Vakiosopimus ja kohtuuttomat sopimusehdot. 3., uudistettu painos. Alma Talent Oy 2008

Virallislähteet

HE 247/1981 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle oikeustoimen kohtuullistamista koskevaksi lainsäädännöksi.

HE 182/1992 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle yrityksen saneerausta koskevaksi lainsäädännöksi.

HE 68/1998 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

HE 157/2000 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle työsopimuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 152/2006 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain ja takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 23 §:n muuttamisesta.

HE 251/2022 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain ja yksityishenkilön velkajärjestelyistä annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi.

LaVM 15/1992 vp. Lakivaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksen johdosta yrityksen saneerausta koskevaksi lainsäädännöksi.

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 18/2021, Yrityssaneerauslain muuttaminen: Maksukyvyttömyysdirektiivin täytäntöönpano, työryhmän välimietintö. Oikeusministeriö 2021.

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 18/2022, Yrityssaneerauslain kehittäminen, työryhmän loppumietintö. Oikeusministeriö 2022.

PeVL 23/1992 vp. Perustuslakivaliokunnan lausunto hallituksen esityksen johdosta yrityksen saneerausta koskevaksi lainsäädännöksi.

Regeringens proposition 2021/22:215, En ny lag om företagsrekonstruktion. (Prop. 2021/22:215).

Statens offentliga utredning 80/2001. Förmånsrättskommitténs slutbetänkande, gäldenärens avtal vid insolvensförfaranden. (SOU 80/2001).

Statens offentliga utredning 2021:21. Betänkande av rekonstruktionsutredningen, Andra chans för krisande företag – En ny lag om företagsrekonstruktion. (SOU 12/2021).

Internetlähteet

Konkurssiasiamiehen toimisto. Selvittäjän asema ja tehtävät 2018.

<https://www.konkurssiasiamies.fi/fi/index/suosituksset/16selvittajanasemajatehtavat.html> (Luettu 13.7.2024).

Svartström, Christer, Vierashuoneessa OTM, asianajaja Christer Svartström:

Sopimussitovuuden periaatetta ehdotetaan supistettavan saneerauksissa. 7.3.2023 <https://www.edilex.fi/uutiset/82736> (luettu 23.7.2024).

Muut lähteet

Hupli, Tuomas, Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle 251/2022 vp yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Eduskunnan lakivaliokunnalle 16.1.2023.

Insolvenssioikeudellinen yhdistys ry, Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle 251/2022 vp yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Eduskunnan lakivaliokunnalle 13.1.2023. (FILA)

Suomen asianajajaliitto, Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle 251/2022 vp yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Eduskunnan lakivaliokunnalle 16.1.2023.

Oikeusministeriö, vastine lakivaliokunnalle annettujen kirjallisten huomautusten johdosta (HE 251/2022 vp). Eduskunnan lakivaliokunnalle 31.1.2023.

Oikeustapaukset**Korkein oikeus:**

KKO 1982 II 1

KKO 1985 II 51

KKO 1985 II 130

KKO 1990:124

KKO 1994:95

KKO 1996:88

KKO 1996:89

KKO 1997:54

KKO 1997:83

KKO 2003:120

KKO 2010:69

KKO 2019:13

KKO 2022:74

Hovioikeudet

Helsingin hovioikeus 29.9.2023 t. n:o 1429 S 22/2203

Högsta domstolen

NJA 2009, s. 672.

Lyhenteet

Direktiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1023, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2019, ennaltaehkäiseviä uudelleenjärjestelyjä koskevista puitteista, veloista vapauttamisesta ja elinkeinotoiminnan harjoittamiskiellosta sekä toimenpiteistä uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevien menettelyjen tehostamiseksi ja direktiivin (EU) 2017/1132 muuttamisesta (direktiivi uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä).
Kauppala	Kauppalaki 355/1987
KKO	Korkein oikeus
KonkL	Konkurssilaki 120/2004
KSL	Kuluttajansuojalaki 38/1978
LiikHVL	Laki liikehuoneiston vuokrauksesta 482/1995
OikTL	Laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista 228/1929
OM	Oikeusministeriö
TSL	Työsopimuslaki 55/2001
YSL	Laki yrityksen saneerauksesta 47/1993
LFR	Lag om företagsrekonstruktion (764/1996)
FRL	Lag om företagsrekonstruktion (964/2022)

1 Johdanto

1.1 Aluksi

Sopimusten sitovuus, *pacta sunt servanda*, on yksi sopimusoikeuden perusargumenteista, jonka painoarvon on katsottu korostuvan erityisesti liikesuhteissa.¹ Liikesopimuksetkaan eivät kuitenkaan ole immuuneja ulkoisen maailman vaikutuksille. Sopimukset ovat muutoksille alttiin vaihdannan keskiössä, mikä aiheuttaa väistämättömän paineen mukauttaa yritysten välisiä liikesopimuksia.² Toisin sanoen sopimusten perimmäinen staattisuus ei aina elä sopusoinnussa reaali maailman dynaamisen todellisuuden rinnalla. Esimerkiksi toisen osapuolen päätyminen insolvenssimenettelyyn saattaa järkyttää liikesopimuksen perusteita jopa niin, että sopimussuhteen jatkuvuus on uhattuna.³ Insolvenssimenettelyistä erityisesti yrityssaneerausmenettely, jossa sopimussuhteen asetelmia sekoittaa entisestään yrityksen liiketoiminnan tervehdyttämiseen pyrkivä saneerausintressi⁴, on tarkastelun arvoinen näyttämö sopimusten sitovuuden ja muuttuvan liiketoimintaympäristön väliselle konfliktille.

Yrityksen taloudellisen uudelleenjärjestelyn, eli saneerauksen, tarkoituksena on YSL 1.1 §:n mukaisesti taloudellisista maksuvaikeuksista kärsivän velallisen jatkamiskelpoisen yritystoiminnan tervehdyttäminen ja velkajärjestelyjen aikaansaaminen. Vaikka YSL:ssä pykälämäärällisesti painotetuin saneerauskeino on nimenomaan velkajärjestely, ei saneerausmenettelyssä ole kyse yksinomaan velkajärjestelyistä vaan koko yritystoiminnan jatkamisedellytysten turvaamisesta.⁵ Yksinään velkasaneerauksella paikataan lähinnä maksuvaikeuksien oireita, eikä niillä ratkaista yrityksen perimmäistä kannattamattomuusongelmaa, vaan kannattamaton yritys ajautuu velkajärjestelyistä huolimatta ennen pitkää konkurssiin.⁶ Näin ollen saneerausmenettelyyn liittyy usein kiinteästi yrityksen sisällä tehtäviä toimenpiteitä liiketoiminnan tehostamiseksi, joihin sovelletaan usein

---

¹ Hemmo 2003a, s. 48–49. Vrt. esim. kuluttajasopimukseen, jossa poiketaan alinomia kuluttajan suojaamiseksi sopimustensitovuudesta pakottavalla lainsäädännöllä.

² Hemmo 2003b, s. 5.

³ Tuomisto 2010, s. 15.

⁴ Hupli 2004, s. 2. Saneerausintressillä tarkoitetaan velallisen oikeutta ja intressiä rajoittaa velkojan oikeuksien toteuttamista, jotta liiketoiminta voidaan tervehdyttää ilman pakkotäytäntöuhkaa

⁵ Koskelo 1994, s. 6.

⁶ Koskelo 1994, s. 13.

YSL:n sijaan esimerkiksi yhtiö- ja sopimusoikeudellisia säännöksiä. Tätä kutsutaan liiketaloudelliseksi saneeraukseksi.⁷

Koska liiketoimintaa tehdään pääasiassa erilaisin sopimuksin, kuuluu liiketaloudellisen saneerauksen perustavanlaatuisimpiin kysymyksiin suhtautuminen menettelyn alkaessa täyttämättä oleviin sopimuksiin. Tilanne on ongelmallinen, sillä vaikka sinänsä saneerauksen tavoitetta voisi edistää joistakin taloudellisesti kuormittavista sopimuksista irtautuminen, ei sopimusten purkautumista voida asettaa lähtökohdaksi, sillä jotkin sopimussuhteet ovat liiketoiminnan jatkamiselle elintärkeitä.⁸ Näin ollen saneerauksessa lähdetäänkin YSL 15.1 §:n mukaisesta sopimusten jatkuvuuden periaatteesta. Toisin sanoen saneerausmenettelyn alkaminen ei lähtökohtaisesti vaikuta velallisen ennen menettelyn alkamista tekemiin sitoumuksiin.⁹

Yrityssaneerauslain mukainen sopimusten jatkuvuuden periaate ei kuitenkaan ole absoluuttinen, sillä ehdoton velvoite pysyä velallisen taloudelle epäedullisissa sopimussuhteissa olisi vastoin saneerauksen tarkoitusta.¹⁰ Elinkelpoisen liiketoiminnan säilyttämiseksi on YSL 27 §:ssä mahdollistettu eräistä sopimusvastusta irtautuminen. Sääntelyn tarkoituksena on ollut luoda velalliselle edellytykset irtautua tarpeen vaatiessa epäedullisista sopimussuhteista. YSL 27 §:n mukaisia erityisiä irtisanomisoikeuksia laajennettiin vuoden 2023 uudistuksessa, jossa saneerausmenettelystä pyrittiin tekemään entistä joutuisampi ja kustannustehokkaampi.¹¹ Ennen uudistusta velallisen irtisanomisoikeudet olivat suhteellisen rajalliset, ja näin ollen uudistuksen myötä Suomeen rantautui myös uusi saneerauskeino: sopimussuhteiden uudelleenjärjestely.¹² Uusi säännös siis monipuolistaa liiketoiminnallisen saneerauksen toimenpidearsenaalia samalla kuitenkin asettaen velallisen sopimuskumppanin entistä epävarmempaan asemaan.

---

⁷ Koskela 1994, s. 7 ja 13.

⁸ Hupli 2004, s. 191.

⁹ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, Saneerauksen suunnittelu, saneerauksen aloittamisen oikeusvaikutukset, sopimussuhteet saneerauksessa, sopimusten jatkuvuuden periaate, päivitetty 27.3.2023.

¹⁰ OM:n Mietintöjä ja lausuntoja 18/2022, s. 61.

¹¹ HE 2022/251 vp, s. 58–59.

¹²ks. esim. Hupli, lausunto hallituksen esityksestä HE 251/2022 vp 18.1.2023

Koska saneerauskeino on vielä nuori, on otollinen aika tutkia sopimussuhteiden uudelleenjärjestelyn sisältöä ja käytännön merkitystä saneerausintressin ja sopimussuhteiden sitovuuden valossa. Tässä tutkielmassa sopimussuhteiden uudelleenjärjestelyllä tarkoitetaan saneerausvelallisen mahdollisuuksia kajota velkajärjestelyn ulkopuolella olevien sopimussuhteidensa sisältöön ja niiden sitovuuteen saneerausintressin toteuttamiseksi. Tutkielman tavoitteena on edellä sanotun lisäksi sovittaa saneerausmenettelyn mukaiset sopimusvastuiden järjestelykeinot osaksi muuta sopimusoikeudellista normistoa, jolla sopimusten verkostoa voidaan muovata.

Yleiseen sopimusoikeuteen peilaava tutkimus on oleellinen, sillä mikäli jostakin sopimuksesta ei erikseen erityissäännöksellä säännellä saneerauslaissa, tulee siihen jäljempänä kuvatun neutraliteettiperiaatteen mukaisesti soveltaa niitä normeja, joita sovellettaisiin saneerauksen ulkopuolellakin. Lisäksi saneerausmenettelyn ulkopuolisten sopimusoikeusnormien vertailu yrityssaneerauslain sopimussuhteita koskevaan sääntelyyn on hyvä tapa havainnollistaa saneerauslain sääntelyn merkitystä. On myös hyvä muistaa, ettei legaali saneerausmenettely ole suinkaan ainoa vaihtoehto yrityksen tervehdyttämiselle. Yrityksen kannattavuuden parantamiseen pyrkiviä uudelleenjärjestelyitä voidaan nimittäin toteuttaa myös oikeussuojakoneiston ulkopuolella suoritetuissa vapaaehtoisissa saneerauksissa.

Vapaaehtoisten menettelyiden etuna on edullisuus, nopeus sekä se, että vapaaehtoinen saneeraus voidaan toteuttaa suljetuin ovin, ilman tuomioistuinkäsittelyn ohessa tulevaa julkisuutta.¹³ Vapaaehtoinen saneeraus kuitenkin törmää usein siihen, että sen edellytyksenä, toisin kuin lakisääteisessä menettelyssä, on osapuolten yksimielisyys, joka jää usein haaveeksi. Jos saneerausosapuolet onnistuvat löytämään yhteisymmärryksen, eivät tulevat toimet siitä huolimatta pohjautu saneerauslainsäädäntöön, vaan esimerkiksi sopimusten uudelleenjärjestelyssä ainoana raameina toimivat muiden erityislakien ja yleisen sopimusoikeuden säännökset.

On kuitenkin mahdollista, että lakisääteisen saneerauksen pelkkä olemassaolo voi helpottaa vapaaehtoisen saneerauksen neuvotteluissa, sillä yksimielisyys on helpompi löytää, kun legaali saneeraus toimii kannustimena tai pelotteena. Yrityssaneerauslain esitöissäkin saneerauslain oikeutusta on etsitty sen ennaltaehkäisevästä ja vapaaehtoiisiin saneerauksiin

---

¹³ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, johdanto, yrityssaneeraus oikeusjärjestelmässä, vapaaehtoinen ja pakkosaneeraus, päivitetty 27.3.2023.

rohkaisevasta vaikutuksesta, jota kutsutaan YSL:n ohjausfunktioiksi. Ohjausfunktio edustaa modernin insolvenssioikeuden siirtymää pakotesäätelystä kohti kannustinvaikutukseen nojautuvaa normistoa.¹⁴ Ohjausvaikutuksen näkökulma on mielenkiintoinen myös sopimusten uudelleenjärjestelykeinojen näkökulmasta: onko uudella 27 §:n 4 momentilla myös vapaaehtoisin saneerauksiin heijastuvaa kannustinvaikutusta?

1.2 Tutkimuskysymykset ja rajaukset

Koska sopimussuhteiden uudelleenjärjestelykeinot ovat uusia saneerausinstrumentteja suomalaisen saneerauksen käytännöissä, lienee luonnollista, että aiheesta löytyy niukasti ajantasaista tutkimusta. Ennen vuoden 2023 uudistusta vallinneeseen oikeustilaan kohdistuva saneerausvelallisen sopimussuhteisiin liittyvä tutkimus on sekin ollut suhteellisen niukkaa. Se vähä, mitä aiheesta löytyy, on usein rajoittunut tarkastelemaan saneerauksen merkitystä jonkin tietyn sopimustyyppin kautta. Näin ollen yleistä saneerausvelallisen sopimusvastuisiin erityisesti keskittyvää esitystä ei Jarmo Tuomiston vuonna 2010 julkaistun teoksen *Sopimus ja insolvenssi* lisäksi temasta löydy.

Niin ikään sellaisia tutkimuksia on suomalaisessa oikeuskentässä vähän, jos ollenkaan, joissa sopimussuhteiden uudelleenjärjestelykeinojen roolia tarkasteltaisiin laajasti osana muuta normistoa, jolla sopimusten sisältöön ja sitovuuteen voidaan kajota. Jotta YSL 27 §:n mukaisia saneerausvelallisen erityisoikeuksia voitaisiin mielekkäästi tarkastella, on ne asetettava siihen kehykseen, josta se on säädetty nimenomaan poikkeamaan. Nähdäkseni tämän sopimusmuokkausten laajan todellisuuden käsittäminen auttaa sekä ymmärtämään YSL 27 §:n laajemman merkityksen että esittämään perusteluja sen toimivuuden tai toimimattomuuden puolesta. Tämän vuoksi tässä tutkimuksessa etsitään vastausta kysymykseen:

1. Millainen on YSL 27 §:n rooli osana sitä muuta normistoa, jolla sopimusten sisältöön voidaan kajota?

Jotta saneerailain mukaisia irtisanomisoikeuksia voitaisiin verrata muuhun normistoon, jolla sopimusten sisältöön voidaan kajota, on ylipäättään selvitettävä saneerausvelallisen sopimussuhteiden uudelleenjärjestelykeinojen sisältö. Toisin sanoen tässä tutkielmassa

---

¹⁴ Koulu 2007, s. 5–6.- Ks. myös HE 182/1992 vp, s. 16; Hupli 2004, s. 399; Koskelo 1994 s. 9.

pyritään hahmottamaan sopimussuhteiden uudelleenjärjestelykeinojen hyödynnettävyys nykyisen lainsäädännön valossa. Sopimussuhteiden uudelleenjärjestelykeinojen sisällön selvittämiseksi tutkielmassa tarkastellaan oikeustilaa seuraavan kysymyksen johdantelemana:

2. Millaiset puitteet nykyinen saneerauslainsäädäntö tarjoaa sopimussuhteiden uudelleenjärjestelylle?

Koska velallisen YSL 27 §:n mukaisiin erityisiin irtisanomisoikeuksiin liittyvä kiinteästi irtisanomisesta koitua velallisen korvausvastuu, on sekin otettava tutkimuksessa huomioon. Korvauksen suuruus voi myös vaikuttaa erityisten irtisanomisoikeuksien käytettävyyteen ja sitä kautta myös saneerauksen toteuttamisedellytyksiin. Esimerkiksi korvauksen käydessä liian raskaaksi voivat erityiset irtisanomisoikeudet muuttua tarkoituksettomiksi. Toisaalta taas ilman minkäänlaista korvausvastuuta voisi tilanne olla kohtuuton saneerausvelallisen sopimuskumppanin näkökulmasta. Jotta saneerausvelallisen sopimussuhteiden uudelleenjärjestelykeinojen sisältö ja konkreettinen käytettävyys voidaan tosiasiallisesti selvittää, on vastattava kysymykseen:

3. Millaisia seikkoja saneerauslain tarkoittamassa kohtuullisen korvauksen kohtuullisuusharkinnassa tulee ottaa huomioon?

Tutkimuksen tarkastelu on rajattu nimenomaisesti saneerauslain mukaisiin erityisiin irtisanomisoikeuksiin, eli käytännössä YSL 27 §:ään. Tämän vuoksi tarkastelu on erityisesti kohdistettu YSL 27 §:n tarkoittamiin sopimustyyppeihin ja sopimukseen, jotka ovat olleet menettelyn alkaessa voimassa ja täyttämättä. Tutkimuksen lähtökohtaiseksi näkökulmaksi on otettu saneerausintressin mahdollisimman tehokas toteutuminen. Näin ollen saneerauksen sopimussuhteita koskevaa sääntelyä tarkastellaan painotetusti saneerauksen toteuttamisedellytysten valossa. Tämä ei ole kuitenkaan täysin ehdoton raja ja saneerausvelallisen sopimuskumppaninkin asemaa tarkastellaan lyhyesti kokonaiskuvan hahmottamiseksi.

Koska YSL 27 §:n irtisanomisoikeudet koskevat vain lakisäätteistä menettelyä, on vapaaehtoinen saneeraus käytännössä rajattu ulos tarkastelun piiristä. Todetusti on kuitenkin mahdollista, että YSL 27 §:llä on tosiasiallista vaikutusta myös vapaaehtoiseen saneeraukseen sen ohjausfunktion kautta. Käsitteellä ”saneeraus” viitataan tässä tutkimuksessa yrityssaneerauslaissa säänneltyyn lakisäätteiseen saneerausmenettelyyn.

1.3 Metodit, lähdeaineisto ja rakenne

Tutkimuksen menetelmä on pääasiassa lainopillinen. Lainopin, eli oikeusdogmatiikan, tutkimuskohteena on voimassa oleva oikeus. Lainopin avulla selvitetään siis voimassa olevaa oikeutta ja sen sisältöä. Lainopillisen tutkimuksen pyrkimyksenä on toisin sanoen systematisoida voimassa olevaa oikeutta ja esittää siitä tulkintakannanottoja.¹⁵ Kuten lainopissa yleensäkin, on tässäkin tutkimuksessa keskeisenä lähdeaineistona itse laki, lainvalmisteluasiakirjat, oikeuskäytäntö sekä oikeuskirjallisuus.¹⁶ Tarkastelun keskiössä on vuoden 2023 uudistukseen liittyvät lainvalmisteluasiakirjat, kuten maaliskuussa 2022 annettu oikeusministeriön työryhmän loppumietintö¹⁷ yrityssaneerauslain kehittämiseksi, jonka pohjalta lopullinen hallituksen esitys yrityssaneerauslain muuttamiseksi¹⁸ lopulta annettiin.

Oikeuskäytännön osalta tutkimuksessa hyödynnetään erityisesti YSL 27 §:ää koskevia korkeimman oikeuden ratkaisuja: KKO 2003:31 ja KKO 2022:74 sekä KKO 1997:54. Näiden ratkaisujen avulla tutkimuksessa pohditaan muun muassa kohtuullisen korvaukseen liittyviä arviointikriteerejä sekä vuoden 2023 uudistukseen johtaneita YSL 27 §:n ongelmakohtia. Edellä lueteltujen ratkaisujen ohella tutkimuksessa sivutaan lyhyesti myös sopimusmuutoksiin ja sopimusten päättämiseen liittyvää oikeuskäytäntöä.

Kuten todettu, on suomalaista oikeuskirjallisuutta tutkittavasta aiheesta löydettävissä niukalti. Kuitenkin erilaisia yleisesityksiä ja kokoelmateoksia insolvenssioikeudesta ja saneerauslaista on hyödynnetty läpi tutkielman, ja niistä mainittavia ovat muun muassa Risto Koulun tuotanto sekä Pauliine Koskelon laaja kommentaariteos yrityssaneerauslaista.¹⁹ Edellisten lisäksi myös Jarmo Tuomiston *Sopimus ja insolvenssi* -teos vuodelta 2010²⁰ on ollut runsaalla käytöllä tutkimuksessa. Saneerauksen ulkopuolisten sopimusmuutosten ja sopimuksesta irtautumisen käsittelyssä tutkimuksessa on hyödynnetty myös kosolti Mika Hemmon tuotantoa²¹.

---

¹⁵ Hirvonen 2011, s. 21.

¹⁶ Hirvonen 2011, s. 2022.

¹⁷ OM:n mietintöjä ja lausuntoja 18/2022.

¹⁸ HE 251/2022 vp.

¹⁹ ks. esim. Koskelo 1994; Koulun 2007 ja Koulun – Lindorfs – Niemi 2017

²⁰ Tuomisto 2010.

²¹ ks. esim. Hemmo 2003a; Hemmo 2003b.

Tutkimusaiheena sopimussuhteet insolvenssimenettelyissä on globaali: muun muassa englanninkielisessä tutkimuksessa aihetta käsitellään tyypillisesti ”executory contracts” - otsikon alla.²² Yksinomaan EU:n sisällä on edustettuna monipuolinen kirjo erilaisia perusratkaisuja sopimussuhteiden sääntelyä koskien, sillä EU-oikeus ei nykyisellään edellytä sopimussuhteita koskevan insolvenssisääntelyn harmonisointia. Niin ikään pelkästään pohjoismaista sääntelyä tarkasteltaessa on löydettävissä mielenkiintoisia eroavaisuuksia ja yksityiskohtia saneerauslakien sopimussuhteita koskevasta sääntelystä. Koska Suomessa katsotaan tyypillisesti aina naapuriin, kun jokin lainvalmisteluhanke on käynnissä, on tässäkin tutkimuksessa hedelmällistä käsitellä juuri niitä ratkaisuja, mihin Ruotsissa päädyttiin direktiiviä implementoidessa. Tältä osin tutkimuksessa käytetään tutkimusmetodina oikeusvertailua. Oikeusvertailu on oikeustieteen itsenäinen osa-alue, jossa lainopin puitteissa vertaillaan eri valtioiden oikeusjärjestyksiä, niiden normeja sekä käytäntöjä.²³ Toisin sanoen vertailevan oikeustieteen metodina on eri oikeusjärjestysten lainopillinen tulkinta ja systematisointi, jonka pohjalta voidaan taas tehdä oikeusvertailevaa analyysia.²⁴ Tutkimuksessa on siten käytetty oikeusvertailevana aineistona ruotsalaista lainsäädäntöä, sen valmisteluasiakirjoja sekä oikeuskirjallisuutta.

Insolvenssioikeudelliselle tutkimukselle tyypilliseen tapaan myös tässä tutkimuksessa esitetään normatiivisen tutkimuksen jälkimainingeissa erilaista *de lege ferenda* -pohdintaa. *De lege ferenda* -tutkimuksella tarkoitetaan tavoite–keino-analyysia hyödyntäen tehtäviä suosituksia sääntelymalleista, jotka edesauttaisivat insolvenssioikeudellisten yhteiskunnallisten tai liiketaloudellisten tavoitteiden saavuttamista.²⁵ Koska kyseessä on yrityssaneeraus, tämän tutkimuksen pyrkimyksenä on esittää sellaisia vaihtoehtoisia ratkaisuja sopimussuhteiden uudelleenjärjestelylle, jotka parhaiten edistäisivät saneerauksen perimmäistä pyrkimystä, eli maksuvaikeuksissa olevat yrityksen toiminnan tervehdyttämistä.

Tutkielma rakentuu johdannon lisäksi neljästä pääluvusta sekä johtopäätöksistä. Johdannossa on asiaesittelyn lisäksi käyty läpi tutkimuskysymykset, tutkimuksessa käytettävät metodit, lähdeaineisto sekä tutkimuksen rakenne. Tutkielman toinen luku, joka on samalla

---

²² ks. esim. Ayotte 2015, s. 637–663 ja Hoffmann 2018, s. 300–319.

²³ Hirvonen 2011, s. 26.

²⁴ Siltala 2001, s. 19.

²⁵ Koulu – Niemi-Kiesiläinen LM, s. 1148; Siltala 2001, s. 12.

ensimmäinen pääluku, sisältää suppean katsauksen yrityssaneerauksen pääpiirteisiin, jolla tutkittavaa aihepiiriä taustoitetaan. Tämän lisäksi toisessa luvussa käsitellään sopimussitovuuden periaatteellisia lähtökohtia suhteessa yrityssaneerauslain sopimussuhteita koskevaan sääntelyyn ja sopimusjatkuvuuden periaatteeseen. Kolmannessa kappaleessa käsitellään taas sopimusmuutoksia sekä sopimuksesta irtautumista saneerauksen ulkopuolella. Tässä kolmannessa kappaleessa keskitytään erityisesti sovitteluun, olosuhteiden muutokseen sekä irtisanomiseen liittyvään sääntelyyn, sillä juuri niiden katsotaan rinnastuvan saneerauslain yksipuolisiin irtautumisoikeuksiin lähimmin. Kappaleessa pyritään siis osaltaan vastaamaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen taustoittamalla sitä, mitä sopimusmuutoksista ja sopimuksesta irtautumisesta saneerauksen ulkopuolella säädetään.

Neljännessä kappaleessa käsittelyyn otetaan taas saneerauslain erityiset irtisanomisoikeudet lähemmin. Tässä neljännessä kappaleessa käsitellään YSL 27 §:n erityisten irtisanomisoikeuksien rinnalla myös saneerausvelallisen mahdollisuuksia tehdä yksipuolisia sopimusmuutoksia. Luvun tavoitteena on siis vastata tutkimuskysymyksiin sopimussuhteiden uudelleenjärjestelykeinojen sisällöstä sekä niiden vertautumisesta saneerauksen ulkopuoliseen sääntelyyn. Viidennessä kappaleessa tarkastellaan taas saneerausvelallisen korvausvastuuta ja kohtuullisen korvauksen arviointiin vaikuttavia seikkoja. Viidennen kappaleen pyrkimyksenä on siten vastata kolmanteen tutkimuskysymykseen saneerausvelallisen korvausvastuusta. Johtopäätöksissä esitetään tutkimuksessa esiin tulleet keskeiset löydökset sekä joitakin *de lege ferenda* -kannanottoja.

2 Sopimusten jatkuvuus saneerauksessa

2.1 Saneerauksesta yleisesti

2.1.1 Tausta ja tavoitteet

Kuten johdannossa todettiin yrityssaneerauslain 1 §:stä ilmenee saneerausmenettelyn tarkoitus, eli pyrkimys saada jatkamiskelpoinen yritystoiminta tervehdytettyä ja turvata sen edellytykset esimerkiksi velkajärjestelyin. Voimaan tullessaan, vuonna 1993, YSL ravisteli monin tavoin suomalaisen insolvenssijärjestelmän vakiintuneita asetelmia: lain myötä Suomeen rantautui uusi velallisen maksukyvyyn palauttamiseen, eli rehabilitaatioon, pyrkivä maksukyvyttömyysmenettely. Ennen saneerauslakia ainoa käyttökelpoinen menettely maksuvaikeuksissa olevalle yritykselle oli liiketoiminnan lopettava konkurssi.²⁶

Vaikka konkurssi onkin kansantalouden kannalta tarpeellinen menettely, jossa resursseja siirretään tehokkaampaan käyttöön, saattaa se hätiköitynä pirstaloida turhaan liiketoiminnan taloudellisen potentiaalin. Konkurseilla on siten myös välillisiä valtiontaloudellisia vaikutuksia esimerkiksi verotuloihin.²⁷ Yrityssaneerauslain taustalla on ollut tarve vaihtoehtoiselle menettelylle. Kaipuu vaihtoehtoiselle menettelylle kulminoitui entisestään 1990-luvun lamavuosina, jolloin monet terveellä pohjalla olevat yritykset ajautuivat väliaikaisten maksuvaikeuksien vuoksi konkurssiin.²⁸

Saneerauslainsäädännön kulisseissa voi nähdä insolvenssioikeuden syvällisen murroksen 1900-luvulla, jolloin perinteisesti velkojia palvellutta järjestelmää laajennettiin, velkajärjestelylain ja yrityssaneerauslain myötä, ottamaan huomioon myös velallisten tarpeita. Perinteinen velkojakeskeinen järjestelmä nojautui toisin sanoen vahvasti täytäntöönpanointressiin, eli velkojan oikeuteen tulla huomioiduksi velallisen maksuvaikeuksia koskevassa prosessissa. 1900-luvun murroksen myötä täytäntöönpanointressin vastavoimaksi nousi saneerausintressi.

---

²⁶Koulu – Niemi-Kiesiläinen 1999, s. 1–5; Koskelo 1994 s. 9. Yrityssaneerauslakia edelsi 1930-luvulta peräisin oleva akordilainsäädäntö, joka oli käytännössä toimimattomaksi, sillä akordilain mukaiset velkajärjestelyt koskivat vain etuoikeudettomia velkojia eikä koskaan vakuudellista velkojaa. Tämän vuoksi akordilainsäädännön velkajärjestelykeinot jäivät käytännössä riittämättömiksi.

²⁷ Koulu 2007, s. 9–13; Koulu 2003, s. 339; OM:n Mietintöjä ja lausuntoja 18/2022, s. 85.

²⁸ Koulu 2007, s. 9–13; Koulu 2003, s. 339.

Saneerausintressi viittaa velallisyrittäjien ja sen sidosryhmien oikeuteen rajoittaa velkojan oikeuksia yrityksen toiminnan tervehdyttämiseksi. Tarkoituksena on siis mahdollistaa velallisyrittäjälle tilaisuus korjata taloudelliset ongelmat pidemmän aikavälin suunnittelulla ilman jatkuvaa pakkotäytäntöönpanon pelkoa.²⁹ Saneerausintressin myötä suomalaisen insolvenssioikeuteen iskostui uusi rehabilitaation tavoiteperiaate, joka korostaa velallisen talouden tervehdyttämisen tärkeyttä. Periaatteen tavoitteena on palauttaa velallisen maksukyky, tervehdyttää yrityksen liiketoiminta sekä lopulta turvata velallisyrittäjien toiminnan edellytykset.³⁰

Saneerausintressiä ja täytäntöönpanointressiä luonnehditaan usein toistensa vastakohtiksi. Niin ikään rehabilitaation ja velkavastuun periaatteet asetetaan usein vastakkain. Vastakohta-ajattelu on luonnollista, sillä sekä saneerausintressiin että rehabilitaation periaatteeseen sisältyy ajatus välittömän velkavastuun toteuttamisen rajoittamisesta ja näin ollen velkojan oikeuksiin kajoamisesta. Vastakkainasettelu saattaa kuitenkin saneerauksen onnistuessa olla harhaanjohtavaa sillä velallisen liiketoiminnan tervehdyttäminen voi välillisesti edistää myös velkojan täytäntöönpanointressin toteutumista. Saneeraus saattaa olla velkojan intressissä esimerkiksi, mikäli yrityssaneerauksen avulla yrityksen liiketoiminta saadaan niin kannattavaksi, että yritys pystyy myöhemmin maksamaan velkojille enemmän kuin velkojan konkurssin mukainen jako-osuus olisi.³¹ Lisäksi on huomattava, että konkurssivertailu on yksi saneerausohjelmaa vastustavan velkojan oikeussuojakeino ja näin ollen saneerausta ei voi teoriassa edes toteuttaa mikäli se ei olisi velkojallekin edullisempi ratkaisu kuin konkurssi.³²

Konkurssivertailun rinnalla saneerausvelallista suojaa yleinen kustannustehokkuuden sekä lievimmän puuttumisen periaate. Kustannustehokkuuden periaatteen tavoitteena on varmistaa

---

²⁹ Hupli 2004, s. 1–2.

³⁰ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, I Johdatus insolvenssioikeuteen, 2. Insolvenssioikeuden periaatteet, rehabilitaation periaate, päivitetty 3.6.2015.

³¹ Hupli 2004, s. 3; Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, I Johdatus insolvenssioikeuteen, 2. Insolvenssioikeuden periaatteet, rehabilitaation periaate, päivitetty 3.6.2015.

³² Ks. Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, 7. saneerausohjelman vahvistaminen, vahvistamisen esteet, aineelliset esteet, saneerauskäytäntö, päivitetty 27.3.2023. Velkoja voi YSL 53.1 §:n mukaisesti vaatia hypoteettisen konkurssin ja suunnitteilla olevan saneerauksen vertailua. Jos kuvitteellisesta konkurssista saatava jako-osuus olisi velalliselle edullisempi, tulee saneerausohjelma hylätä ja saneerausmenettely päättää. Koska näyttövelvollisuus on vastustavalla velkojalla, on konkurssivertailun avulla todella vaikea esittää todennäköisyys näyttöä siitä, mikä velkojan jako-osuus olisi ollut hypoteettisessa konkurssissa. Konkurssivertailun avulla onnistunut saneerauksen torjuminen on siis käytännössä harvinaista.

velkojille tilannekohtaisesti suurin mahdollinen jako-osuus sekä pitää itse menettelyn vaatimat kulut mahdollisimman pieninä.³³ YSL 44.3 § ilmentää puolestaan lievimmän puuttumisen periaatetta, jonka mukaan velkajärjestelyissä ei saa käyttää keinoa, joka rajoittaa velkojan oikeutta enemmän kuin on tarpeellista saneerauksen toteuttamiseksi. Toisin sanoen periaatteen mukaan saneerausvelkaan tulee soveltaa velkojan kannalta lievintä keinoa, joka on riittävä saneerausintressin toteuttamiseksi.³⁴ Käytännössä periaate tarkoittaa sitä, että velan maksuaikataulun muuttaminen on ensisijainen velkajärjestelykeino velan määrän leikkaamiseen nähden. Kyseisen periaatteen loukkaaminen asettaa konkurssivertailun tavoin esteen saneerausohjelman vahvistamiselle.³⁵

Suomalaista saneerausmenettelyä voidaan pitää joidenkin tilastojen valossa suhteellisen onnistuneena. Saneerauksen onnistumisen mittaaminen on kuitenkin monisyinen kysymys. Taloustieteessä saneerauksen onnistumista mitataan sen valossa, kuinka moni yritys on saneerauksen jälkeen tietyn ajan kuluttua toiminnassa. Tällaisten tilastojen valossa suomalaisen saneerauksen ”eloonjäämisprosentti” on ollut suhteellisen hyvä: yli puolet saneerauksessa olleista yrityksistä on ollut toiminnassa vielä viiden vuoden jälkeen ohjelman vahvistamisesta.³⁶ Tilastollisesta onnistumisestaan huolimatta ei suomalainen saneeraus ole pulmaton. Saneerausmenettelyn ongelmaksi on muun ohessa kehkeytynyt saneeraukseen hakeutumisessa viivyttely. Lainsäätäjän luottamus hakijoiden rationaalisuuteen ja markkinavoimiin on toisin sanoen törmännyt suomalaisen yrittäjämapiirin sisukkuuteen, kun saneeraukseen haetaan vasta, kun maksukyvyttömyys on jo muotoutunut vakavaksi.³⁷

Sen lisäksi, että suomalaiset yritykset heikentävät saneerauksen onnistumisennustetta viivyttelöllä saneeraukseen hakemista, on lainsäätäjän yllättänyt saneeraukseen hakeutuvien yritysten pieni koko, sillä pienessä yrityksessä on vähemmän

---

³³ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, I Johdatus insolvenssioikeuteen, 2. Insolvenssioikeuden periaatteet, kustannustehokkuuden periaate, päivitetty 3.6.2015.

³⁴ LaVM 15/1992 vp, s. 6; PeVL 23/1992 vp, s. 4.

³⁵ Koulu 2006, s. 226.

³⁶ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, johdanto, saneerauksen teoriaa ja todellisuutta, saneeraus käytännössä: millainen on suomalainen yrityssaneeraus, saneerauksen ”onnistuminen”, päivitetty 27.3.2023.

³⁷ HE 152/2006 vp., s. 13; Koskelo 1994, s. 6; OM:n mietintöjä ja lausuntoja 18/2022, s. 142.

saneerausmenettelyn onnistumiseen vaadittavaa ”liikkumavaraa”.³⁸ Onnistumistilastoja voi kyseenalaistaa myös sen valossa, että saneeraukseen hakeutuu suhteellisen pieni määrä yrityksistä.³⁹ Hakemusten vähäisyyden on ounasteltu johtuvan saneerausmenettelyn hitaudesta, kustannuksista sekä monimutkaisuudesta.⁴⁰ Saneerauksen ”onnistuminen” on siis monitahoisempi kysymys kuin tilastoja päällisin puolin vilkaisemalla saattaa olettaa. Ehkä onnistuneen saneerauksen kriteerit voisi kiinnittää hakijamäärä- ja eloonjäämistilastojen sijasta sellaisiin seikkoihin, jolla kuvattaisiin paremmin saneerauksen tervehdyttämistoimenpiteiden onnistunutta puuttumista maksuvaikeuksien juurisyyihin.

Saneerauksen ongelmiin sekä monenlaisiin muihin poliittisiin intresseihin on vastattu lukuisin erilaisin uudistuksin. Varhaisimmat saneerauslain uudistuksista toteutettiin YSL:n ollessa suhteellisen uusi, ja ne tulivat voimaan 1998 ja 2007. Viimeisimmät uudistuksista ajoittuvat, kuten johdannossa todettiin, lähivuosille 2022 ja 2023. Vuoden 2022 uudistuksessa pääosaa näytteli uudelleenjärjestelyä ja maksukyvyttömyyttä koskevan EU:n direktiivin kansallinen täytäntöönpano, jonka myötä suomalaiseen aiemmin monoliittiseen järjestelmään tuotiin kaksi sisäistä menettelyväylää: varhainen ja perusmuotoinen. Uudistuksesta toivottiin ratkaisua kroonistuneeseen viivytelyyn saneeraukseen hakeutumisessa.⁴¹ Lisäksi saneerauksen joutuisuutta, kustannustehokkuutta ja sujuvuutta pyrittiin parantamaan keväällä 2023 voimaan tulleella uudistuksella, joka sisälsi muun muassa jo johdannossa todetusti tämän tutkielman kannalta keskeisen velallisen erityisten irtisanomisoikeuksien laajentamisen.⁴²

---

³⁸ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, johdanto, saneerauksen teoriaa ja todellisuutta, saneeraus käytännössä: millainen on suomalainen yrityssaneeraus, suomalainen perussaneeraus, päivitetty 27.3.2023.

³⁹ HE 251/2022 vp, s. 5. 2000-luvulla on pantu vireille keskimäärin 300–500 saneerausta vuosittain kun taas konkurssien vuosittaista määrää mitataan tuhansissa (n. 2000–3000 konkurssia vuosittain).

⁴⁰ HE 251/2022 vp, s. 61.

⁴¹ HE 238/2021 vp, s. 5; Koulu – Lindfors – Niemi 2017 IV. Yrityssaneeraus, johdanto, yrityssaneeraus oikeusjärjestelmässä, insolvenssipolitiikka, päivitetty 1.7.2022. Tämän osalta lienee kuitenkin turha niin sanotusti pidätellä hengitystä, sillä jo vuoden 1993 lakiin sisältyi mahdollisuus hakeutua aikaiseen saneeraukseen.

⁴² HE 251/2022 vp, s. 1.

2.1.2 Saneeraus menettelynä

Koska legaalinen saneerausmenettely käynnistyminen edellyttää saneeraushakemuksen toimittamista käräjäoikeudelle, on yrityssaneeraus prosessioikeuden järjestelmässä hakemuslainkäyttöä. Käytännössä saneerausmenettely on kuitenkin paljon muutakin kuin vain tuomioistuimessa käsiteltävä monipolvinen hakemusasia, ja saneerausmenettelystä suuri osa koostuu monenlaisista sisäisistä prosesseista, joista muun ohessa itse saneerausohjelma rakennetaan.⁴³ Kuten edellä on todettu, yritys on voinut direktiivin implementoinnin myötä vuodesta 2022 lähtien hakeutua joko varhaiseen tai perusmuotoiseen saneeraukseen. Tässä tutkielmassa ei tehdä menettelyväylien välillä eroa, sillä menettelyt ovat peruseriaatteiltaan käytännössä identtisiä suhteessa käsiteltävään aiheeseen ja eroavat toisistaan lähinnä vain aloittamisedellytyksiltään ja esteperusteiltaan.⁴⁴ Itse menettely jaotellaan usein viiteen päävaiheeseen: aloitus-, suunnittelu-, päätöksenteko-, vahvistamis- sekä lopuksi toteutusvaiheeseen.

Saneeraus tulee vireille hakemuksesta, jonka voi menettelyväylästä riippuen jättää käräjäoikeudelle joko velallinen tai velkoja taikka molemmat yhteishakemuksella.⁴⁵ Hakemuksen toimittamisen jälkeen niin kutsutussa aloitusvaiheessa tuomioistuin tutkii menettelyn aloittamisen edellytykset ja esteet. Aloitusvaihetta kutsutaan myös aloitusharkinnaksi. Harkinnan tavoitteena on seuloa hakijat niin, että saneerauskelvottomat ja saneerausmenettelyn väärinkäyttäjät saadaan karsittua menettelystä jo sen alkupuolella.⁴⁶ Erotellaan siis jyvät, eli tervehdyttämiskelpoiset yritykset, akanoista, eli konkurssikypsistä yrityksistä tai koko menettelyn väärinkäyttäjistä. Vaikka aloittamisharkinta tehtäisiin perusteellisesti, onnistuneesta saneerauksesta ei ole takeita.⁴⁷ Päätöksen vaikutus on tästä

---

⁴³ Koulu 2007, s. 21–22.

⁴⁴ OM:n Mietintöjä ja lausuntoja 18/2021, s. 142–143.

⁴⁵ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, saneeraukseen hakeminen, aloite, saneeraushakemus ja sen jättäminen, hakija, päivitetty 27.3.2023.

⁴⁶ Koskelo 1994, s. 12. Ks. myös Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, saneeraukseen hakeminen, yrityssaneerauslain soveltamisala, kotimainen yritys: yleinen saneerauskelpoisuus, saneerauskelpoisuus, päivitetty 27.3.2023. Hakemisen edellytyksenä on saneerauskelpoisuus, jolla tarkoitetaan YSL 2 §:n mukaisesti joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta yleisesti kaikkia yritystoimintaa harjoittavilla talousyksiköitä.

⁴⁷ Koulu – Niemi-Kiesiläinen 1999, s. 101 ja 110.

huolimatta merkittävä, sillä suurin osa saneerauksen oikeusvaikutuksista, kuten perintä- ja maksukiellot, tulevat voimaan vasta aloittamispäätöksen myötä.

Aloittamispäätöksen jälkeisiä perintä- ja maksukieltoja kutsutaan rauhoitusajaksi, jolloin yhtäältä rajoitetaan velallisen yritysvarallisuuteen kohdistuvia määräämistoimia ja toisaalta suojellaan varallisuutta velkojien vaatimuksilta. Rauhoitusajan avulla velallinen pystyy keskittämään kaikki voimavaransa liiketoimintansa tervehdyttämisen suunnitteluun.⁴⁸

Rauhoitusaikaan kuuluvat muun muassa YSL 17 §:n mukainen maksukielto, jonka mukaan velallinen ei saa menettelyn aikana maksaa saneerausvelkaa eikä antaa siitä vakuutta.

Saneerausvelalla taas tarkoitetaan YSL 3.1 §:n mukaan kaikkia niitä velkoja, jotka ovat syntyneet ennen saneerauksen vireille tuloa. Mikäli velka on uusi eli niin sanotusti menettelyn aikainen, on se YSL 32.1 §:n mukaan maksettava velan erääntyessä tavalliseen tapaan.

Lisäksi rauhoitusaikaan kuuluu YSL 19 §:n ja 21 §:n mukaiset velkojiin kohdistuvat perintä-, ulosmittaus ja täytäntöönpanokiellot.

Rauhoitusajan ohella yksi perusmuotoisen saneerausmenettelyn tyypillisistä oikeusvaikutuksista on YSL 82B.1 §:n mukainen selvittäjän määrääminen.⁴⁹ Lähtökohtana on, että selvittäjäksi määrätään YSL 83 §:n mukaisesti velallisen tai velkojan esittämä henkilö.⁵⁰ Selvittäjällä on tärkeä rooli yrityksen saneeraamisessa, sillä juuri selvittäjän tehtävänä on etsiä ratkaisuja ja keinoja yrityksen liiketoiminnan tervehdyttämiseksi sekä lopulta laatia sellainen saneerausohjelma, johon osapuolet voivat sitoutua ja jonka tuomioistuimien voi vahvistaa.⁵¹

Menettelyn aloittamisen jälkeen, suunnitteluvaiheessa, selvittäjä perehtyy saneerattavan yrityksen tilaan ja laatii sen pohjalta ehdotuksen saneerausohjelmasta (YSL 40.1 §).⁵² Jotta menettely olisi joutuisampi, tulee selvittäjän pyrkiä ehdotusta laatiessaan yhteistyöhön

---

⁴⁸ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, 5. saneerauksen suunnittelu, saneerauksen aloittamisen oikeusvaikutukset, rauhoitusajaksi suunnittelun edellytyksenä, päivitetty 27.3.2023; Hupli 2004, s. 100.

⁴⁹ Lainkohdan mukaan pääsäännöstä voidaan kuitenkin jossain tilanteissa poiketa: Selvittäjää ei tarvitse määrätä velallis- tai velkoja-aloitteisessa menettelyssä mikäli kukaan ei ole esittänyt selvittäjän määräämistä.

⁵⁰ Mikäli hyväksymiskelpoista esitystä ei ole, tulee tuomioistuimen määrätä tehtävään soveltuva ja halukas henkilö.

⁵¹ Konkurssiasiamiehen toimisto 2018.

⁵² Ks. YSL 40.3 §. Selvittäjällä ei ole kuitenkaan yksinoikeutta ohjelman laatimiseen ja hänen ohellaan myös muun muassa velallisella ja velkojalla on tarvittaessa oikeus laatia niin sanotusti kilpaileva ehdotus.

saneerattavan yrityksen sidosryhmien kanssa (YSL 40.2 §).⁵³ Saneerausohjelman on tarkoitus olla velallisen liiketoiminnan tervehdyttämisen kokonaisratkaisu. Sääntely saneerausohjelman sisällöstä on tarkoitettu lähinnä laatimisen puitteiksi, sillä sen sisältämät toimenpiteet ovat jokaiselle velalliselle yksilöllisiä.⁵⁴ Ohjelmaesityksen valmistuttua siirretään se tuomioistuimeen alkukäsittelyyn, jossa asianosaisille annetaan mahdollisuus esimerkiksi riitauttaa ohjelmaehdotus tai lausua muutoin käsityksensä sen sisällöstä (YSL 72 §).⁵⁵ Kun ohjelmaehdotus on alkukäsittelyn perusteella viimeistelty, alkaa päätöksentekovaihe, jossa velkojat äänestävät ohjelmaehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä (YSL 76.3 §).⁵⁶

Kuten edellä on todettu, on velkajärjestely lain tasolla painotetuin saneerauskeino. Koska saneeraus ei kuitenkaan tähtää pelkästään velkajärjestelyn aikaansaamiseen, ovat muut vähemmän säännellyt saneerauskeinot, eli niin kutsuttu liiketaloudellinen saneeraus, olennainen osa yrityksen liiketoiminnan tervehdyttämistä. Monet liiketaloudellisen saneerauksen keinot perustuvat muuhun lainsäädäntöön kuin saneerauslakiin. Muun muassa henkilöstöjärjestelyissä turvaututaan työlainsäädäntöön ja yrityksen omistusrakenteen mukautuksessa taas sovelletaan yhtiöoikeutta.⁵⁷ Lisäksi tämän tutkielman aiheena oleva sopimussuhteiden uudelleenjärjestely saneerauskeinona lukeutuu liiketaloudellisiin saneerauskeinoihin. Velkajärjestelyllä tarkoitetaan yrityssaneerailain mukaisia keinoja, joilla voidaan muun muassa YSL 44.1 §:n mukaisesti muuttaa velan maksuaikataulua, leikata velan pääomaa sekä alentaa luottokustannusten maksuvelvollisuutta.

Velkojien hyväksytyä ohjelmaesityksen siirtyy se vahvistamisvaiheeseen, jossa tuomioistuin vuorostaan ratkaisee, vahvistaako se ohjelmaehdotuksen vai ei. Toisin sanoen tuomioistuin arvioi, onko ohjelman vahvistamiseksi yhtäältä edellytyksiä ja toisaalta esteitä (YSL 53.1 § 2

---

⁵³ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, johdanto, saneerauksen teoriaa ja todellisuutta, lainsäätäjän käsitys saneerausmenettelystä, suunnitteluvaihe, päivitetty 27.3.2023.

⁵⁴ HE 182/1992 vp, s. 42–43; Koskelo 1994, s. 251; Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, johdanto, saneerauksen teoriaa ja todellisuutta, lainsäätäjän käsitys saneerausmenettelystä, vahvistamisvaihe, päivitetty 27.3.2023. Saneerausohjelma on kaksiosainen, se koostuu: selvitys- ja toimenpideoasioista. Toimenpideoosiossa eritellään tiedot velallisen taloudellisesta tilasta ja toimenpideoosiossa taas yksilöidään tervehdyttämiseen tarvittavat toimet.

⁵⁵ Koskelo 1994, s. 25–26.

⁵⁶ Ibid., s. 26–27. Silloin kun velkojien niin sanottu kvalifioitu enemmistö on jo antanut nimenomaisen suostumuksensa etukäteen, äänestysmenettelyä ei tarvita ja saneerausohjelman hyväksymisen perusedellytys on sillä täytetty (YSL 92 § ja 52 §)

⁵⁷ Ibid., s. 7.

k).⁵⁸ Jos ohjelma vahvistetaan, päättää se muodollisesti tuomioistuimessa vireillä olleen hakemusasian ja vahvistettu saneerausohjelma määrää velallisen ohjelmassa säädeltyjen oikeussuhteiden uuden sisällön (YSL 57.1 §).⁵⁹ Vahvistamisen jälkeen saneerausohjelmaa aletaan toteuttaa.

Niin kutsutussa toteutusvaiheessa velallisella on päävastuu ohjelman noudattamisesta, joka käytännössä tarkoittaa muun muassa maksuohjelman mukaisten maksujen suorittamista velkojille.⁶⁰ Lähtökohtaisesti saneeraustuomioistuin ei valvo, että velallinen noudattaa saneerausohjelmaa, mutta on käytännössä tavallista määrätä saneeraukselle valvoja.⁶¹ Saneerausohjelma ei kuitenkaan jatku ikuisesti, vaan sen päättymisajankohta määrätään jo ennalta saneerausohjelmassa. Toteutusaikojen keskiarvo on tyypillisesti ollut 6–7 vuotta. Kun toteutuksen määräaika on päättynyt, lakkaavat sen viimeisetkin oikeusvaikutukset, ja saneeraus on virallisesti päättynyt.⁶²

Saneerausmenettely ei kuitenkaan aina pääty onnistuneesti liiketoiminnan tervehtymiseen, ja saneerausmenettely tai velkajärjestely voidaan YSL 64 §:n sekä 65 §:n mukaisesti määrätä ennenaikaisesti raukeamaan, mikäli muun muassa ohjelmaa toteutuessa ilmenee, että saneerausohjelman vahvistamiselle olisi ollut este. Myös esimerkiksi saneerausohjelman laiminlyönti, rikkominen tai muu ohjelmassa erikseen määrätty peruste voi aiheuttaa raukeamisen. YSL 66 §:n mukaan saneerausohjelma raukeaa myös, jos velallinen asetetaan sen toteuttamisen ollessa kesken konkurssiin.

---

⁵⁸ Ks. YSL 7.2 § ja 53 §. Vahvistamisen esteenä voisi muun muassa YSL:n mukaisesti olla se, ettei ohjelmaehdotuksessa ole esitetty riittävää selvitystä sen toteuttamisedellytyksistä tai se, että ohjelman sisältö loukkaa jonkin osapuolen oikeutta taikka on muutoin jonkin osapuolen kannalta kohtuuton. Ohjelmaa ei saa myöskään vahvistaa, mikäli ilmenisi jokin saneerausmenettelyn aloittamiselle oleva este.

⁵⁹ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, saneerauksen suunnittelu, ohjelmaehdotuksen laatiminen, selvittäjän ohjelmalinjaukset ja muotovaatimukset, selvitysoasa; toimenpideoasa, päivitetty 27.3.2023.

⁶⁰ Koulu – Niemi-Kiesiläinen 1999, s. 162.

⁶¹ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, johdanto, saneerauksen teoriaa ja todellisuutta, lainsäätäjän käsitys saneerausmenettelystä, vahvistamisvaihe, päivitetty 27.3.2023. Valvoja muun muassa raportoi velkojille saneerausohjelman etenemisestä ja voi hakea saneerausohjelman raukeamista, mikäli velallinen on rikkonut ohjelmaa suosiakseen jotakin velkojaa.

⁶² Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, johdanto, saneerauksen teoriaa ja todellisuutta, lainsäätäjän käsitys saneerausmenettelystä, vahvistamisvaihe, päivitetty 27.3.2023.

Mikäli ohjelma tai velkajärjestely raukeaa, on velkojilla kyseisten lainkohtien mukaan samanlainen oikeus suoritukseen kuin jos saneerausohjelmaa ei olisi koskaan vahvistettu. Saneerausohjelman raukeamista koskevan 65 §:n mukaan ohjelman raukeaminen ei kuitenkaan vaikuta sen perusteella jo tehtyjen oikeustoimien pätevyYTEEN. Oikeustoimiin viitataan tässä kohtaa laajasti ja niiden voimaan jääminen merkitsee esimerkiksi saneerausohjelman mukaisten yhtiöoikeudellisten toimenpiteiden ja henkilöstöjärjestelyiden jäämistä voimaan.⁶³ Myös sopimusten irtisanominen on oikeustoimi, joka jää voimaan itse saneerauksen kohtalosta huolimatta.⁶⁴

2.2 Sopimukset saneerauksessa

2.2.1 Sitovan sopimuksen periaatteellinen tausta

Sopimus nähdään traditionaalisesti kaksipuolisena oikeustoimena, eli sopimuksen synnyn ja sisällön määrittelyyn vaaditaan vähintään kahden osapuolen myötävaikutusta.⁶⁵ Jotta sopimus olisi toimiva yhteistoiminnan instrumentti, jolla sopimusosapuolet pystyvät sitovasti järjestämään ja koordinoimaan toimintaansa luomalla välilleen oikeuksia ja velvollisuuksia, on tärkeää, että sen synnyn ja velvoittavuuden pelisäännöt ovat ennakoitavissa ja selvillä.⁶⁶ Monet pelisäännöistä pohjautuvat kuitenkin kirjoittamattomiin yleisiin sopimusoikeudellisiin periaatteisiin, sillä sopimusoikeudelle on tyypillistä laeva yleislausekesääntely sekä joustavat normit.⁶⁷

Sopimusoikeus sellaisena kuin se nykyään tunnetaan juontaa juurensa yhteiskuntajärjestelmän mullistukseen 1700–1800-luvuilla. Vaikka sopimuksin on toki kautta historian järjestelty velvoitteita ja suhteita, saivat ne kuitenkin merkittävän roolin vasta markkinatalouden synnyn myötä, sillä markkinataloudessa taloudellisesti merkittävä toiminta perustuu valtaosin

---

⁶³ HE 182/1992 vp, s. 101.

⁶⁴ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, 5. saneerauksen suunnittelu, saneerauksen aloittaminen, sopimussuhteet saneerauksessa, poikkeukset, päivitetty 27.3.2023.

⁶⁵ Annola -Saarnilehto 2018, s. 7–8.

⁶⁶ Hemmo 2003a s. 4; Wilhelmsson 2008 s. 10.

⁶⁷ Hemmo 2003a., s. 49.

vapaaseen tahtoon ja sitä kautta sitoviin sopimukseen.⁶⁸ On siis luonnollista, että juuri sopimussitovuutta ja sopimusvapautta pidetään sopimusoikeuden kulmakivinä.

Sopimusvapaudella tarkoitetaan jokaisen oikeutta päättää itsenäisesti sopimussuhteidensa sisällöstä ja luonteesta. Sopimusten sitovuutta voidaan pitää sopimusvapauden vastinparina; kun sopimuksesta on vapaasti kahdenkeskisesti sovittu, on se myös lähtökohtaisesti sitova.⁶⁹ Periaatetasolla käsillä oleva tutkimus linkittyy vahvasti sopimussidonnaisuuden periaatteeseen, sillä sopimussuhteiden uudelleenjärjestelykeinot yrityssaneerauksessa tarkoittavat lähes aina myös jonkinasteista kajoamista sopimusten sitovuuteen, ainakin sen klassisessa merkityksessä.

Sopimusten sitovuuden periaatteen tulkinnassa on perinteisesti annettu suuri painoarvo sopimusehdoille, joista on sopimuksen laatimishetkellä sovittu, vaikka olosuhteet olisivatkin jälkikäteen muuttuneet. Jotta sopimuksen laatimisen jälkeinen olosuhteen muutos saataisiin tarkoituksenmukaisesti huomioitua sopimussuhteessa, on osapuolten joko yhteistuumin sovittava toisin tai pyrittävä ennakoimaan mahdollisia olosuhdemuutoksia jo sopimusta laadittaessa.⁷⁰ Toisin sanoen sopimus on edellä selostetun sitovuuskäsityksen mukaan saatava kerralla valmiiksi: sopimuksen sisältö sitoo, ja se, mitä sopimuksessa ei ole, ei tule sitovaksikaan.⁷¹ Muun muassa Pöyhönen nimittää tällaista fundamentalistista sitovuusajattelua sopimuksen pistekäsitykseksi⁷²

Viime vuosikymmeninä sopimuksen pistekäsitystä on kritisoitu. Muun muassa Grönfors on katsonut, että sopimussitovuuden tulisi lähteä staattisten sopimusehtojen fundamentalistisen tulkinnan sijaan pyrkimyksestä toteuttaa niitä tavoitteita, joita sopimusosapuolilla oli sopimuksen laatimishetkellä.⁷³ Grönforsia myötäilevästi Annola käsittää, että sopimussidonnaisuuden merkitykseen yksittäisissä tulkintatilanteissa tulisi vaikuttaa muun ohessa se, millaisesta sopimuksesta on kysymys. Muun muassa yksittäisessä

---

⁶⁸ Wilhelmsson 2008, s. 1; Annola - Saarnilehto 2018, s. 2.

⁶⁹ Hemmo 2003a s. 4

⁷⁰ Annola 2003, s. 79.

⁷¹ Karhu LM 2004, s. 1450

⁷² Pöyhönen 1988, s. 211.

⁷³ Grönfors 1995, s. 100; Annola 2003, s. 80

kertasuoritteisessa sopimuksessa, jossa sopimuksen merkitys typistyy riskinjakoon osapuolten välillä, on perinteinen pistekäsitys mutkatonta. Pitkissä sopimussuhteissa sopimus toimii ensisijaisesti eräänlaisena yhteistoimintainstrumenttina, jolloin Grönforsin ajatus siitä, että sopimuksen sitova ydin olisi sopimusehtojen sijaan sopimusosapuolten yhteinen tavoite, on monella tapaa dynaamisempi. Yksittäisillä sopimusvelvoitteilla on tällöin vain välillistä merkitystä. Annola siis katsoo, että sopimuksella on eri merkitys eri tilanteissa: sopimus voi olla joko progressiivinen ja osapuolten toimintaa muovaava tai regressiivinen, eli tietyn oikeussuhteen sementoija. Sopimuksen merkityksen muuttuessa tulee Annolan käsityksen mukaan sitovuusperiaatteen sisällön ja merkityksen myös muuttua.⁷⁴

Olosuhteiden muutoksen rinnalla staattista sitovuutta haastaa ajatus kohtuuttomien sopimusehtojen sovittelusta; sovittelun vaikutuksista on muun muassa maalailtu uhkakuvia jopa liike-elämän vakaudelle.⁷⁵ Suomessa kohtuullistamisesta on säädetty yleisesti OikTL 36 §:ssä, jonka mukaan kohtuutonta tai muutoin kohtuuttomuuteen johtavaa sopimusehtoa tai sopimusta voidaan sovittaa. Oikeuskirjallisuudessa sitovuuskäsitys on muovautunut myös kohtuusnäkökulmasta. Esimerkiksi Pöyhönen katsoo väitöskirjassaan, että moderniin sitovuuteen sisältyy vapaan tahdon ja sopimuksen aineellisen sisällön lisäksi myös laadullisia edellytyksiä esimerkiksi velvoitteiden tasapainoisuuteen. Toisin sanoen sopimusvastuun tulee olla sidottu oikeudenmukaisiin ja yhteisöllisiin käytäntöihin.⁷⁶ Niin ikään Hemmo katsoo, ettei sitovaa sopimusta synny ilman jonkinasteista hyväksyttävyyssarviointia.⁷⁷ Sitovuusarvioinnissa tulee siis ottaa huomioon myös osapuolten suoritusvelvoitteiden sekä joidenkin sopimukseen liittyvien ulkoisten seikkojen kohtuullinen tasapainoisuus.⁷⁸ Näin ollen kohtuullisuuden ja sopimussidonnaisuuden vastakkainasettelu ei olekaan niin jyrkkää, kuin saattaa ensivilkaisulla olettaa. Olaus Petrin kuuluisia sanoja muunnellen: ”Mikä ei ole oikeus ja kohtuus, se ei voi olla sopimuskaan.”

---

⁷⁴ Annola 2003, s. 81–82.

⁷⁵ Hemmo 2003b, s. 46 alaviite 8.

⁷⁶ Pöyhönen 1988, s. 369–370 ja 372–373.

⁷⁷ Hemmo 2003b, s. 47.

⁷⁸ Hemmo 2003a, s. 19. Tällä sopimusoikeuden kehityksellä on nähty olevan yhteyttä myös hyvinvointivaltioideologian kanssa. Kun sopimusoikeudessa otetaan enenemissä määrin huomioon mm. erilaisten varallisuusasemien, ymmärryskykyjen sekä tietopohjien merkitys, ajatellaan sen kasvattavan yhteiskunnallista tasa-arvoa.

Sopimuksen ennakoitavuus ja sitovuus eivät siten ole itseisarvoja, joiden toteuttamiseksi voidaan uhrata mitä tahansa. Vastaukseksi muun ohessa edellä esitettyihin sopimuksen pistekäsityksen haasteisiin ja siihen kohdistuvaan kritiikkiin on esitetty sopimuksen prosessikäsitystä. Prosessikäsityksen mukaan sopimus ei synny eikä sitä suoriteta tyhjiössä, jonka vuoksi sille on ominaista joustaa ja muuttua niin ajallisessa, henkilöllisessä kuin asiallisessakin ulottuvuudessa.⁷⁹ Prosessikäsityksen taustalla on sopimuksen yhteistoiminnallinen luonne ja luottamuksen, eli osapuolten perusteltujen odotusten, suojaaminen. Tällöin sitovuutta voidaan kuvata ikään kuin janana, jossa sitovimpia ovat ehdot, joihin kohdistuu lujin luottamus. Tehokkaalle oikeussuojalle ei tällöin ole edellytyksenä pistekäsityksen mukainen epäluottamukselle perustuva järjestelmä, vaan opportunistista käytöstä voidaan kitkeä myös luottamuksen, yhteisöllisten käytäntöjen sekä lojaliteetin kautta.⁸⁰

2.2.2 Sopimusten jatkuvuus ja neutraliteettiperiaate

Saneerausmenettely ei lähtökohtaisesti vaikuta velallisen ennen menettelyä solmimiin sopimussuhteisiin (YLS 14 e ja 15 §). Tätä saneerausmenettelyn johtavaa periaatetta kutsutaan sopimusten jatkuvuuden periaatteeksi.⁸¹ Sopimusjatkuvuuden lisäksi saneerausmenettelyn asennoitumista velallisen ennen menettelyä solmimiin sitoumuksiin luonnehditaan neutraliteettiperiaatteeksi, sillä sopimusten sisältö pysyy lähtökohtaisesti muuttumattomana ja niihin sovelletaan samoja normeja kuin saneerausmenettelyn ulkopuolellakin. Menettely ei niin ikään paranna tai heikennä sopimusosapuolten asemaa saneerausmenettelyä edeltävään aikaan verrattuna.⁸² Sekä neutraliteettiperiaate että sopimusten jatkuvuuden periaate merkitsevät velallisen kannalta sitä, että sopimuksen mukaiset täyttämättömät velvoitteet on suoritettava saneerausmenettelystä huolimatta. Näin ollen ne ovat käsitteellisesti menettelyn aikaista velkaa (YSL 32 §).⁸³

---

⁷⁹ Pöyhönen 1988, s. 215–217; Karhu LM 2004, S. 1542.

⁸⁰ Karhu LM 2004, s. 1452 ja 1454.

⁸¹ Koulu 2007, s. 177.

⁸² Hupli 2004, s. 1991.

⁸³ Koulu 2007, s. 177.

Sopimusten jatkuvuuden periaatteen taustalla on saneerausintressi, eli se, että koko menettelyn päämääränä on saada liiketoiminta takaisin omille jaloilleen. Vaikka sopimussuhteiden järjestelymahdollisuuksien lisääminen tuo velalliselle sinänsä lisää liikkumavaraa saneerauksessa, ovat sopimukset kuitenkin irrottamaton osa tervehdytettävää liiketoimintaa ja ne saattavat olla yrityksen toiminnalle elintärkeitä. Olisi näin ollen kestävämpiä, jos yritystoimintaa tervehdyttävän menettelyn lähtökohtana olisi esimerkiksi sopimusten purkautuminen tai keskeytyminen, sillä se saattaisi heikentää saneerausvelallisen tilaa entisestään.⁸⁴

Käytännössä on kuitenkin huomattava, että yrityssaneeraukseen vahvasti liittyvät velkajärjestelyt merkitsevät jo itsessään poikkeusta sopimussitovuudesta, sillä velkajärjestelyissä nimenomaan kajotaan velkasuhteiden ehtoihin ilman yksittäisten velkojien suostumusta.⁸⁵ Näin ollen sopimussitovuuteen kajoaminen liiketoiminnan jatkamisintressin toteuttamiseksi ei ole uusi ajatus. On kuitenkin muistettava, että vaikka velkajärjestelyt vaikuttavat sopimussidonnaisuuteen heikentävästi siinä mielessä, että ne rajoittavat sopimuskumppanin mahdollisuuksia periä sopimusperusteisia rahavastikkeitaan, eivät velkajärjestelyt lähtökohtaisesti lakkauta sopimuksen sitovuutta ja jatkuvuutta kokonaan.⁸⁶

Sopimusjatkuvuus kattaa edellä mainittujen velkajärjestelyjen valossa vain ne menettelyä edeltävät sitoumukset ja suoritteet, jotka eivät sisälly saneerausvelkaan.⁸⁷ Se, milloin sitoumus kuuluu velkajärjestelyiden piiriin ja milloin jatkuvuusperiaatteen piiriin, on näin ollen keskeinen kysymys. Velkajärjestelyjen piiriin kuuluvat sopimusvelvoitteet joutuvat saneerauksen alettua maksu- ja perintäkieltojen alaisuuteen, jolloin saneeraus vaikuttaa sopimuskumppaneiden oikeuksiin ratkaisevalla tavalla, kun taas sellaiset velallisen sopimussuoritteet, jotka kuuluvat jatkuvuusperiaatteen ulottuvuuteen, tulevat velalliselle normaalisti suoritettavaksi. Oikeuskirjallisuudessa on päädytty siihen, että yrityssaneerailakia ja sen esitöitä⁸⁸, on perusteltua tulkita siten, että sopimusjatkuvuus ulottuu lähtökohtaisesti sopimuksiin, joissa velallinen on veloitettu muuhun kuin

---

⁸⁴ Hupli 2004, s. 191.

⁸⁵ Koskelo 1994, s. 13.

⁸⁶ Tuomisto 2010, s. 215.

⁸⁷ HE 182/1992 vp, s. 32; Koskelo 1993, s. 123.

⁸⁸ Ks. esim. HE 182/1992 vp, s. 88.

rahasuoritukseen.⁸⁹ Rajanveto saneerausvelan ja muiden velvoitteiden välillä ei kuitenkaan jää näin mutkattomaksi, sillä myös rahavelkojen kohdalla on maksukieltopoikkeuksia.

Rajanvetokeskustelun kannalta erityisen kiinnostavia maksukieltopoikkeuksia ovat sellaiset poikkeukset, joiden juuret juontavat juuri saneerausintressiin ja koskevat näin ollen erityisesti saneerausmenettelyn erityisiä tarpeita. Esimerkiksi työsuhteiden suojelua ja elatusavun priorisointia koskevat maksukieltopoikkeukset ovat rajanvetokeskustelun kannalta vähemmän kiinnostavia, sillä ne perustuvat yleisiin sosiaalisiin intresseihin, joihin myös muista insolvenssimenettelyistä löytyy vastaavanlaisia poikkeuksia.⁹⁰ Näissä edellä luetelluissa maksukieltopoikkeuksissa ei ole toisin sanoen kyse tutkielman näkökulmasta hedelmällisestä liiketoiminnan jatkamisintressistä vaan tarpeesta suojata tiettyjä yleisiä sosiaalisia arvoja, kuten työntekijän oikeuksia ja lapsen oikeuksia.

Oiva esimerkki tällaisesta niin sanotusti kiinnostavasta maksukieltopoikkeuksesta on YSL 27.2 §:n mukainen poikkeus koskien velallisen toiminnan kannalta tavanomaisia sopimuksia. Kyseisessä lain kohdassa nimittäin todetaan, että velallinen on yhä saneerausmenettelystä ja maksukielloista huolimatta velvollinen suorittamaan sopimuksen mukaisen maksun eräiden sopimussuhteiden kohdalla, jotka ovat velallisen toiminnalle tavanomaisia.⁹¹ Poikkeus maksukieltoon on välttämätön kumppani sopimusten jatkuvuuden periaatteelle, sillä muutoin toinen sopimusosapuoli ei voisi luottaa saavansa sopimuksen mukaista vastasuoritusta ja näin ollen hän voisi pidättäytyä omasta suorituksestaan yleisten sopimusoikeudellisten normien perusteella.⁹²

Vaikka konkurssimenettelynkin kohdalla sopimussidonnaisuus näennäisesti jatkuu, on konkurssin sopimusjatkuvuus yrityssaneerausmenettelyn sopimusjatkuvuuteen verrattuna juridista fiktiota.⁹³ Käytännössä siis konkurssi ei sinänsä tarkoita sopimusten automaattista

---

⁸⁹ Tuomisto 2010, s. 214; Koskelo 1994, s. 123 ja 197; Uoti DL 2005, s. 882 ja Malinen 2009, s. 139.

⁹⁰ Hupli 2004, s. 190.

⁹¹ ks. myös HE 182/1992 vp, s. 33. Tavanomaisia sopimussuhteita voivat olla esimerkiksi toimitus- ja tilaussopimukset. Poikkeuksen tavoitteena on se, että saneerausmenettelyn alku ei horjuttaisi liiketoiminnan tavanomaista toimintaa.

⁹² HE 182/1992 vp., s. 33.

⁹³ Koulu 2003, s 183; Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, saneerauksen suunnittelu, saneerauksen aloittaminen, sopimussuhteet saneerauksessa, sopimussuhteiden jatkuvuus, sääntelyn pakottavuus, päivitetty 27.3.2023; Tuomisto 2010, s. 213.

raukeamista, vaan menettelyssä lähtökohtana on konkurssipesän sijaantulo-oikeus velallisen sopimussuhteisiin (KonkL 3:8 §). Konkurssipesä voi kuitenkin mielensä mukaan vetäytyä velallisen sopimussuhteista kieltäytymällä sopimuksen mukaisten velvoitteiden suorittamisesta, joka taas käytännössä johtaa sopimuksen purkautumiseen.⁹⁴

Konkurssipesän vapautuneempaa asennetta sopimusjatkuvuuteen voinee perustella sillä, että perusmuotoinen konkurssi päättyy lopulta kuitenkin koko velallisen oikeushenkilön lakkaamiseen ja toiminnan lopettamiseen. Jos saneerausmenettelyssä sovellettaisiin samoja sääntöjä ja sopimussuhteiden kanssa voisi menetellä käytännössä selvittäjän mielen mukaisesti, voisi se houkuttaa menettelyn väärinkäyttöön. Toisin sanoen yritykset saattaisivat hakeutua saneeraukseen yksinomaisena tarkoituksenaan vapautua itselleen kuormittavista sopimussuhteista ilman oikeaa halua tervehdyttää liiketoiminta. Saneerausmenettelyn väärinkäyttö voisi taas laajemmassa kuvassa vääristää markkinoita.⁹⁵

Väärinkäytösten estämisessä ei kuitenkaan kannata mennä liian pitkälle, sillä se saattaisi vesittää koko saneerauksen tarkoituksen; Jos YSL:ssä ei olisi erityisiä irtisanomisoikeuksia koskevaa normistoa, saattaisi liiketaloudellisen uudelleenjärjestelyn ainoaksi käyttökelpoiseksi instrumentiksi monissa tapauksissa jäädä konkurssi.⁹⁶ Tässä poikkeuksien ja periaatteiden paradoksaaliseltakin tuntuvassa sokkelossa kiteytyy yrityssaneerauksen ja sopimusten välisen kosketuspinnan kiehtovuus ja moniulotteisuus: toisaalta joidenkin liiketoiminnalle elintärkeiden sitoumusten osalta korostuu niiden jatkuvuus sekä pysyvyys niin yleisenä periaatteena kuin myös poikkeuksina maksukieltoon, ja toisaalta taas jatkamisintressi myös edellyttää velalliselle oikeutta vetäytyä liiketoimintaa rasittavasta sopimuksesta tai muuttaa sopimussuhteen sisältöä. Sääntelyn taustalla voi siten tervehdyttämiskäytännön ohella nähdä lainsäätäjän intressin säilyttää sekä eri osapuolten luottamus että menettelyn reiluus ja ennakoitavuus. Lisäksi, koska mitään sääntelyä ei tehdä tyhjiössä, on otettava huomioon myös sen laajemmat yhteiskunnalliset vaikutukset.

---

⁹⁴ Tuomisto 2010, s. 213.

⁹⁵ HE 152/2006 vp, s. 46–47; HE 251/2022 vp, s. 65–66.

⁹⁶ Koskelo 1994, s. 1999.

2.2.3 Velallisen sopimuskumppanin asema

Saneerausvelallisen sopimuskumppanin asemaan vaikuttaa voimakkaasti se, onko sopimuskumppani saneerausvelkojan asemassa vai maksetaanko hänen saatavansa niiden erääntyessä.⁹⁷ Mikäli sopimuskumppani on täyttänyt oman osuutensa sopimuksesta ennen menettelyn alkamista ja saneerausvelallisen suoritus on jäänyt rahavelaksi, on sopimuskumppani saneerausvelkojan asemassa ja hänen saatavansa koskevat maksu- ja perintäkiellot sekä mahdolliset velkajärjestelyt.⁹⁸ Mikäli taas velallinen on tällaisessa ennen menettelyä solmitussa sopimussuhteessa edellä todetusti muussa kuin rahavelassa, koskee häntä sopimusten jatkuvuus- sekä neutraliteettiperiaatteet, eikä menettely siis lähtökohtaisesti vaikuta sopimuksen sitovuuteen.⁹⁹

Tilanne on samankaltainen, jos sopimussuhde on alkanut saneerausmenettelyn alkamisen ja lakkaamisen välisenä aikana YSL 29 §:n ja 30 §:n mukaisten velallisen määräysvallan rajoitusten mukaisissa raameissa, eikä saneerausmenettely tässäkin asetelmassa vaikuta sopimuksen sitovuuteen. Tällöin sopimuksen mukainen vastikesaatava ei ole saneerausvelkaa eivätkä sitä koske maksu- ja perintäkiellot.¹⁰⁰ Kestosopimusten osalta saneerausmenettelyä ennen ajoittuvat täyttämättömät velvoitteet ovat saneerausvelkaa, kun taas saneerausmenettelyn aikana syntyneet saatavat ovat menettelyn aikaista velkaa, joka tulee suorittaa sen erääntyessä.¹⁰¹

Edellä olevasta jaottelusta poiketen saneerausvelkoja voi jossain tapauksissa välttyä joutumasta maksu- ja perintäkieltojen piiriin. Muun muassa tilanteessa, jossa sopimuskumppani on ennen menettelyä solmitulla sopimuksella sitoutunut suoritukseen, joka on vielä menettelyn alkaessa täyttämättä, on sopimuskumppani liiketoiminnan kannalta tavanomaisia sopimussuhteita koskevan YSL 27.2 §:n mukaisesti jossain tapauksissa oikeutettu saamaan sopimuksen mukaisen maksun suorituksestaan. Toisin sanoen tällaisessa tilanteessa sopimuskumppanilla on mahdollisuus saada suojaa saneerauksen maksu- ja

---

⁹⁷ Tuomisto 2010, s. 226.

⁹⁸ Koskelo 1994, s. 193.

⁹⁹ Tuomisto 2010, s. 240.

¹⁰⁰ Tuomisto 2010, s. 240.

¹⁰¹ Koskelo 1994, s. 194.

perintäkielloilta.¹⁰² Säännöksen tarkoituksena on turvata velallisen liiketoiminnan jatkuvuus, sillä velallisen toiminnan kannalta elintärkeiden sopimusten jatkuminen on mahdollista vain, jos sopimuskumppani voi luottaa velallisen suorittavan sopimuksen mukaiset velvoitteensa.

103

YSL 27 §:n 2 momentin mukaan velallinen pysyy lähtökohtaisesti sidottuna sellaisiin sopimussuhteisiin, jotka ovat velallisen liiketoiminnan kannalta tavanomaisia sopimustyyppistä riippumatta. Toisin sanoen velallisen on suoritettava kyseiseen sopimukseen perustuva saatava vähentämättömänä. Pykälän 3 momentti koskee taas velallisen toiminnan kannalta epätavanomaisia sopimuksia, joissa velallinen voi joko pitäytyä tai joista hän voi irtaantua selvittäjän päätöksellä.¹⁰⁴

Oikeuskirjallisuudessa YSL 27.2 §:n tarkoittamien tavanomaisten sopimusten ominaispiirteinä on pidetty toistuvuutta; usein toistuvat sopimukset ovat tavanomaisia.¹⁰⁵ Lisäksi oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että sopimusten tavanomaisuutta on arvioitava saneerausintressin näkökulmasta, toisin sanoen tavanomaisia sopimuksia ovat siis sellaiset sopimukset, jotka ovat velallisen liiketoiminnan jatkumisen kannalta välttämättömiä. Lain tarkoittamat epätavanomaiset sopimukset voidaan taas nähdä tavanomaisten sopimusten kääntöpuolena: epätavanomaiset sopimussuhteet eivät kuulu osaksi velallisen normaalia juoksevaa liiketoimintaa ja niiden jatkuminen voisi rajoittaa saneerauksessa käytettävien keinojen valikoimaa.¹⁰⁶ Käytännössä siis velallisen liiketoiminnan laatu ratkaisee, millaisia sopimuksia on pidettävä niin tavanomaisina kuin epätavallisina, minkä vuoksi sopimuksen luonteen arviointi on jätetty laissa sääntelemättä.¹⁰⁷

Sopimusjatkuvuuden periaatteen lisäksi saneerausvelallisen sopimussuhteiden pysyvyyttä vahvistaa insolvenssioikeudellinen periaate siitä, että maksukyvyttömyysmenettelyn

---

¹⁰² Tuomisto 2010, s. 232; Hupli 2004, s. 192.

¹⁰³ Hupli 2004, s. 192.

¹⁰⁴ HE 182/1992 vp, s. 80. Selvittäjä ottaa asian harkittavakseen sopimuskumppanin pyynnöstä. Mikäli selvittäjän vastaus on kielteinen tai sitä ei suoriteta kohtuullisessa ajassa, on sopimuskumppanilla oikeus purkaa sopimus ja purkamisesta syntyvä mahdollinen vahingonkorvaussaatava on saneerausvelkaa.

¹⁰⁵ Koulu 2007 s. 178.

¹⁰⁶ Tuomisto 2010, s. 222–223.

¹⁰⁷ HE 182/1992 vp s. 80.

oikeusvaikutuksiin ei voida vaikuttaa etukäteen laadituin sopimuksin. Vuoden 2022 uudistuksessa tämä traditio sisällytettiin myös YSL 14 e ja 15§:iin. Kyseisten lainkohtien mukaan sellaiset sopimusehdot, joilla yhtäältä heikennetään ja toisaalta vahvistetaan toisen sopimusosapuolen asemaa taikka lisätään tai vähennetään suoritusvelvollisuutta sen perusteella, että toinen osapuoli ajautuu yrityssaneeraukseen, ovat pätemättömiä. Laissa myös todetaan, että sellaiset järjestelyt, joilla on tällaisiin sopimusehtoihin rinnastettavia vaikutuksia, ovat myös pätemättömiä.

Vaikka maksukyvyttömyysmenettelyn vaikutuksista ei voi sopia etukäteen, voi saneerausvelallisen sopimuskumppani lähtökohtaisesti irtisanoa sopimuksen saneerausmenettelystä huolimatta, mikäli kestopimuksen irtisanomisoikeudelle ei ole sopimuksessa tai laissa erityisiä rajoituksia tai edellytyksiä. Mitään ehdotonta ja erillistä sopimuspakkoa saneeraukseen ei siis lähtökohtaisesti liity, vaikka pelkästään saneerausmenettelyyn kytketyt irtisanomisperusteet ovatkin pätemättömiä.¹⁰⁸ Purku- ja pidättäytymisoikeuksien kohdalla lähtökohtana on neutraliteettiperiaatteen mukaisesti se, että mikäli sopimuskumppanilla olisi edellytykset sopimuksen purkamiseen tai suorituksestaan pidättäytymiseen saneerauksen ulkopuolella, on hänellä niihin oikeus myös saneerauksen aikana. Saneeraus ei siten paranna tai heikennä sopimussuhteeseen liittyviä purkuperusteita, mutta yksinään saneeraus ei edellä todetusti oikeuta sopimuksen purkuun tai suorituksesta pidättäytymiseen.¹⁰⁹

Neutraliteettiperiaatteesta huolimatta sopimuskumppanin irtautumis- tai pidättäytymistoimissa ei saa olla kyse YSL 19.1 §:n perintäkiellon vastaisista viivästysseuraamuksista. Näin ollen, mikäli sopimusvelkojan saatava on saneerausvelkaa, ei sopimuskumppani voi perustaa irtautumistaan kyseiseen saatavaan kohdistuviin laiminlyönteihin. Sopimuskumppanin voi olla siten käytännössä pakko jatkaa sopimuksen mukaisia suorituksiaan, vaikka velallinen olisi laiminlyönyt omia velvoitteitaan ennen menettelyn alkua, sillä saneerausvelkaan perustuva pidättäytyminen omasta sopimuksen mukaisesta suorituksesta katsotaan lukeutuvan kiellettyihin perintätoimiin.¹¹⁰ Esimerkiksi, jos kyseessä on kestopimus, ei irtautumistoimia voi perustaa ennen saneerauksen alkua

---

¹⁰⁸ Koskelo 1994, s. 196.

¹⁰⁹ Tuomisto 2010, s 243; Hupli 2004, s. 193.

¹¹⁰ Koskelo 1994, s. 170; Hupli 2004, s. 194–196.

syntyneisiin saataviin, sillä ne ovat saneerausvelkaa ja siten myös maksu- ja perintäkieltojen piirissä. Kuitenkin, mikäli velallinen laiminlyö kyseisen kestopopimuksen velvoitteita, jotka ajoittuvat saneerauksen alkamisen jälkeiseen aikaan, on kyse uudesta velasta ja sopimuskumppani voi perustaa irtautumisen tällaiseen laiminlyöntiin.¹¹¹

Mikäli sopimusosapuolet ovat yksimielisiä, on heillä edellä esitetystä huolimatta lähtökohtaisesti vapaus päättää sopimuksen lakkaamisesta tai jatkumisesta. Muun muassa YSL 29.1 §:n mukaan saneerausvelallisella säilyy menettelyn alettuakin valta määrätä omaisuudestaan ja toiminnastaan, jos laissa ei toisin säädetä. Tästä huolimatta edellä mainitun lainkohdan toisessa momentissa velallisen oikeutta sopia sopimussuhteidensa tulevaisuudesta rajataan merkittävästi. Velallinen ei voi esimerkiksi YSL 29.2 §:n vastaisesti luovuttaa ilman selvittäjän suostumusta yritystä taikka sen osaa eikä myöskään muuta toimintansa kannalta olennaista sopimusta, oikeuttaan tai omaisuuttaan taikka sitoutua sellaiseen sopimukseen, joka on velallisen toiminnan kannalta epätavanomainen tai laajakantoinen. Lienee myös YSL 17 §:n valossa ilmeistä, ettei velallinen voi tehokkaasti sitoutua maksamaan saneeraussaatavan asemassa olevaa velkaa vähentämättömänä.

---

¹¹¹ Koskelo 1994, s. 194.

3 Sopimusmuutokset ja sopimuksesta irtautuminen saneerauksen ulkopuolella

3.1 Lähtökohtia sopimusmuutoksiin ja sopimuksen päättymiseen

Sopimuksella järjestellään sopimusosapuolten käytöstä tulevaisuudessa. Koska sopimusten kirjo on laaja, on myös sopimussuhteiden erilaisten aikaperspektiivien skaala suuri. Jotkin sopimukset täytetään melkein samalta istumalta sopimusta solmittaessa, kun taas toiset sopimussuhteet kestävät vuosia. Kuten edellä on todettu, on sopimusoikeudessa vahva sitovuusperiaate. Toisin sanoen sopimus sitoo niin kauan kuin se on voimassa, ilman että sen sisältöön tai sitovuuteen voi yksipuolisesti kajota, vaikka tapahtumat ja olosuhteet olisivat edenneet toisin kuin sopimusosapuolet sopimusta solmittaessa ennakoivat.¹¹²

Sopimussitovuuden periaatteesta huolimatta sopimukset on harvoin tarkoitettu ikuisiksi, ja lopulta - syystä tai toisesta - jokainen sopimussuhde lakkaa, tai ainakin se voi lakata.¹¹³ Tunnetuin sopimussuhteen päättymistapa on sopimuksen mukaisen suoritusvelvollisuuden täyttäminen, jolloin sopimusosapuolet suorittavat sopimuksen mukaiset velvoitteensa asianmukaisesti. Suoritusten jälkeen sopimussuhde päättyy, mikäli sopimuksessa tai laissa ei ole säännelty muutoin.¹¹⁴ Sopimus on voitu solmia myös vain tietyksi ajanjaksoksi, jolloin sen voimassaolo päättyy sovitun ajan kuluttua. Sopimussuhde voi päättyä myös ennenaikaisesti, jos sopimusosapuolet yhteisymmärryksessä niin päättävät. Sopimussuhde voidaan myös purkaa sopimusrikkomuksen¹¹⁵ perusteella tai se voi olla alun alkaenkin pätemätön¹¹⁶.

Sopimuksen mukaisten velvoitteiden suorittaminen saattaa kuitenkin tulla toiselle osapuolelle raskaaksi tai kannattamattomaksi kesken sopimuskauden, jolloin sopimussuhteen sitovuuteen

---

¹¹² Annola – Saarnilehto 2018, s. 166 ja 184.

¹¹³ Annola 2003, s. 161.

¹¹⁴ Hemmo 2003b, s. 376.

¹¹⁵ Hemmo 2003b, s. 349–350. Sopimuksen purkamisen edellytyksissä on joitakin sopimustyyppikohtaisia eroja, mutta sopimusvirheen olennaisuusvaatimusta voidaan pitää yleisenä periaatteena.

¹¹⁶ Annola – Saarnilehto 2018, s. 135. Pätemättömyys voi perustua esimerkiksi oikeustoimikelpoisuuden puuttumiseen taikka OikTL 3 luvun pätemättömyysperusteisiin, kuten esimerkiksi pakkoon, petolliseen viettelyyn tai kunniaattomaan menettelyyn. Sopimuksen ollessa pätemätön se kumoutuu alun alkaen, eikä saa niin ikään aikaan velvoitetta korvata tai suorittaa mitään.

ja sisältöön voi tulla tarve kajota ennenaikaisesti. Ilmiö korostuu etenkin kestosopimuksissa, sillä pitkä aikajänne nostaa muun muassa ulkoisten olosuhteiden muuttumisen todennäköisyyttä.¹¹⁷ Sopimussuhteen dynamiikkaan vahvasti vaikuttavia olosuhteiden muutoksia voivat esimerkiksi olla valuutta-arvojen heittelyt, markkinatilanteiden muutokset, lainsäädännön uudistukset sekä yrityksen sisäisen strategian uudistuminen.¹¹⁸

Perinteisessä sopimusoikeudessa suhtaudutaan sopimusmuutoksiin erittäin torjuvasti. Sopimuksen olemukseen on katsottu lukeutuvan muutosresistanssi, jonka ylittämiseksi vaaditaan vähintäänkin esimerkiksi olosuhdemuutoksen olennaisuutta.¹¹⁹ Kielteisen asenteen taustalla on ajatus siitä, että vapaus sopimuksen yksipuoliseen muuttamiseen merkitsisi myös sopimuksen sitomattomuutta.¹²⁰ Kuten edellä on todettu, sopimuksen sitovuuden tai sitomattomuuden ei tarvitse olla jyrkkä joko-tai-kysymys, vaan sitovuus voidaan sopimuksen prosessikäsitteiden kautta kytkeä joustavampiin – muun muassa luottamukseen, sopimuksen yhteistoiminnallisuuteen sekä lojaliteettiin – nojaaviin kriteereihin.¹²¹

Sopimuksen sisällön muuttamisen tai sopimussuhteen päättämisen vaikeus piilee nimenomaan siinä tilanteessa, jossa alun perin sitova sopimus on ajan kuluessa osoittautunut toiselle sopimuskumppaneista kuormittavaksi tai epätarkoituksenmukaiseksi eivätkä sopimuskumppanit löydä yhteisymmärrystä.¹²² Mikäli yhteistä säveltä sopimuksen tulevaisuuden suhteen ei löydy, voi sopimuksessa itsessään olla yksipuoliseen sopimusmuutokseen oikeuttava ehto, ja poikkeuksellisissa olosuhteissa voi sopimusmuutoksen saada aikaan myös ilman tällaista ehtoa. Esimerkiksi sopimuspakon alaisissa sopimussuhteissa, joissa toinen osapuoli ei voi irtautua sopimuksesta, saatetaan muutostarpeeseen suhtautua suopeammin. Muutostarpeiden ja niiden laajuuden moninaisuuden vuoksi on yksittäisten muutosten sallittavuuden arvioinnissa otettava

---

¹¹⁷ Hemmo 2003b, s. 3–4; Annola – Saarnilehto 2018, s. 184. Esimerkiksi jos kyseessä kertaluontoinen irtaimen kauppa, olosuhteet ehtivät harvoin vaikuttamaan sopimussuhteeseen olennaisesti kauppasopimuksen solmimisen ja sen mukaisten suoritusten välissä, eikä olosuhteiden muutos niin ikään lähtökohtaisesti vaikuta sopimuksen sitovuuteen suoritusten jälkeen.

¹¹⁸ Hemmo 2003b, s. 4.

¹¹⁹ Hemmo 2003b, s. 5.

¹²⁰ Hemmo 2003b, s. 6.

¹²¹ Karhu LM 2004, s. 1452 ja 1454.

¹²² Hemmo 2003b, s. 2.

huomioon myös itse muutoksen olennaisuus sopimussisältöön ja suoritustasapainoon. Lisäksi sallittavuuteen vaikuttaa muun ohessa taustalla olevan olosuhdemuutoksen ennakoitavuus ja se, olisiko siihen voinut varautua.¹²³

Yrityssaneerauksessa tehtävien sopimussuhdemuutoksien taustalla on usein kysymys juuri olosuhdemuutoksesta ja siitä, että sopimuksesta on tullut saneerausvelalliselle kannattamaton tai jopa rasite, josta on sen vuoksi joko irtauduttava tai sen ehtoja on muutettava siten, että sopimussuhteesta tulee myös velallisen liiketoiminnan kannalta suotuisampi. Kiteyttäen kysymys on siitä, missä määrin ja millaisin mekanismein sopimusosapuoli voi yleisen sopimusoikeuden mukaan yksipuolisesti irtaantua sopimuksesta tai muokata sopimusta sellaisista liikeloudellisista syistä, joihin ei alun alkaen liity pätemättömyyttä tai sopimusrikkomusta.

3.2 Sopimussuhteen irtisanominen

Toistaiseksi voimassa olevia kestosopimuksia koskee pääsääntöisesti irtisanomisvapaus, mikäli sitä ei ole rajoitettu esimerkiksi laissa tai sopimusehdoissa. Tämä tarkoittaa sitä, että kumpikin osapuoli voi tahtoessaan myös yksipuolisesti päättää sopimussuhteen irtisanomalla sen.¹²⁴ Kestosopimusten osalta on kuitenkin otettava huomioon, että irtisanomisoikeus on huomattavasti rajoitetumpi ja usein lähes olematon, kun kyseessä on määräaikainen sopimus¹²⁵.¹²⁶ Irtisanomisoikeus ei myöskään koske esimerkiksi tavanomaista kertasopimusta, jolloin sopimusrikkomukseen perustuvan purkamisen lisäksi ainoiksi yksipuolisiksi sopimussuhteesta irtautumiskeinoiksi saattaa jäädä sopimuksen peruuttaminen tai siitä vetäytyminen.¹²⁷

---

¹²³ Hemmo 2003b, s. 6.

¹²⁴ Hemmo 2003b, s. 376–377.

¹²⁵ ks. Hemmo 2003b, s. 390–395. Määräaikaisten sopimusten osalta irtisanominen on hyvin poikkeuksellinen sopimuksen päättämiskeino. Kuitenkin esimerkiksi olosuhteiden muutos, ylivoimainen este tai kohtuuttomuus voivat toimia määräaikaisen sopimuksenkin kohdalla irtisanomisperusteina.

¹²⁶ Hemmo 2003b, s. 376–377.

¹²⁷ Hemmo DL 1996, s. 328; Hemmo 2003b s. 150. Oikeusperusteetonta sopimuksen irtisanomista tai sopimuksesta vetäytymistä arvioidaan lähtökohtaisesti sopimusrikkomuksena, jonka vuoksi on erittäin harvinaista, että sopimussuhteesta voisi yksipuolisesti vetäytyä tai sen voisi peruuttaa, ilman vastuuta korvata vetäytymisestä aiheutuneita kuluja ja vahinkoa. KSL 6:4 §:n mukainen katumusaika on yksi harvoista tällaisista poikkeuksellisista vetäytymismahdollisuuksista.

Irtisanomisen ja sopimussidonnaisuuden välistä asetelmaa pehmentää lähtökohtaisesti irtisanomisaika. Toisin sanoen irtisanominen ei aina päättää sopimussuhdetta välittömästi, vaan sopimussuhde pysyy voimassa irtisanomisen jälkeen määrätyn ajan. Koska irtisanomisoikeus luo sopimussuhteisiin epävarmuutta ja on vaikutuksiltaan melko jyrkkä, on sitä myös monien sopimustyyppien kohdalla rajattu sääntelemällä irtisanomisen edellytyksiä, esteitä sekä irtisanomisaikaa.¹²⁸ Irtisanomisajasta tai -edellytyksistä on monesti sovittu itse sopimuksessa etukäteen.¹²⁹

Vaikka itse sopimuksessa ei olisi irtisanomisajasta sovittu, on irtisanomisesta kuitenkin runsaasti erilaisia sopimustyyppisiä koskevaa erityissääntelyä. Muun muassa työsopimusten ja vuokrasopimusten osalta irtisanominen ja sovellettava irtisanomisaika on vahvasti säänneltyä. Irtisanomisaika on molempien kohdalla myös eripituinen riippuen siitä, irtisanooko sopimuksen esimerkiksi vuokralainen ja työntekijä tai vuokranantaja ja työnantaja.¹³⁰ Mikäli sopimukseen ei kuitenkaan liity irtisanomisajalla suojattavia intressejä ja irtisanomisaikaa ei erikseen säädellä sopimuksessa tai laissa, ei se ole välttämätön. Jos sopimuksessa kuitenkin on tällaisia irtisanomisajalla suojattavia intressejä, sovelletaan siihen sopimusoikeuden yleisten periaatteiden mukaista kohtuullista irtisanomisaikaa.¹³¹

Yleisluonteinen kohtuullinen irtisanomisaika voi yksittäistapauksissa vaihdella voimakkaastikin. Kuten edellä on todettu, jossain tilanteissa sitä ei tarvita lainkaan, kun taas toisissa tilanteissa kohtuullinen irtisanomisaika voi olla jopa vuosia. Kohtuullisen irtisanomisajan määrittelyssä kiinnitetään huomiota muun muassa sopimuksen ja osapuolten tarkoitukseen, sopimusta varten tehtyihin investointeihin ja osapuolten mahdollisuuteen solmia korvaava sopimus ulkopuolisen kanssa.¹³² Esimerkiksi ratkaisuissa KKO 1982 II 1 ja KKO 1985 II 130 kohtuullisena irtisanomisaikana pidettiin kolmea kuukautta. Samaten Ruotsin korkeimman oikeuden ratkaisussa NJA 2009 s. 672 kohtuullinen irtisanomisaika oli

---

¹²⁸ Muun muassa työnantajalla täytyy olla TSL 7:1 §:n mukaan asiallinen ja painava peruste työntekijän irtisanomiseen, eikä hänellä näin ollen ole täyttä irtisanomisvapautta.

¹²⁹ Hemmo 2003b, s. 49.

¹³⁰ Ibid, s. 49. Ks. myös TSL 6:3 § ja LiikHVL 42 §, eripituisten irtisanomisaikojen taustalla ajatus heikomman suojasta.

¹³¹ Ibid, s. 49.

¹³² Ibid., s. 396.

kolme kuukautta, jota kommentoidessaan muun muassa Ramberg yleisti rohkeasti, että kolmea kuukautta voidaan pitää muutoinkin lähtökohtana kohtuulliselle irtisanomisajalle liike-elämän pitkäkestoissa yhteistyösopimuksissa.¹³³

Kuten aiemmin on todettu, irtisanomisvapaus ei ole kestosopimustenkaan kohdalla ehdoton, ja joidenkin sopimustyyppien kohdalla irtisanomiselle on asetettu erityisiä edellytyksiä. Hyvä esimerkki tällaisesta vahvasti säännellystä sopimustyyppistä on työsopimus, jonka irtisanomiseen työnantajalla ei ole mahdollisuutta TSL 7:1 §:n mukaan ilman asiallista ja painavaa syytä. Irtisanomisperusteena on laissa lueteltu muun muassa TSL 7:2 §:n mukaista työsuhteeseen olennaisesti vaikuttavien velvoitteiden vakavaa rikkomista sekä sellaista työntekijän henkilöön liittyvää työntekoaedellytysten olennaista muuttumista, jonka vuoksi työntekijä ei kykene enää selviytymään työtehtävistään. Lisäksi työnantaja voi TSL 7:3 §:n mukaisesti irtisanoa henkilöstöä taloudellisista ja tuotannollisista syistä, mikäli työnantajan tarjottavissa oleva työ vähenee olennaisesti ja pysyvästi eikä työntekijää voida kouluttaa tai sijoittaa toisiin tehtäviin.

Koska valtaosa yritysten välisistä kestosopimuksista ovat vailla lakiin perustuvia irtisanomisedellytyksiä, tulee sovellettavaksi sopimusoikeuden yleiset periaatteet ja mahdolliset sopimusmääräykset.¹³⁴ Irtisanomis- tai muu sopimuksesta vetäytymisoikeus saattaa olla erittäin rajattu tai melkein olematon, esimerkiksi irtisanomista rajoittavien ehtojen tai sopimuksen luonteen vuoksi. Esimerkiksi jos kyseessä on lyhytaikainen kertsuoritteinen sopimus tai määräaikainen sopimus, ei sopimuksen irtisanominen ole lähtökohtaisesti mahdollista. Irtisanomisoikeus puuttuu myös kokonaan sellaisessa harvinaisessa tilanteessa, jossa sopimussuhde on tarkoitettu pysyväksi.¹³⁵ Irtisanomisoikeuden rajoittaminen kuitenkin harvoin johtaa ikuisesti voimassa oleviin sopimuksiin ja näin ollen ne useimmin kohdistuvat lähinnä irtisanomisaikaan ja irtisanomisen erityisiin edellytyksiin.¹³⁶

---

¹³³ Norros 2018, s. 593; Ramberg SvJT 2010 s. 97.

¹³⁴ Hemmo DL 1996, s. 330–332. Irtisanomista koskevissa sopimusehdoissa määritellään yleensä irtisanomisaika tai tietyt edellytykset irtisanomisoikeudelle.

¹³⁵ Ks. KKO 1994:95, jossa osakassopimuksessa sovitut yhtäläiset palkkaedut A:lle ja B:lle katsottiin tarkoitetuksi pysyväksi järjestelyksi, joten järjestelyä ei voinut irtisanoa.

¹³⁶ Hemmo DL 1996, s. 345.

Tilanteessa, jossa sopimuksesta on lähes mahdotonta irtaantua muilla tavoin ja sopimusosapuolet eivät pääse yhteisymmärrykseen, saattaa edellä mainittu OikTL 36 §:n mukainen kohtuuttomuus olla yksi harvoista jollei ainoa keino irtaantua sopimussuhteesta. Vaikka liikesopimusten kohdalla sopimussitovuusperiaatetta tulkitaan tiukemmin ja lähtökohtana on se, että sopimus on pidettävä olosuhteiden muutoksesta huolimatta, voi olosuhteiden muutos kuitenkin poikkeustapauksissa vaikuttaa sopimuksen sisältöön tai sen sitovuuteen.¹³⁷ Myös muun muassa lojaliteettivelvoitteilla, shikaanikiellolla ja toisen osapuolen perustelluilla odotuksilla saattaa olla vaikutusta irtisanomisoikeutta rajoittavien sopimusmääräysten tai ehtojen tulkinnassa ja mahdollisessa sovittelussa.¹³⁸

3.3 Muuttuneet olosuhteet ja ylivoimainen este

Sopimuksen solmimisen jälkeinen olosuhteiden muutos saattaa jossain tilanteessa heikentää sopimussuhteen kannattavuutta tai tehdä sopimuksesta täysin tarpeettoman toisen sopijapuolen näkökulmasta. Ilmiö korostuu, kuten edellä on todettu, erityisesti pitkäaikaisissa sopimussuhteissa. Vaikka sopimussitovuuden mukaisena lähtökohtana on sopimuksen staattinen sitovuus ja muuttumattomuus, ei sopimussitovuuden periaate ole kuitenkaan poikkeukseton. Sen lisäksi, että sopimusosapuolet voivat yhteisymmärryksessä muuttaa sopimuksen sisältöä tai sitovuutta, on oikeuskirjallisuudessa ja -käytännössä todettu vakiintuneeksi periaatteeksi, että olosuhteiden muutoksen horjuttaessa ennakoimattomasti ja olennaisesti sopimussuhteen tasapainoa, saattaa se vaikuttaa myös sopimuksen sisältöön ja sitovuusarviointiin.¹³⁹

Olosuhteiden muutoksen vaikutukset ovat moninaiset, ja niin ikään niiden vaikutusten arviointiin suhteessa sopimussitovuuteen saattaa nivoutua monia muitakin oikeudellisia periaatteita ja vakiintuneita käsitteitä: Olosuhdemuutos saattaa muun muassa tehdä sopimuksen suorittamisen mahdottomaksi tai sopimukseen vetoaminen on saattanut olosuhteiden muutoksen takia muuttua hyvän liiketavan vastaiseksi. Mikäli olosuhteiden

---

¹³⁷ Ks. esim. Hemmo 2003b, s. 26–27; Annola - Saarnilehto 2018, s. 182. Aiheesta lisää osiossa 3.1.2.

¹³⁸ Hemmo DL 1996, s. 345.

¹³⁹ Hemmo 2003b, s. 26–27; Annola – Saarnilehto 2018, s. 184–185.

muutos on tehnyt osapuolten suoritukset epäsuhteisiksi, tulevat arvioitavaksi myös kohtuusnäkökohdat.¹⁴⁰

Muun muassa ratkaisussa 1990:124 KKO vahvisti vakiintuneen periaatteen siitä, että sopimuksen sisällöstä ja muusta selvityksestä huolimatta ei voida tehdä poikkeuksetonta päätelmää siitä, että sopimussuhteen olisi pysyttävä muuttumattomana missä tahansa olosuhteissa. Lisäksi ratkaisussa 2010:69 KKO katsoi, että muun muassa sopimussuhteen tarkoituksen, kohtuuden ja osapuolten alkuperäisten etujen vaarantuessa on perusteltua, ettei sopimussuhteesta irtaantumislle aseteta oikeudellisesti vaativia esteitä. Samassa ratkaisussa KKO huomautti, että pitkäkestoisissakin olosuhteissa osapuolten on kyettävä kohtuullisissa määrin varautumaan olosuhteiden ennakoimattomaan muuttumiseen liittyviin riskeihin, jonka lisäksi sopimuksen päättämisessä tulee ottaa kohtuullisessa määrin myös toisen osapuolen etu huomioon. KKO totesi ratkaisussaan 2019:13, että myös ehdottoman irtisanomiskiellon alainen sopimus voidaan irtisanoa olosuhteiden muutoksen vuoksi.

Edellä esitetyn oikeuskirjallisuuden ja oikeuskäytännön valossa on tehtävissä päätelmä, että muuttuneet olosuhteet otetaan huomioon arvioimalla sopimusta kokonaisuutena. Erityisesti sopimuksen tarkoitus toistuu useasti yhtenä arviointiperusteena. Mikäli olosuhteiden muutos on muun muassa olennainen, ennakoimaton ja tuottamukseton, voi se saada aikaan monenlaisia oikeusvaikutuksia. Olosuhteiden muutoksen myötä sopimuksen mukainen luontais suoritusvelvollisuus ja vahingonkorvausvelvollisuus voi lakata. Yleensä luontais suoritusvelvollisuus lakkaa vain väliaikaisesti ja palaa, kun olosuhteet ovat sopimuksen mukaisille suorituksille suopeammat. Jos olosuhteet eivät parane kohtuullisessa ajassa, voi sopimus raueta kokonaan. Tilanteessa, jossa suorituseste koskee vain osaa sopimusta, on sopimus mahdollista jättää voimaan osittain, mikäli se katsotaan sopimuksen laadun ja osapuolten intressien valossa järkeväksi.¹⁴¹ Sopimuksen raukeamisen ja irtisanomisen lisäksi muuttuneiden olosuhteiden oikeusvaikutuksia voivat olla sopimuksen sovittelu ja sopimuksesta peräytyminen.¹⁴²

---

¹⁴⁰ Annola ym. 2012, III Sopimus, 6. sopimuksen sitovuus, muuttuneiden olosuhteiden merkitys, olosuhteiden muuttumisen vaikutukset, yleiset lähtökohdat, lähtökohta, päivitetty 31.1.2011.

¹⁴¹ Hemmo 2003b, s. 27.

¹⁴² Annola – Saarnilehto 2018, s.184.

Jossain tapauksissa sopimuksen suorittamisen olosuhteet muuttuvat niin poikkeuksellisella, ennakoimattomalla ja voittamattomalla tavalla, että sopimuksen suorittamisesta tulee ylivoimaista. Tällainen ylivoimainen este (*force majeure*) voi esimerkiksi olla sota, luonnonmullistus tai viranomaistaholta tullut kielto, joka tekee sopimuksen mukaisesta suorittamisesta käytännössä mahdotonta.¹⁴³ Liikavaikeus eroaa ylivoimaisesta esteestä siinä suhteessa, että suoritus ei ulkoisten olosuhteiden poikkeuksellisesta muutoksesta huolimatta mahdotonta, mutta se vaatisi osapuolelta kohtuuttomia uhrauksia.¹⁴⁴

Muun muassa KL 23 §:ssä on säännelty liikavaikeuden vaikutuksista sopimuksen sitovuuteen. Kyseisen lainkohdan mukaan, mikäli liikavaikeus on riittävän voimakasta ja este ei poistu kohtuullisessa ajassa, voi sopimuksen suoritusvelvollisuus raueta kokonaan. Lisäksi KL 27 §:n mukaan myyjällä ei ole vahingonkorvausvastuuta ostajan vahingosta, joka johtuu hänen vaikutusmahdollisuuksiensa ulkopuolella olevasta esteestä, jota hän ei ole voinut kohtuudella välttää eikä voittaa. Sopimukseen ei siis ole instituutiona täysin irrallinen ulkoisesta maailmasta, vaan ulkoiset olosuhteet saattavat rajoittaa myös sopimusinstituution sisällä olevan lupauksen velvoittavuutta.

3.4 Sopimuksen sovittelu

Olosuhteiden muutoksen lisäksi edellä kappaleessa 2.2.1 lyhyesti käsitelty OikTL 36 §:n mukainen sovittelusäännös voi poikkeuksellisissa tapauksissa johtaa, sopimusehdon sovittelun tai huomiotta jättämisen lisäksi, koko oikeustoimen raukeamiseen.¹⁴⁵ Jotta sopimukseen voidaan kohdistaa edellä mainitut oikeuskeinot, tulee oikeustoimen ehdon olla kohtuuton tai vaihtoehtoisesti sen soveltamisen tulee johtaa kohtuuttomuuteen. OikTL 36 §:n säätämisen taustalla on ajatus siitä, että sopimussitovuutta ei voida käsittää niin ehdottomana, etteivät siihen vaikuttaisi sopimusta tehtäessä vallinneet olosuhteet tai näiden olosuhteiden muutos sopimuksen solmimisen jälkeen.¹⁴⁶ Niin ikään kohtuuttomuutta arvostellessa tulee OikTL 36 §:n mukaan ottaa huomioon oikeustoimi kokonaisuudessaan, osapuolten asema

---

¹⁴³ Annola – Saarnilehto 2018, s. 1999; Hemmo 2003b, s. 233.

¹⁴⁴ Annola ym. 2012, I Lähtökohdat, 3. siviilioikeuden yleiset periaatteet, sopimusten sitovuus ja sopimusvapaus, liikavaikeus, päivitetty 10.1.2011.

¹⁴⁵ HE 247/181 vp., s. 17.

¹⁴⁶ HE 247/1981 vp, s. 3.

sekä oikeustoimen solmimishetkellä ja sen jälkeen vallinneet olosuhteet sekä muut seikat.¹⁴⁷ OikTL 36 §:n mukaisen kohtuusarvioinnin kohteena on toisin sanoen sekä itse sopimuksen sisältö että ulkopuoliset seikat.

Sovittelun edellytysharkinta on siis monella taholla kokonaisvaltaista: ei riitä, että sopimusta ja sen olosuhteita arvioidaan kokonaisuudessaan, vaan tuomioistuimessa tulee ottaa huomioon myös osapuolten erityispiirteet sekä sopimuksen solmimisolosuhteet.¹⁴⁸ Kaiston ja Lohen mukaan sovitteluedellytykset voidaan karkeasti yksinkertaistaa toteamalla, että sovittelu edellyttää, että a) sopimus on epätasapainoinen ja b) epätasapaino johtuu oikeudellisesti relevantista sopimuksen ulkoisesta tekijästä.¹⁴⁹ Esimerkiksi urakoitsija ei voi vaatia sovittelua pelkästään siitä syystä, että sovittu hinta on liian alhainen, sillä hänen asiansa on osata asettaa työlleen käypä hinta. Tilanne on taas toinen, jos esimerkiksi rahanarvon muutosten johdosta materiaalien hinnat nousevat odottamattomasti, jonka vuoksi sopimuksen mukainen hinta muuttuu urakoitsijalle tappiolliseksi.¹⁵⁰

Sopimuksen epätasapainoisuus tarkoittaa sitä, että sopimussuoritukset taikka sopimuksesta koituvat edut jakautuvat epäasianmukaisesti sopimusosapuolten kesken. Toisella sopimusosapuolista voi esimerkiksi olla suhteettomat suuri suoritusvastuu ja toisinpäin, toisella suhteettoman suuria etuja. Sopimuksen ulkoiset tekijät taas viittaavat edellä kuvatusti niin jälkiperäisiin yllättäviin olosuhdemuutoksiin kuin solmimishetkellä vallinneeseen tilanteeseen. Sopimuksen syntyhetki on kohtuuarvioinnin kannalta olennainen muun muassa tilanteessa, jossa toiselta osapuolelta on syystä tai toisesta puuttunut tosiasiallinen päättämismvapaus. Esimerkiksi, jos toinen sopimusosapuolista on toista asiantuntevampi, ei sopimuksen kohteesta tietämättömämpi osapuoli välttämättä edes tiedä sitoutuvansa

---

¹⁴⁷ Hemmo 2003b, s. 54. Käytännössä kohtuuttomuustilanteet voidaan jakaa alkuperäiseen ja jälkiperäiseen kohtuuttomuuteen. Alkuperäisellä kohtuuttomuudella tarkoitetaan tilannetta, jossa suoritusten tasapaino oli jo sopimuksen solmimishetkellä vinoutunut. Alkuperäinen kohtuuttomuus voi johtua esimerkiksi osapuolten välisestä eriarvoisuudesta. Jälkiperäinen kohtuuttomuus taas viittaa tilanteeseen, jossa suoritusten tasapaino on vinoutunut sopimuksen solmimisen jälkeen muun muassa olosuhteiden muutoksen vuoksi.

¹⁴⁸ Hemmo 2003b, s. 57.

¹⁴⁹ Kaisto – Lohi 2013, s. 147.

¹⁵⁰ Ibid., s. 149. Ks. myös KKO 182 II 141, jossa kyse raaka-ainekustannuksen noususta valtiovaltan toimenpiteiden seurauksena. Sopimuksen hintaehto katsottiin tilanteessa ilmeisen kohtuuttomaksi ja ostajan vahingonkorvausvaatimusta sovitteliin.

epäedulliseen sopimussuhteeseen.¹⁵¹ Niin ikään yllättävä olosuhteiden muutos voi, kuten kappaleessa 3.1.2. on kuvattu, johtaa tilanteeseen, jossa alun perin kohtuullisesta sopimusehdosta tulee olosuhdemuutoksen johdosta epätasapainoinen.

Sovittelusäännöksen esitöistä on luettavissa, että säännöksen ensisijaisena tavoitteena on sopimussuhteen jatkuvuus, ja sovittelun johdosta tapahtuva sopimuksen raukeaminen on poikkeuksellista.¹⁵² Ensisijaisia sovittelukeinoja on OikTL 36.1 ja 36.2 §:n mukaisesti a) sopimusehdon sisällön muuttaminen, b) sopimusehdon huomiotta jättäminen, ja mikäli ehto on sellainen, että sopimuksen jääminen voimaan muilta osin muuttumattomana johtaisi kohtuuttomuuteen, niin c) sopimusta voidaan sovittaa myös muilta osin. Ellei sopimusta saada kohtuulliseksi edellä listatuin keinoin tai sopimuksen voimassapitäminen kohtuullistamisen jälkeen ei olisi muutoin perusteltua, voidaan sopimus määrätä kokonaisuudessaan raukeamaan.¹⁵³

Kohtuusarviointi muistuttaa monella tapaa olosuhteiden muutokseen liittyvää arviointia, ja olosuhteiden muutos voikin johtaa sovittelusäännöksen soveltumiseen. Sopimuksen kohtuuttomuus ei kuitenkaan kaikissa tilanteissa edellytä olosuhteiden jälkiperäistä muutosta laisinkaan – se voi juontaa juurensa myös epäasiallisissa syntyolosuhteissa sovittuun kohtuuttomaan sopimusehtoon. Kohtuuttomuuden ei myöskään tarvitse aina olla, toisin kuin olosuhdemuutoksen, ennakoimatonta, vaan osapuoli on eräissä tilanteissa voinut jo oikeustoimeen ryhtyessään huomata sen kohtuuttomuuden.¹⁵⁴ Toisin sanoen sovittelu menettelynä voi liittyä niin kohtuuttomien irtisanoutumisrajoitusten muokkaamiseen, tietynlaisten olosuhdemuutosten vaikutusten korjaamiseen kuin sopimuksen solmimishetken tilanteen tasapainottamiseenkin.

---

¹⁵¹ Kaisto – Lohi 2013, s. 147.

¹⁵² HE 247/181 vp, s. 17.

¹⁵³ Hemmo 2003b, s. 94.

¹⁵⁴ HE 247/181 vp., s. 12 ja 17; Hemmo 2003b, s. 85 ja alaviite 98. Mikäli kohtuuttomuus on ennakoitavissa, vaatii sovittelu yleensä tilannetta, jossa toisella osapuolella ei ole syystä tai toisesta ollut tosiasiallista mahdollisuutta sopia toisin tai kieltäytyä sopimuksesta. Tällainen tilanne saattaa syntyä esimerkiksi toisen osapuolen ollessa monopoli-asemassa.

4 Saneerausvelallisen sopimussuhteiden järjestelykeinot

4.1 YSL 27 §:n erityiset irtisanomisoikeudet

4.1.1 Lähtökohtia velallisen sopimussuhteiden uudelleenjärjestelyyn

Kuten todettu, olisi saneeraus menettelynä monessa tilanteessa käytännössä tehoton, mikäli velallisella ei olisi mahdollisuutta irrottautua kannattamattomista sopimussuhteista. Tästä syystä YSL 27 §:ään on säädetty eräitä sopimuksia koskevia poikkeuksia sopimussitovuuden ja -jatkuvuuden periaatteisiin. Saneerauslaissa säädetty poikkeukset sopimusjatkuvuudesta ja -sitovuudesta on perusteltu saneerausmenettelyn tavoitteen, eli velallisen jatkamiskelpoisen liiketoiminnan tervehdyttämisen, turvaamisella. Toisin sanoen saneerausintressiä on pidetty niin painavana, että sen edellytysten varmistamiseksi on katsottu perustelluksi poiketa sopimussitovuudesta ja sopimuskumppaneiden odotuksista.¹⁵⁵ YSL:n kommentaarissa on muun muassa todettu, että ilman näitä poikkeuksia velallisen ainoaksi vaihtoehdoksi saattaisi jäädä konkurssi.¹⁵⁶

Kääntäen voisi siis nähdäkseni tulkita, että saneeraus muuttuisi monessa tilanteessa tarkoituksettomaksi ilman sopimussuhteiden uudelleenjärjestelyn mahdollisuutta. Vaikka saneerausintressi katsotaankin painavaksi perusteeksi, on irtisanomisoikeuksia säädettyessä pysyttävä sellaisissa rajoissa, etteivät ne käy sopimussitovuuden ja sopimuskumppaneiden perusteltujen odotusten kannalta kohtuuttomiksi tai kestäättömiksi sekä ehkäistävä menettelyn väärinkäyttämiseen liittyviä riskejä.¹⁵⁷

Saneerausvelallisen sopimussuhteiden järjestelykeinoja tarkasteltaessa on myös huomionarvoista pohtia sopimussuhteiden uudelleenjärjestelykeinojen roolia osana muuta saneerauksessa käytettävää keinovalikoimaa: onko esimerkiksi velkajärjestely ensisijainen saneerauskeino suhteessa sopimusten uudelleenjärjestelyyn? Saneerauslaissa yksi keskeisimmistä saneerauskeinojen käyttöön ja niiden roolinjakoon liittyvistä periaatteista on jo aiemmin mainittu YSL 44.3 §:stä ilmenevä lievimmän puuttumisen periaate.

---

¹⁵⁵ HE 251/2022 vp, s. 51; HE 182/1992 vp, s. 33.

¹⁵⁶ Koskelo 1994, s. 1999.

¹⁵⁷ OM:n Mietintöjä ja lausuntoja 2022/18, s. 51–52.

Vaikka laissa lievimmän puuttumisen periaate liitetään tiiviisti velkajärjestelyihin, on periaatteella nähdäkseni merkitystä myös harkittaessa muita käytettävissä olevia saneerauskeinoja. Lievimmän puuttumisen periaatteen soveltumista myös velkajärjestelyn ulkopuolelle puoltaa korkeimman oikeuden ratkaisu 2003:120, jossa on todettu, että vaikka saneerlauslain säännökset painottuvat velkajärjestelyihin, ei saneerauksen tule rajoittua pelkästään velkajärjestelyihin ja tapahtua yksin velkojien kustannuksella. Korkein oikeus huomauttaa myös ratkaisussaan, että saneerausohjelmaa laadittaessa on otettava huomioon niin velkojien kuin myös velallisen ja velallisyrittäjien omistajien asema sekä kullekin taholle koitava riski. Ohjelman tarkoituksena on niin ikään saada aikaan sellainen toimenpidekokonaisuus, jossa näiden tahojen riskinjako olisi mahdollisimman tasapainossa.

Kuten aiemmin on todettu, ei velkajärjestelyt myöskään paranna kannattamattomuuden juurisyytä, vaan lievittää lähinnä kannattamattomuudesta johtuvaa maksuvaikeusoireilua. Sopimussuhteiden uudelleenjärjestelyn avulla voidaan taas nimenomaan pureutua maksuvaikeuksien perimmäiseen tekijään. Esimerkiksi velallinen voi saneerauksessa lopettaa kannattamattoman osan liiketoiminnastaan, ilman että tähän liiketoimintaan liittyvät sopimukset jäävät taakaksi. Koska YSL 27 §:n mukaisesti irtisanomisoikeuteen liittyy myös oleellisena osana sopimusvelkojan oikeus kohtuulliseen korvaukseen irtisanomisen myötä syntyneestä vahingosta, ei sopimusvelkoja jää irtisanomisesta huolimatta tyhjin käsin. Ei voida siis poissulkea myöskään sitä mahdollisuutta, että velallisen sopimuskumppani saisi irtisanomisesta huolimatta korkeamman jako-osuuden kuin esimerkiksi velallisen liiketoiminnan lopettavassa konkurssissa. Toisaalta jossain tilanteissa sopimussuhteiden uudelleenjärjestely saattaa keinona rajoittaa sopimuskumppanin oikeutta rajustikin, eikä sopimuskumppanillekaan ole kohtuullista vyöryttää liian suurta osaa saneeraustaakasta.

Edellä sanotun valossa lienee perusteltua tehdä oletus siitä, että ainakin jossain tilanteessa velkojalle edullisemmat ja hänen oikeuttaan vähemmän rajoittavat, niin sanotut liiketaloudelliset saneerauskeinot, ovat ensisijaisia saneeraukseen käytettäviä keinoja. Niin ikään, koska saneerausvelallisen sopimussuhteiden uudelleenjärjestely kuuluu liiketaloudellisen saneerauksen keinovalikoimaan, voisi sitä pitää lievimmän puuttumisen periaatteen mukaisesti ensisijaisena suhteessa velkajärjestelyihin. Saneerausohjelma on kuitenkin jokaiselle velalliselle yksilöllinen tervehdyttämissuunnitelma ja velkajärjestelyn

ulkopuolisten keinojen käyttö on lähinnä liiketaloudellinen kysymys.¹⁵⁸ Tämän vuoksi lievimmän puuttumisen periaatteen vaikutus yksittäistapauksessa valittaviin saneerauskeinoihin ei ole helposti yleistettävissä. Ei kuitenkaan ole poissuljettua eikä edellä todetun valossa nähdäkseen edes epätodennäköistä, etteikö sopimussuhteiden uudelleenjärjestely saneerauskeinona voisi olla yksittäistapauksessa ensisijainen esimerkiksi suhteessa velkajärjestelyyn.

4.1.2 Vuokra-, leasing- ja työsopimukset

YSL 27 §:n 1 momentissa säädetään ensinnäkin saneerausvelallisen oikeudesta irtisanoa ennenaikaisesti sellainen vuokra- ja vuokraluottosopimus, jossa velallinen on vuokraajana. Vuoden 2023 uudistus laajensi velallisen irtisanomisoikeuksia uuden YSL 27.4 §:n mukaisesti koskemaan saneerausvelallisen ennen menettelyn alkamista solmittuja sellaisia toistaiseksi voimassa olevia tai määräaikaisia sopimussuhteita, joissa velallinen on luontais suoritusvastuussa. Lisäksi saneerausvelallinen voi YSL 27.6 §:n viittaussäännöksen mukaisesti ja TSL 7:7 §:n asettamissa raameissa irtisanoa työsopimuksen. Epätavallisia sopimussuhteita koskeva YSL 27.3 § on ainoa sopimustyyppistä riippumaton säännös, jonka nojalla velallinen voi vetäytyä sopimussuhteesta. Velallinen tai selvittäjä voivat myös *de facto* YSL 28.2 §:n maksukieltopoikkeuksen avulla irrottautua sopimussuhteesta jättämällä liiketoiminnan kannalta tavanomaiseen sopimukseen liittyvät velvoitteet täyttämättä, jolloin sopimuskumppanilla on oikeus purkaa sopimus yleisen sopimusoikeuden normien mukaisesti.¹⁵⁹

Vaikka YSL 27 §:n 2–3 momenttien mukaiset sopimustyypeistä riippumattomat tavanomaisia ja epätavallisia sopimuksia koskevat säännökset ovat ainakin teoriassa soveltamisalaltaan laajempia kuin muut velallisen irtisanomisoikeudet, on niiden käytännön soveltaminen usein hankalaa niihin liittyvien tavallisuus- ja epätavallisuusarviointikriteerien tulkinnanvaraisuuden vuoksi. Lisäksi kyseisiä lainkohtia sovellettaessa päätävävalta sopimuksen purkamisesta on käytännössä sopimuskumppanilla eikä velallisella tai selvittäjällä.¹⁶⁰ Arviointikriteerien vaikeaselkoisuuden ja vaikean ennustettavuutensa lisäksi

---

¹⁵⁸ HE 182/1992 vp, s. 42-43-

¹⁵⁹ Tuomisto 2010, s. 223.

¹⁶⁰ OM:n Mietintöjä ja lausuntoja 2022/18, s. 61. Käytännössä sillä päätävävallan haltijalla on kuitenkin vain vähän merkitystä, sillä velallisen jättäessä sopimusvelvoitteensa suorittamatta päättyy sopimuskumppani lähes aina purkamaan sopimuksen.

YSL 27 §:n 2–3 momentit koskevat sanamuotonsa perusteella vain sellaisia sopimuksia, joissa velallinen on *maksuvelvollinen*, eli käytännössä rahavelallinen. Ne eivät siis koske tilanteita, joissa velallinen on esimerkiksi luontaisuuoritusvastuussa, kuten esimerkiksi tavarantoimittajana.¹⁶¹

Vuokra ja vuokraluottosopimuksia koskeva 27.1 § soveltuu sekä maanvuokra- että huoneenvuokrasopimukseen samoin kuin erilaisiin leasingopimukseen kohteesta riippumatta. Vuokra- ja leasingopimuksen kohteena voi siis käytännössä olla niin kiinteää omaisuutta kuin irtainta omaisuutta.¹⁶² Kyseisen lainkohdan mukaan saneerausmenettelyn alettua vuokra- ja leasingopimukset voidaan irtisanoa kahden kuukauden irtisanomisajalla riippumatta siitä, mitä sopimuksessa muutoin säädetään sopimuksen kestosta tai sen päättymistavoista. Mahdollisuus tällaisten sopimusten irtisanomiseen on saneerauksen kannalta tarpeen esimerkiksi tilanteessa, jossa toiminnan saneeraamisen yhteydessä jostakin kannattamattomasta liiketoiminnan osasta luovutaan, jolloin velallisen tulee pystyä myös irtautumaan tähän liiketoimintaan liittyvistä tarpeettomaksi tulleista leasing- ja vuokrakuluista.¹⁶³

Vuokra- ja leasingopimusten irtisanomisoikeudelle ei ole lainsäädännössä asetettu erityisiä edellytyksiä sen kannalta, onko sopimuksen irtisanomisen oltava saneerausmenettelylle välttämätöntä tai onko irtisanottavan sopimuksen edes liityttävä saneerattavaan liiketoimintaan. Jos velallinen on esimerkiksi luonnollinen henkilö, voi hän järjestellä myös yksityisessä käytössään olevia vuokra- ja leasingopimuksia. Käytännössä saneerausvelallisen sopimuskumppani ei voi siis riitauttaa irtisanomista sen perusteella, että se ei ollut saneerauksen kannalta välttämätöntä.¹⁶⁴

Vuokra-, leasing- sekä luontaisuuoritteisia kestopimuksia koskevan irtisanomissääntelyn ohella velallisella on vielä neljäs työsopimuksia koskeva erityinen irtisanomisoikeus, josta säädetään YSL 27.6 §:n viittaussäännöksen mukaisesti TSL 7:7 §:ssä. Vaikka työsopimukseen liittyy usein paljon erityissääntelyä, ovat ne siitä huolimatta osana velallisen liiketoimintaa

---

¹⁶¹ OM:n Mietintöjä ja lausuntoja 2022/18, s. 61–62.

¹⁶² HE 182/1992 vp, s. 79–80.

¹⁶³ HE 182/1992 vp, s. 33.

¹⁶⁴ Koskelo 1994, s.199.

yrityssaneerauksen vaikutuspiirissä ja saneerausohjelmaan tulee kirjata YSL 42.1 §:n mukaisesti muun ohessa henkilöstöä koskevat järjestelyt.¹⁶⁵ Koska työvoima saattaa olla merkittävä yritystoiminnan kuluerä, koskevat nämä saneerausohjelmaan kirjatut henkilöstöjärjestelyt usein myös työvoiman vähentämistä.¹⁶⁶ Näin ollen henkilöstöjärjestelyt ainakin jossain muodossa ovat usein osa laajempia saneeraustoimenpiteitä.¹⁶⁷

TSL 7:7 §:n mukaan saneerausvelallisen asemassa oleva työnantaja voi irtisanoa työsopimuksen kahden kuukauden irtisanomisajalla, vaikka säädetty tai sovittu irtisanomisaika olisi pidempi, kahdessa eri soveltamistilanteessa: työnantaja voi eri edellytyksin irtisanoa työsopimuksen ensinnäkin saneerausohjelman ollessa vielä vahvistamatta ja toisaalta myös ohjelman ollessa vahvistettu, eli saneerauksen niin sanotussa toteuttamisvaiheessa.¹⁶⁸ Mikäli saneerausohjelma on vielä vahvistamatta, voi työnantaja irtisanoa työsopimuksen tilanteessa, jossa irtisanomisen perusteena on sellainen saneeraustoimi, joka on sekä konkurssin torjumiselle välttämätön että aiheuttaa työn lakkaamisen tai vähintäänkin sen vähentymisen TSL 7:3 §:ssä¹⁶⁹ tarkoitettulla tavalla. Ohjelman toteutusaikana irtisanominen edellyttää vahvistetun ohjelman mukaista järjestelyä, jonka vuoksi työ lakkaa tai vähenee taikka edellyttää työvoiman vähentämistä. Saneerauksen kohteena oleva työnantaja ei kuitenkaan saa irtisanoa työsopimusta TSL 7:7 §:ssä säädetysti, mikäli hänellä olisi tosiasiallisesti tarjota työntekijälle TSL 7:4 §:ssä tarkoitettua muuta työtä tai koulutusta. Saneerauksessa työsopimukseen sovellettava erityinen irtisanomisaika koskee sekä toistaiseksi voimassa olevia että määräaikaista työsopimuksia.¹⁷⁰

---

¹⁶⁵ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, saneerauksen suunnittelu, saneerauksen aloittaminen, sopimussuhteet saneerauksessa, työsopimukset, päivitetty 27.3.2023

¹⁶⁶ Tuomisto 2010, s. 261.

¹⁶⁷ Koskinen – Valkonen DL, s. 475. Esimerkiksi, jos yrityksen liiketoimintaa halutaan saneerauksessa tehostaa ja yksinkertaistaa keskittämällä sitä johonkin yrityksen kannattavampaan ydintoimintaan, voidaan jossain tilanteissa jotain muita toimintoja joutua ulkoistamaan tai vaihtoehtoisesti niistä luovutaan kokonaan. Yhtä kaikki tällaiseen liiketoiminnan fokuksen muutokseen liittyy usein kiinteästi myös henkilöstöön liittyvät järjestelyt.

¹⁶⁸ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, saneerauksen suunnittelu, saneerauksen aloittaminen, sopimussuhteet saneerauksessa, työsopimukset, päivitetty 27.3.2023

¹⁶⁹ TSL 7:3 §:n taloudellisia ja tuotannollisia koskeva säännös edellyttää irtisanomisen perusteena olevan työn vähenemisen olennaisuutta ja pysyvyyttä. Ks. myös HE 157/2000 vp, s. 101–102.

¹⁷⁰ HE 157/2000, s. 106.

4.1.3 Vuoden 2023 uudistus

Ennen vuoden 2023 uudistusta saneerausvelallisella oli jokseenkin rajalliset mahdollisuudet järjestellä pitkäaikaisia sopimussuhteitaan: käytännössä oikeus ennenaikaiseen irtisanomiseen koski vain vuokra- ja leasing-sopimuksia sekä työsopimuksia. Mainitut sopimustyyppit eivät ole kuitenkaan ainoita esimerkkejä sopimuksista, jotka voivat käydä saneerausvelalliselle kuormittaviksi ja joista velallisen tulisi pystyä irtautumaan saneerauksen onnistumiseksi ja viimekädessä konkurssin ehkäisemiseksi. Kuten edellä on todettu, soveltamisalaltaan laajemmat YSL 27 §:n tavallisia ja epätavallisia sopimussuhteita koskevat 2 ja 3 momentit eivät myöskään ratkaise kuormittavaksi käyneen ja velallista velvoittavan sopimuksen ongelmaa, mikäli velallinen on sopimussuhteessa luontaisuuoritusvastuussa.

Juuri sopimussuhteiden järjestelykeinojen puutteellisuuteen törmättiin korkeimman oikeuden ratkaisussa 2022:74. Ratkaisussa oli kyse tilanteesta, jossa saneerausvelallinen oli päävuokrasuhdetta YSL 27.1 §:n mukaisesti irtisanoessaan syyllistynyt sopimusrikkomukseen samoihin tiloihin kohdistuneen alivuokrasopimuksen osalta. Kyseisessä alivuokrasopimuksessa saneerausvelallinen toimi siis vuokranantajana, joten siihen ei voitu soveltaa YSL 27.1 §:n irtisanomisoikeuksia, ja ongelmaksi muodostuikin korvaussaatavan asema: oliko sitä pidettävä saneerausvelkana vai saneerauksen ulkopuolisena saatavana, jonka velallisen tulisi täysimääräisesti sen erääntyessä maksaa? Ratkaisussaan korkein oikeus katsoi, että saatavaa ei tulisi sen vireilletuloajankohdan valossa lähtökohtaisesti pitää saneerausvelkana.

Korkein oikeus ei kuitenkaan jättänyt ratkaisuaan siihen, vaan jatkoi huomauttamalla, että koska alivuokrasuhde katsotaan saneerauksen ulkopuolella päättyvän ilman irtisanomista päävuokrasuhdetta irtisanottaessa, voidaan alivuokrasuhteen katsoa päättyneen samalla perusteella päävuokrasuhteen kanssa. Tällöin ajatus siitä, että alivuokrasuhteen päättymisestä maksettava korvaus olisi velallisen massavelkaa, johtaisi saneerauksen tavoitteisiin nähden epäjohton mukaiseen lopputulemaan. Lisäksi korkein oikeus kiinnitti huomiota velkojien yhdenvertaiseen kohteluun, toteamalla ongelmalliseksi asetelman, jossa samasta saneerausvelalliselle laissa sallitusta mahdollisuudesta, eli vuokrasopimuksen päättämisestä, johtuva maksuvelvollisuus määräytyisi eri tavoin päävuokranantajan ja alivuokralaisen välillä.

Sanotun valossa korkein oikeus päätyi ratkaisussaan siihen tulokseen, että vahingonkorvaussaatava, joka johtuu alivuokrasuhteen päättymisestä suoraan lain nojalla

päävuokrasuhteen irtisanomisen vuoksi, on yrityssaneerauslain 27 §:n 5 momentissa tarkoitettua saneerausvelkaa. Ratkaisu perusteluineen kuitenkin osoitti kipeän aukon lainsäädännössä: suoraan laista ei löytynyt hyväksyttävää ratkaisua kyseiselle tilanteelle. Koska YSL 27 §:n erityisten irtisanomisoikeuksien nimenomaisena tarkoituksena on mahdollistaa saneerausvelalliselle pakotie pitkäaikaisista ja kannattamattomaksi käyneistä sopimussuhteista, olisi lain sanamuodonmukainen tulkinta saattanut johtaa ratkaisuun, joka olisi ollut irvokkaassa kontrastissa sen kanssa, mihin alkuperäisellä päävuokrasuhteen irtisanomisella pyrittiin velkojan yhdenvertaisuusperiaatetta unohtamatta.

Koulu huomauttaa myös tapausta koskevassa kommentaarissaan, että sanamuodonmukainen tulkinta olisi voinut myös mahdollistaa vuokrasopimuksen suojaamisen ennenaikaiselta irtisanomiselta, mikäli päävuokralainen olisi huolehtinut, että uhkaavissa maksuvaikeuksissa olevan vuokralaisen vuokraamissa tiloissa on alivuokralaisia. Silloin niiden irtisanominen tulisi tarkoituksettomaksi, mikäli se tarkoittaisi samaan aikaan alivuokralaisen korvaussaatavan maksua täysimääräisenä ja sen erääntyessä.¹⁷¹ Koska oikeustila oli ainakin ennen vuoden 2023 uudistusta puutteellinen, voidaan ratkaisun nähdäkseni olettaa antaneen osaltaan pontta lain uudistustoimiin. Ratkaisu nimittäin osoitti, että velallisen irtisanomisoikeudet on syytä ulottaa koskemaan myös muita sopimuksia, ja niin ikään laissa on otettava paremmin huomioon sekä velkojen yhdenvertaisuus että saneerauksen tarkoitus.

Vuoden 2023 uudistuksen voidaan katsoa ottaneen vihjeestä vaarin, sillä sen yhtenä tavoitteena oli kuin olikin laajentaa velallisen mahdollisuuksia järjestellä liiketoimintaansa kuormittavia sopimusvastuita. Tavoitetta perusteltiin sillä, että velallisen velvollisuudella pitäytyä velallisen kannalta epäedullisissa sopimussuhteissa on katsottu olevan huomattava vaikutus saneerauksen onnistumismahdollisuuksien kannalta.

Uudistusta suunnitellessaan lainsäätäjät punnitsi lukuisien erilaisten vaihtoehtojen välillä. Yksi lainsäätäjän harkitsema toteuttamisvaihtoehto oli laventaa velallisen irtisanomisoikeus koskemaan vuokra- ja leasingsopimusten sekä työsopimusten lisäksi myös muita kestopimuksia. Vaihtoehdon heikkoutena pidettiin kuitenkin sitä, että tällaisen irtisanomisoikeuden toteuttaminen edellyttäisi sen vaikutuspiiriin kuuluvien sopimustyyppien

---

¹⁷¹ Koulu, KKO:n ratkaisut kommentein 2022 II, KKO 2022:74 Alivuokrasuhteen lakkaaminen yrityssaneerauksessa päivitetty 2.11.2023.

määrittelemistä, joka on jo voimassa olevan lainsäädännön puitteissa huomattu hankalaksi.¹⁷² Toisena uudistamisvaihtoehtona harkittiin myös 27 §:n 2 ja 3 momenttien jalostamista, siten että niiden soveltamisen edellytyksiä arvioitaessa annettaisiin yhä enemmän painoarvoa saneerauksen tavoitteiden toteuttamismahdollisuuksille. Tämän uudistusvaihtoehdon eduksi katsottiin erityisesti se, että se voisi mahdollisesti selkeyttää jo voimassa olevaa oikeutta. Selkeyttävän vaikutuksensa lisäksi lainsäätäjät kuitenkin katsoi kyseisen uudistusvaihtoehdon vaikutuksiltaan liian suppeaksi ja tarkoituksettomaksi.¹⁷³

Kaikkein laajin lainsäätäjän harkitsemista vaihtoehdoista oli velallisen sopimusvastuita koskevan sääntelyn kokonaisvaltainen uudistaminen. Tällöin sopimuksesta irtautuminen voitaisiin mahdollistaa selvittäjän suostumuksella sopimustyyppistä ja sopimusvastuun luonteesta riippumatta kaikissa sellaisissa tapauksissa, joissa sopimus on saneerausmenettelyn alkaessa täyttämättä ja sopimuksesta vetäytyminen olisi saneerauksen toteuttamiseksi tarpeellista tai välttämätöntä. Kokonaisvaltaisen uudistuksen myötä monessa tapauksessa vaikeaselkoisiksi ja monimutkaisiksi todetut vanhat säännökset voitaisiin siis korvata selkeämmällä uudella mallilla, jossa irtautumista arvioitaisiin aina suhteessa saneerauksen tavoitteisiin ja sen toteuttamismahdollisuuksiin. Lisäksi lainsäätäjät katsoi, että tämä uudistusvaihtoehto voisi olla myös aiempaan, jokseenkin keinotekoiseen sopimustyyppiin tai sen laatuun perustuvaan, jaotteluun verrattuna ennakoitavampaa ja tasa-arvoisempaa. Monista eduistaan huolimatta, kyseisen vaihtoehdon todettiin kuitenkin laajuudessaan vaativan niin perin pohjaisen vaikutusarvioinnin ja toteutuksen selvityksen, että sen toteuttaminen oli vuoden 2023 uudistuksen valmisteluaikataulusta johtuen käytännössä mahdotonta.¹⁷⁴

Eri vaihtoehdoista valittiin lopulta sopimusvastuiden sääntelykokonaisuuden täydentäminen pitkäaikaisia ja luontaisuuritteisia sopimuksia koskevalla säännöksellä YSL 27.4 §. Vaihtoehdon eduksi katsottiin muun ohessa se, että se on konkreettinen vastaus saneerauskäytännössä huomattuun epäkohtaan ja sen toteuttaminen oli uudistuksen aikataulun ja resurssien puitteissa ylipäättään mahdollista.¹⁷⁵ Uudistuksen myötä velallinen on siis voinut

---

¹⁷² HE 251/2022 vp, s. 49. Muun muassa YSL 27 §:n 2–3 momentteihin liittyy paljon käytännön tulkintavaikeuksia.

¹⁷³ Ibid., s. 49.

¹⁷⁴ HE 251/2022 vp, s. 50.

¹⁷⁵ HE 251/2022 vp, s. 49–50.

YSL 27 §:n uuden 4 momentin mukaisesti irtautua sellaisesta ennen saneerausta solmitusta muusta kuin rahasuoritteisesta sopimuksesta, josta vetäytymisen on katsottava olevan saneerauksen toteuttamiseksi välttämätöntä. Uuden lainkohdan tarkoituksena on siis mahdollistaa velallisen irtautuminen taloudellisesti kuormittavista luontaisuuritteisista sopimuksista, kuten pitkäaikaisista toimitussopimuksista.

Toisin kuin vuokra- ja leasingsopimuksia, koskee 4 momentin mukaista irtisanomisoikeutta edellytys irtisanomisen välttämättömyydestä. Esitöiden mukaan välttämättömyyttä tulisi arvioida kokonaisuutena ja arvioinnissa olisi kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, rajoittaako sopimussuhteen jatkuminen saneerauskeinojen valikoimaa siten, että toimivaa saneerausohjelmaa ei saada aikaan. Toisin sanoen, sopimusta ei voida irtisanoa, mikäli saneerausohjelma on mahdollista saada aikaan ilman irtisanomista.¹⁷⁶ Sopimuksen kannattamattomuus ei myöskään tee sopimuksen irtisanomisesta automaattisesti välttämätöntä, sillä kyseinen sopimus voi olla saneerauksen kannalta niin vähämerkityksellinen, että saneeraus on toteutettavissa ilman sen irtisanomistakin.¹⁷⁷

Sen lisäksi että uudistusta valmisteltaessa arvioitiin erilaisia mahdollisia tapoja järjestellä irtisanomiseen liittyviä kriteerejä, arvioitiin myös sopimuksen irtisanomiseen sovellettavaan irtisanomisaikaan liittyen kahta eri vaihtoehtoa. Yhtenä ilmeisenä vaihtoehtona pidettiin irtisanomisajan asettamista muita irtisanomisoikeuksia vastaavasti kahteen kuukauteen. Toisaalta taas arvioitiin myös uutta ratkaisua, jossa irtisanomisaika sidottaisiin saneerausohjelman vahvistamiseen, eli käytännössä sopimus päättyisi vasta ohjelman vahvistamisesta lukien. Näin ollen irtisanominen ei tulisi voimaan lainkaan tilanteessa, jossa saneerausohjelmaa ei saataisi ollenkaan voimaan.

Lainsäätäjät kallistui lopulta vaihtoehdoista jälkimmäiseen, sillä sen myötä irtisanomisoikeuden väärinkäyttöä voitaisiin ehkäistä vähentämällä kannustimia hakeutua saneeraukseen pelkästään sopimuksista irtautumisen vuoksi.¹⁷⁸ Irtisanoutuminen ei kuitenkaan edellytä ohjelman vahvistamisen lainvoimaisuutta.¹⁷⁹ Tämän ratkaisun haasteina

---

¹⁷⁶ HE 251/2022 vp, s. 77.

¹⁷⁷ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, saneerauksen suunnittelu, saneerauksen aloittaminen, sopimussuhteet saneerauksessa, luontaisuuritus sopimuksen irtisanominen, päivitetty 27.3.2023

¹⁷⁸ HE 251/2022 vp, s. 52.

¹⁷⁹ Ibid., 77.

pidettiin irtisanomisajan tapauskohtaista vaihtelevuutta ja sen myötä myös arvaamattomuutta: oletettavaa on, että irtisanomisaika olisi pääsääntöisesti kahta kuukautta pidempi, mutta kahta kuukautta lyhyempääkään irtisanomisaikaa ei pystytä poissulkemaan. Kun irtisanomisaika on vaikeasti ennakoitava, voi myös irtisanomiseen liittyvän vahingon ja siitä koituvan korvauksen suuruuden arviointi koitua käytännön haasteeksi. Väärinkäytösten ehkäisyä pidettiin siis toisin sanoen painavampana intressinä kuin uuteen säännökseen liittyvien haasteiden ehkäisyä.¹⁸⁰

Lausuntokierroksella sopimusvastuita koskeva uudistus sai niin kannatusta kuin kritiikkiä. Valtaosa lausunnonantajista kannatti uudistusta, mutta uudistuksesta löydettiin kannatettavuudestaan huolimatta heikkouksia. Esimerkiksi Suomen Asianajajaliitto kritisoi lausunnossaan irtisanomisaikaan liittyviä ratkaisuja, sillä saneerausmenettely voi olla pitkä, ja sopimuskumppani voi tahallaan pyrkiä viivyttämään saneerausohjelman vahvistamista entisestään, mikä puolestaan vaikeuttaisi saneerauksen onnistumista.¹⁸¹ Lisäksi muun muassa FILA huomauttaa, että uuteen säännökseen liittyvät tulkinnanvaraisuudet, kuten kohtuullisen korvauksen suuruus ja irtisanomisen edellytysten täytyminen ovat myös osaltaan omiaan pitkittämään saneerausmenettelyä, lisäämään tuomioistuimien työtaakkaa sekä kasvattamaan kustannuksia.¹⁸²

Vaikka uudistuksella selvästi on heikkoutensa, ovat nämä heikkoudet tunnistaneetkin tahot pääosin kannattaneet irtisanomisoikeuksien laajentamista. Muun muassa Hupli katsoo, että tietyt riskit ovat luonnollisia eikä niitä voida kokonaisuudessaan eliminoida. Näin ollen olisi liioiteltua lamauttaa järjestelmän uudistaminen täysin sen vuoksi, että uusi säännös saattaa aiheuttaa jossain tilanteissa riitoja ja järjestelmän väärinkäyttöä. Lisäksi Hupli muistuttaa, että uudistuksessa on kyse myös Suomen kansainvälisestä kilpailukyvästä, eikä Suomen sovi jäädä takapajulaksi lainsäädännön riskien ylimitoitettun ehkäisemisen vuoksi.¹⁸³

---

¹⁸⁰ Ibid., s. 52.

¹⁸¹ Suomen Asianajajaliitto, lausunto hallituksen esityksestä HE 251/2022 vp, 16.1.2023.

¹⁸² FILA, lausunto hallituksen esityksestä HE 251/2022 vp, s. 3.

¹⁸³ Hupli, lausunto hallituksen esityksestä HE 251/2022 vp 18.1.2023, s. 3–4.

4.1.4 Selvittäjän rooli sopimusten irtisanomisessa

Erityisiä irtisanomisoikeuksia koskevien 27 § 1 ja 4 momenttien mukaisesti irtisanomisessa on noudatettava YSL 29 ja 30 §:n säännöksiä velallisen määräämisvallasta ja sen rajoituksista. YSL 27 §:n 3 momentissa taas yksiselitteisesti määrätään, että epätavallisesta sopimuksesta voi irtautua vain selvittäjän suostumuksesta. Toisin kuin konkurssissa, jossa yritysomaisuuden vallinta siirretään velkojille, on saneerauksen lähtökohtana YSL 29.1 §:n mukaisesti velallisen määräämisvallan säilyttäminen. Velallisen määräämisvalta ei kuitenkaan ole ehdotonta, sillä joihinkin merkittäviin yritystoimintaa koskeviin päätöksiin vaaditaan selvittäjän suostumus.¹⁸⁴

YSL 29.2 §:stä ilmenee, että velallinen tarvitsee selvittäjän suostumuksen yrityksen jatkamisedellytysten kannalta tarpeellisten sekä 27.4 §:ssä tarkoitettujen sopimusten irtisanomiseen. Lain esitöissä jatkamisedellytysten kannalta tarpeellisiksi sopimuksiksi listataan muun muassa vuokra- ja leasing sopimukset sekä keskeisten työntekijöiden työsopimukset ja yrityksen toimintaedellytyksiin vaikuttavat toimitus-, lisenssi- ja muut vastaavat kestopimukset.¹⁸⁵ Velallisen määräysvaltaa voidaan YSL 30 §:n mukaisesti rajata vielä enemmänkin, mutta kyseistä lainkohtaa sovelletaan käytännössä ani harvoin, sillä mikäli velallisen yhteistyökykyyn ei luoteta, kaatuu saneeraus yleensä jo aloitusvaiheessa.¹⁸⁶

Edellä avattujen lainkohtien valossa voi nähdäkseni tehdä yleispätevän tulkinnan siitä, että velallinen tarvitsee käytännössä aina selvittäjän suostumuksen, mikäli hän haluaa käyttää erityisiä irtisanomisoikeuksiaan. Vaikka selvittäjän suostumus ei olisi välttämätöntä, lähdetään saneerauslain kommentaariteoksessakin siitä lähtökohdasta, että irtisanomisilmoituksessa olisi selvyuden vuoksi suotavaa ilmetä aina myös selvittäjän suostumus irtisanomiselle.¹⁸⁷

Vuoden 2023 uudistuksen esitöissä selvittäjän keskeistä roolia irtisanomisesta päättämisessä perustellaan sillä, että selvittäjällä on yleensä laajin ja puolueettomin kuva sopimussuhteen

---

¹⁸⁴ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, saneerauksen suunnittelu, yrityksen liiketoiminta saneerausmenettelyn aikana, selvittäjän suostumus, päivitetty 27.3.2023.

¹⁸⁵ HE 182/1992 vp., s. 82.

¹⁸⁶ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, saneerauksen suunnittelu, yrityksen liiketoiminta saneerausmenettelyn aikana, selvittäjän suostumus, päivitetty 27.3.2023.

¹⁸⁷ Koskelo 1994, s. 1999. Riitelemineen siitä, ulottuuko velallisen määräämisvalta sopimuksen irtisanomiseen, vain pitkittäisi menettelyä.

vaikutuksesta sekä yrityksen liiketoimintaan yleisesti että saneerauksen toteuttamisedellytyksiin. Tämän vuoksi on luonnollista, että selvittäjällä on päävastuu sen määrittämisessä, onko irtisanominen YSL 27.4 §:n edellyttämällä tavalla välttämätöntä.¹⁸⁸ Irtisanottavien sopimusten valikointi ja irtisanomisista koituvien korvausten suuruuden määrittäminen lieneekin yksi selvittäjän vaikeimmista tehtävistä.

Lisäksi uudistuksen esitöissä katsottiin, että päätös sopimuksen irtisanomisesta olisi tehtävä hyvissä ajoin, heti kun menettely on edennyt sellaiseen vaiheeseen, jossa arvio sopimuksen irtisanomisen välttämättömyydestä voidaan tehdä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sopimuksen irtisanominen pitäisi olla sisällytetty jo ensimmäiseen ohjelmaehdotukseen, sillä sen vaikutukset tulisi ottaa jo siinä asianmukaisesti huomioon ja velallisen sopimuskumppaneille tulisi antaa mahdollisuus lausua näkemyksensä suunnitellusta irtisanomisesta. Mikäli sopimus oltaisiin irtisanomassa vasta menettelyn viime metreillä, olisi myös oletettavaa, että sopimuksen irtisanomisen merkitys ei olisi niin merkittävä, että se täyttäisi YSL 27.4 §:n välttämättömyysvaatimuksen. Sopimuksen irtisanomisesta olisi myös ilmoitettava viipymättä sopimuskumppanille.¹⁸⁹

Vaikka selvittäjä päättääkin irtisanottavista sopimuksista ja niistä maksettavista korvauksista ensikädessä, on tuomioistuimella asiassa viimeinen sana. Osallisten lausumat saatuaan tuomioistuimen on tarkistettava ohjelmaehdotuksen lainmukaisuus ja ratkaistava kysymykset irtisanomisedellytysten täyttymisestä. Lisäksi tuomioistuin voi ottaa kantaa maksettavan korvauksen suuruuteen. Mikäli tuomioistuin katsoo, että irtisanominen on esimerkiksi sen edellytysten puuttumisen takia lainvastainen, voi tuomioistuin jättää ohjelmaehdotuksen vahvistamatta. Tällöin YSL 27 §:n 4 momentin mukainen irtisanominen ei tulisi lainkaan voimaan.¹⁹⁰

Niin kuin sanottu YSL 27 §:n 1 momentin mukaisiin irtisanomisiin ei liity 4 momentin tavoin vaatimusta irtisanomisen välttämättömyydestä eikä irtisanottavan sopimuksen edes tarvitse liittyä saneerattavaan liiketoimintaan. Lisäksi kyseiseen lainkohtaan sovelletaan kiinteää kahden kuukauden irtisanomisaikaa, ja irtisanominen pysyy voimassa vaikka ohjelmaa ei

---

¹⁸⁸ HE 251/2022 vp., s. 77

¹⁸⁹ HE 251/2022 vp., s. 77

¹⁹⁰ HE 125/2022 vp, s. 77–78; Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, saneerauksen suunnittelu, saneerauksen aloittamisen oikeusvaikutukset, sopimussuhteet saneerauksessa. poikkeukset, päivitetty 27.3.2023.

saataisi edes vahvistettua. Näin ollen velallisen sopimuskumppaneilla on tällaisissa tapauksissa nähdäkseni hyvin vähän perusteita riittauttaa vuokra- ja leasingsopimusten irtisanominen tuomioistuimessa.

4.2 Sopimusmuutoksista ja Ruotsin saneerauslaista

4.2.1 Sopimusmuutokset saneerauksessa

Mikäli sopimussuhde muuttuu toiselle sopimusosapuolista epäedulliseksi, voi siihen reagoida joko vetäytymällä sopimussuhteesta tai vaihtoehtoisesti muuttamalla sopimusehtoja edullisemmiksi.¹⁹¹ Irtisanominen ei ole siten ainoa, tai jokaisessa tilanteessa edes suotuisin keino, järjestellä velallista velvoittavaa sopimusten verkkoa saneerattavalle liiketoiminnalle kannattavammaksi. Velallisen ja saneerauksen toteutusedellytysten intressissä voi olla myös sopimussuhteen jatkaminen edullisimmilla ehdoilla.

Tällaisessa tilanteessa haluttu muutos voi tapahtua melko ketterästi niin kauan kuin sopimukseen on joko sisällytetty muutoksen mahdollistavia sopimusehtoja tai osapuolet pääsevät mahdollisista muutoksista yhteisymmärrykseen.¹⁹² Jos muutostarpeesta ei päästä yhteisymmärrykseen on tilanne ongelmallisempi ja sopimuksen sisällön sovittelu niin kohtuus- kuin olosuhteiden muutosperusteisesti vaikuttaa melko työläältä ja hitaalta prosessilta. Lisäksi, mikäli toinen osapuoli pakotetaan tuomioistuinteitse muutokseen, saattaa se vaikuttaa heikentävästi osapuolten yhteistyön edellytyksiin.

Mahdollisuus ja uhka sille, että toinen osapuoli voi halutessaan irtautua sopimussuhteesta, saattaa monissa tapauksissa toimia tehokkaana motivaattorina muutosneuvotteluille: tällöin toinen sopimusosapuoli saattaa suostua ehdotettuihin muutoksiin tietäessään vaihtoehtona olevan koko sopimuksen lakkaaminen. Jos sopimuksen sisältöä tällaisessa asetelmassa muutetaan osapuolten yhteisymmärryksessä, ei ole yleensä kyse myöskään OikTL 29 ja 31 §:n mukaisesta pakosta tai kiristämisestä. Menettelyn hyväksyttävyyden arvioinnissa

---

¹⁹¹ Hemmo 2003b, s. 4.

¹⁹² Hemmo 2003b, s. 4.

olennaista on se, että sopimuksen irtisanominen olisi kyseisen sopimuksen mukaan sallittu menettelytapa.¹⁹³

Nähdäkseni YSL 27 §:n mukaiset irtisanomisoikeudet saattavat olla muutosmotivaattoreina erittäin tehokkaita, sillä sopimuskuoppa on saneerauksessa usein heikommassa asemassa kuin saneerauksen ulkopuolella; YSL 27 §:n mukaisesti irtisanottaviin sopimuksiin sovellettava irtisanomisaika on monessa tilanteessa lyhyempi kuin menettelyn ulkopuolella ja koituneesta vahingosta maksettava korvaus on sekä kohtuullistettu että saneerausvelkana velkajärjestelyjen alainen. Edellytyksenä sopimusmuutokselle on kuitenkin velallisen sopimuskuoppaan intressi neuvotella uusista sopimusehdoista. Esimerkiksi vuokrasopimusta YSL 27.1 §:n mukaisesti irtisanottaessa vuokranantajalla saattaa olla korkeampi intressi irtisanomisen sijasta neuvotella alemmasta vuokrasta, mikäli irtisanottavan kohteen jälleenvuokraus on hankalaa. Mikäli vuokrakohde onkin vuokralaismarkkinoilla haluttu, ei vuokranantajalla välttämättä ole intressiä neuvotella sopimusmuutoksista irtisanomisuhallakaan.

Sopimusmuutos irtisanomisuhalla voidaan myös jossakin olosuhteissa toteuttaa siten, että toinen osapuoli ilmoittaa yksipuolisesti muuttavansa osaltaan sopimuksen ehtoja. Tällainen menettely on hyväksyttävää vain siinä tapauksessa, että kummallakin osapuolella on yhtäläinen oikeus irtisanoa sopimus.¹⁹⁴ Suhteellisen usein sopimusosapuolten irtisanomisoikeudet vaihtelevat niin niihin sovellettavien irtisanomisaikojen kuin -perusteidensa osalta. Irtisanomisoikeuksien eroavaisuudet voivat perustua joko sopimusehtoihin tai lainsäädäntöön. Esimerkiksi työntekijällä ja -antajalla taikka vuokralaisella ja vuokranantajalla on erilaiset irtisanomisoikeudet. Tällaisessa tilanteessa ei ole mahdollista muuttaa sopimusta niin, että se osapuoli, jolla on rajoitetumpi oikeus irtisanoutua, tulisi tahtomattaan sidotuksi muutettuun sopimukseen ilman irtisanomisen mahdollisuutta; joko ehtojen muutos olisi tässä tilanteessa mahdotonta, tai vaihtoehtoisesti toiselle osapuolelle olisi annettava mahdollisuus irtisanoa sopimus muutosajankohdasta lukien.¹⁹⁵

---

¹⁹³ Hemmo 2003b, s. 21.

¹⁹⁴ Hemmo 2003b, s. 21.

¹⁹⁵ Hemmo 2003b, s. 23.

KKO:n työsopimuksia koskeva ratkaisu 1996:89 on hyvä esimerkki purkamisperusteella tehdystä sopimusmuutoksesta. Ratkaisussa oli kyse siitä, saako työnantaja irtisanomisen sijasta alentaa työntekijöiden palkkoja irtisanomisaikaa noudattaen. Koska oikeuskäytännössä oli jo vakiintuneesti hyväksytty, että työsopimuksen olennaisia ehtoja voidaan yksipuolisesti muuttaa, mikäli työnantajalla olisi myös edellytykset irtisanomiseen ja hän noudattaa muutoksen voimaantulossa irtisanomisaikaa, korkein oikeus katsoi työnantajan menettelyn kyseessä olevassa tapauksessakin hyväksyttäväksi. On myös huomionarvoista, että työnantajalla on TSL 7:11 §:n mukaisesti oikeus muuttaa työsuhte osa-aikaiseksi irtisanomisperusteen nojalla irtisanomisaikaa noudattaen. KKO:n ratkaisuista 1996:89, 1997:83 ja 1996:88 ilmenevin tavoin työsopimusten ehtoja ei voi kuitenkaan irtisanomisperusteellakaan heikentää alle työehtosopimuksen vähimmäistason.

Mikäli saneerausvelallisella olisi työnantajana intressi esimerkiksi heikentää työntekijöidensä palkkoja irtisanomisperusteisesti ja hän noudattaisi edellä lueteltuja irtisanomisperusteisen ehtomuutoksen yleisiä periaatteita, olisi saneerausvelallisen menettely katsottava hyväksyttäväksi. Tällöin hänellä tulisi siis olla TSL 7:7 §:n mukaisesti edellytykset irtisanoa työsopimukset, joiden ehtoja hän haluaisi muuttaa ja muutoksessa tulisi noudattaa työehtosopimuksen mukaista vähimmäistasoa.¹⁹⁶

Edellä sanotun perusteella työehtosopimukset eroavat muista saneerausvelallisen erityisten irtisanomisoikeuksien alaisista sopimuksista siinä määrin, että TSL 7:7 §:ssä säädetään erikseen myös työntekijän irtisanomisajasta: työntekijän irtisanomisaika on saneerausmenettelyn yhteydessä 14 päivää. Näin ollen työntekijällä on saneeraustilanteessakin joustavammat irtisanoutumismahdollisuudet kuin työnantajalla. Oletettavasti tilanne on monesti toisenlainen esimerkiksi vuokra- ja leasing-sopimusten osalta, sillä YSL 27.1 §:ssä ei ole säädetty mitään velallisen sopimuskumppaniin sovellettavasta irtisanomisajasta. Itseasiassa saneerausperustetta ei edellä tässä tutkielmassa todetusti pidetä velallisen sopimuskumppanin irtisanomisperusteena edes hyväksyttävänä.

On siis usein niin, että velallisen sopimuskumppanilla on velallista rajoitetummat mahdollisuudet irtisanoa sopimus. Tällöin irtisanomisperusteista ehtomuutosta ei voida suorittaa siten, että sopimuskumppanilla ei olisi mahdollisuutta tahtoessaan irtaantua

---

¹⁹⁶ Koskinen - Valkonen DL 2000, s. 479.

sopimussuhteesta. Näin ollen, mikäli velallinen tukeutuu irtisanomisperusteiseen ehtomuutokseen, tulee velallisen sopimuskumppanille edellä todetusti antaa mahdollisuus irtisanoa sopimus vähintään muutoksen voimaantulosta lukien.¹⁹⁷ Vaikka irtisanomisperusteinen ehtomuutos saattaisikin olla muutoinkin kuin työsopimusten kohdalla mahdollinen, katsoisin kaikissa tapauksissa, joissa sopimussuhdetta on intressi jatkaa, olevan tärkeää muistaa sopimusosapuolten yhteistyön edellytysten ylläpitäminen.

4.2.2 Ennenaikainen irtisanomisoikeus ruotsalaisessa saneerauslaissa

Vuoden 2023 uudistuksesta huolimatta ovat suomalaisen saneerauslain irtisanomisoikeudet yhä kansainvälisessä vertailussa suhteellisen rajalliset. Lähin esimerkki laajemmista irtisanomisoikeuksista löytyy naapurista, Ruotsista, jossa päädyttiin maksukyvyttömyysdirektiivin myötä säätämään kokonaan uusi elokuussa 2022 voimaan tullut laki, *Lag om företagsrekonstruktion* (FRL). Ennen kokonaisuudistusta suhteellisen rajattu ja monimutkainen sopimusvastuita koskeva sääntely uudistettiin täysin saneerausmenettelyn sujuvoittamiseksi ja saneerausedellytyksien parantamiseksi.¹⁹⁸ Uuden saneerauslain sopimusvastuita koskevan 3 luvun 9 §:n mukaan velallinen voi irtisanoutua selvittäjän suostumuksella kestopimuksesta kolmen kuukauden irtisanomisajalla. Ruotsissa toisin sanoen toteutettiin kaikkiin kestopimukseen soveltuva irtisanomisoikeus ilman välttämättömyisedellytystä.

Ruotsin saneerauslaki ei kuitenkaan ole aina ollut sopimusvastuita koskevan sääntelynsä osalta yhtä vapautunut. Itseasiassa vuonna 1996 voimaan tulleen vanhan saneerauslain sopimusvastuita koskeva sääntely oli varsin mutkikasta ja sopimuskumppanin mahdollisuudet sopimussuhteiden järjestelylle olivat hyvin rajatut. Myös Ruotsissa on saneerausmenettelyn perinteisenä lähtökohtana ollut sopimusjatkuvuus. Toisin sanoen lainsäädännön taustalla on ollut pyrkimys turvata sopimussuhteiden jatkuminen saneerausmenettelystä huolimatta velallisen liiketoiminnan ylläpitämiseksi. Myös velallisen oikeus solmia uusia sopimuksia oli rajattu. Velallisella ei ole ollut LFR:n¹⁹⁹ mukaan oikeutta muun muassa ottaa uusia joukkovelkakirjalainoja tai luovuttaa saneerausmenettelyn kannalta olennaista

---

¹⁹⁷ Muutosten voimaantuloon sovellettava ”irtisanomisaika” on kysymys erikseen. Sovellettaisiinko tähän samaa irtisanomisaikaa kuin TSL 27 §:n mukaisesti sopimusta irtisanottaessa vai jotakin muuta?

¹⁹⁸ Tuomisto 2010, s. 216; OM:n mietintöjä ja lausuntoja 18/2022, s. 90–91.

¹⁹⁹ Tutkielmassa viitataan vanhaan saneerauslakiin lyhenteellä ”LFR” ja uuteen lyhenteellä ”FRL”.

omaisuuttaan.²⁰⁰ Velallisella ei niin ikään ollut vanhan lain mukaan välitöntä oikeutta irtisanoa pitkäaikaisia sopimussuhteitaan.²⁰¹

Yksi keskeisistä LFR:n sopimusvastuita koskevista säännöksistä oli 2 luvun 20 §. Säännös koski tilannetta, jossa sopimuksen mukaiset suoritusvelvoitteet olivat molemmin puolin ainakin osittain täyttämättä menettelyn alkaessa ja velallisen sopimuskumppanilla oli ennen menettelyn aloittamista ollut oikeus purkaa sopimus toteutuneen tai ennakoitun maksu- tai muun suoritusviivästyksen perusteella. Mikäli velallisen sopimuskumppani ei ollut menettelyn alettua purkuperusteesta huolimatta purkanut sopimusta, oli hän LFR 2:20 §:n mukaan velvollinen jatkamaan sopimussuhdetta velallisen niin pyytäessä.²⁰²

Käytännössä velallisen oli sopimuskumppanin toiveesta kohtuullisessa ajassa ilmoitettava sopimussuhteen jatkumisesta. Mikäli velallinen ei tätä tehnyt, oli velallisen sopimuskumppanilla oikeus purkaa sopimus yleisten sopimusoikeudellisten sääntöjen mukaisesti. Vanhassa ruotsalaisessa saneerauslaissa sopimuskumppani asetettiin siis hyvin eri asemaan sen perusteella, onko purkuperuste syntynyt ennen vai jälkeen menettelyä: jos purkuperuste syntyi vasta menettelyn alkamisen jälkeen, oli sopimuskumppanilla oikeus purkaa sopimus yleisten sopimusoikeudellisten sääntöjen mukaisesti.²⁰³ Ratkaisua perusteltiin vanhan lain valmisteluasiakirjoissa pyrkimyksellä suojata velallista monopoliasemassa olevien sopimusvelkojien vaatimuksilta.²⁰⁴ Säännös kuitenkin soveltui myös sopimukseen, joissa velallisen sopimuskumppani ei ollut monopoliasemassa.

LFR 2:20 § muistutti monella tavalla suomalaisen saneerauslain 27 §:n 2 ja 3 momentteja, joissa velallisen sopimuskumppanille annetaan määrättyissä tilanteissa oikeus purkaa sopimussuhde. Toisin kuin suomalaisen saneerauslain sääntely, ei LFR:n 2:20 §:ssä edellytetty säännöksen soveltumiseksi sopimussuhteelta tavanomaisuutta tai epätavallisuutta.

---

²⁰⁰ Karlsson-Tuula 2012, s. 120–121.

²⁰¹ Prop. 2021/22:215, s. 153.

²⁰² Karlsson-Tuula 2012, s. 122–123.

²⁰³ Tuomisto 2010, s. 217–218.

²⁰⁴ ks. lisää SOU 80/2001, s. 74–8.

Myöskään sillä, oliko sopimuksen mukaiset suoritusvelvollisuudet raha- vai luontaisuurituksellisia, ei ollut ruotsalaisen sääntelyn soveltumisen kannalta merkitystä.²⁰⁵

Erillisen velallisen irtisanomisoikeuden puuttuessa jäi LFR 2:20 § monessa tapauksessa ainoaksi keinoksi irtautua sopimussuhteesta. Vaikka säännöstä ei koskenut samat tulkintavaikkeudet ja soveltumisen rajoitukset kuin YSL 27 §:n 2 ja 3 momentteja, ei sekään mahdollistanut velalliselle ongelmatonta tietä ulos kannattamattomista sopimussuhteista. Kuten YSL:n vastaavissa säännöksissä, myös LFR 2:20 §:n kohdalla pulmana oli se, että lopullinen päätösvalta sopimuksen purkamisesta oli velallisen sopimuskumppanilla.

Myös vuoden 2022 kokonaisuudistusta koskevassa hallituksen esityksessä korostettiin sopimusvastuita koskevan sääntelyn osalta pyrkimystä suojata velallisen liiketoiminnan kannalta oleellisia sopimussuhteita ja niiden jatkuvuutta. Tämän vuoksi lainvalmistelussa päädyttiin ratkaisuun, jossa vanhan lain mukainen LFR 2:20 §, joka rajaa velallisen sopimuskumppanin mahdollisuuksia sopimuksen purkuun, sisällytettiin peruseriaatteiltaan myös uuteen saneerauslakiin.²⁰⁶ Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että vanha säännös olisi täysin säästynyt uudistuksilta ja siirtynyt sellaisenaan uuteen lakiin. Uudessa laissa muun muassa annetaan velalliselle oikeus päättää sopimuksen suoritusvelvollisuuksien pysyvän voimassa vain osittain. Hallituksen esityksessä ratkaisua perustellaan muun muassa sillä, että se edistää varhaista hakeutumista saneeraukseen. Hallituksen esityksessä ratkaisun katsotaan myös hyödyttävän velallisen sopimuskumppania, sillä sopimuskumppani saa tällöin varhaisessa vaiheessa tarkan tiedon siitä, miltä osin sopimus tullaan täyttämään.²⁰⁷

Ehkä keskeisin sopimusvastuita koskeva uudistus on jo edellä mainittu FRL 3:9 §, jossa velalliselle annetaan kestopimuksia koskeva irtisanomisoikeus. Irtisanomiseen vaaditaan kuitenkin selvittäjän suostumus. Irtisanomisajan lähtökohdaksi asetettiin uudistuksessa kolme kuukautta. Jos sopimuksen keston ja laatuun nähden on olemassa erityisiä syitä, voidaan irtisanomiseen vaihtoehtoisesti soveltaa pidempääkin irtisanomisaikaa. Velallinen on myös velvollinen korvaamaan irtisanomisesta sopimuskumppanilleen koituneen vahingon. Vahingonkorvausta pidetään kuitenkin saneerausvelkana, joten vahingonkorvaussaatava on velkajärjestelyjen alainen. Vahingonkorvaukseen sovelletaan yleisiä

---

²⁰⁵ Karlsson-Tuula 2012, s. 123.

²⁰⁶ Prop. 2021/22:215, s. 141–142.

²⁰⁷ Prop. 2021/22:215, s. 144–145.

vahingonkorvausoikeudellisia periaatteita, joiden mukaan velallisen sopimuskumppanin tulee kyetä osoittamaan irtisanomisesta hänelle koitunut vahinko. Lisäksi velallisen sopimuskumppanin tulee ryhtyä kohtuullisiin toimenpiteisiin tällaisen vahingon rajoittamiseksi.²⁰⁸

Kokonaisuudistusta koskevassa hallituksen esityksessä FRL 3:9 §:n mukaista laajaa velallisen ennen aikaista irtisanomisoikeutta perusteltiin muun muassa sillä, että irtisanomisoikeus parantaisi saneerauksen onnistumisedellytyksiä ja monipuolistaisi käytettävissä olevia saneerauskeinoja: esimerkiksi velallisen lakkauttaessa osan liiketoiminnastaan voi hän uuden lain myötä irtisanoa myös kyseiseen liiketoiminnan osaan liittyvät muutoin tarpeettomiksi jäävät kestosopimukset, kuten vuokra- ja vuokraluottosopimukset.²⁰⁹ Ruotsissakaan ei kuitenkaan unohdettu säännökseen liittyvää väärinkäytösten riskiä ja sitä, että velallinen saattaa hakeutua saneeraukseen vain vapautuakseen itselleen epäedullisista sopimussuhteista. Ruotsalainen lainsäätäjät kuitenkin tuli harkinnassaan siihen tulokseen, ettei tällaista riskiä tule liioitella: saneeraukseen liittyvän negatiivisen julkisuuden sekä uuteen lakiin liittyvien muiden uudistuksien, kuten saneerauskelpoisuuden edellytysten tiukentamisen sekä selvittäjän valvonnan lisäämisen, arvioitiin karkottavan mahdollisia väärinkäyttäjää riittävässä määrin.²¹⁰

Edellä esitetyn valossa voi nähdäkseni todeta, että sekä Suomessa että Ruotsissa lainsäätäjät on punninnut hyvin samankaltaisia intressejä ja arvioinut samoja riskejä velallisen ennen aikaiseen irtisanomisoikeuteen liittyen. Tästä huolimatta lainsäätäjät ovat lopullisissa tuotoksissaan päätyneet hyvin erilaisiin ratkaisuihin: Ruotsissa säädettiin radikaalimpi, kaikkia kestosopimuksia koskeva velallisen irtisanomisoikeus, kun taas Suomessa päädyttiin täydentämään vanhaa lakia luontaisuuoritus sopimuksia koskevalla irtisanomisoikeudella. Lisäksi Ruotsissa irtisanominen tulee voimaan kiinteän kolmen kuukauden irtisanomisajan jälkeen, eikä velkojan korvaussaatavaa kohtuullisteta. Sekä Suomessa että Ruotsissa päädyttiin kuitenkin edellyttämään selvittäjän suostumusta irtisanomiselle.

Miksi ruotsalainen lainsäätäjät päätyi velallisen irtisanomisoikeutta koskevin osin naapuriaan rohkeampaan sääntelyyn? Oleellinen tekijä Suomen ja Ruotsin velallisen

---

²⁰⁸ Prop. 2021/22:215, s. 154.

²⁰⁹ Prop. 2021/22:215, s. 154; SOU 12/2021, s. 364.

²¹⁰ SOU 12/2021, s. 367.

irtisanomisoikeuksien eroille on nähdäkseni eroavaisuudet uudistuksia edeltäneiden saneerauslakien ratkaisussa velallisen sopimusvastuita koskien. Ruotsissa lainsäätäjät aloitti käytännössä puhtaalta pöydältä, sillä uudistuksessa säädettiin kokonaan uusi saneerauslaki ja vanha LFR ei sisältänyt lainkaan säännöstä velallisen ennenaikaisista irtisanomisoikeuksista. Lainsäätäjällä ei siten ollut edes mahdollisuutta oikaista ja täydentää vain vanhaa säännöstä.

Toisaalta on nähdäkseni myös huomionarvoista, että Ruotsissa jo vanhan LFR 2:20 §:n osalta tehtiin hyvin erilaisia ratkaisuja verrattuna suomalaisen saneerauslain vastaaviin säännöksiin. Ruotsissa ei muun muassa lähdetty edes vanhan saneerauslain osalta suomalaiselle linjalle, jossa sopimuksia eritellään muun muassa sen mukaan, ovatko sopimukset tavanomaisia vai epätavallisia taikka, onko sopimus rahasuoritteinen vai liittyykö sopimukseen luontaisuuoritusvastuita. Ruotsissa lainsäätäjän linja on siten ollut jo pitkään suoraviivaisempi. Olisi siten nähdäkseni ollut jopa erikoista, jos ruotsalainen saneerauslain uudistaja olisi päätenyt samoihin ratkaisuihin kuin suomalainen lainsäätäjät.

5 Erityisiä irtisanomisoikeuksia koskeva korvausvastuu

5.1 Korvausvastuun syntyminen ja sisältö

5.1.1 Saneerauksen ulkopuolella

Vahingot ja virheet ovat kiinteä osa kaikkea inhimillistä toimintaa. Usein vahingot ovat kuitenkin sellaisia, etteivät ne ole luettavissa erikseen kenenkään syyksi.²¹¹ Tästä syystä vahingonkorvausoikeudessa lähdetäänkin niin kutsutusta korvauksettomuuden periaatteesta. Toisin sanoen vahingonkärsijän tulee itse kantaa vahingostaan koitunut taakka, jollei hän pysty osoittamaan vahingonkorvaukseen oikeuttavien edellytysten, eli vastuuperusteiden, olemassaoloa.²¹² Vastuuperusteilla viitataan niihin sääntöihin, jotka määrittävät, millainen toiminta synnyttää korvausvastuun. Usein kyseessä on jonkinasteinen tuottamus.²¹³

Sopimusperustaisen vahingonkorvauksen tyypillisin käyttöyhteys on tilanne, jossa sopimuskumppani ei täytä sopimusvastuutaan sovitusti. Tällöin vahingonkorvaus on yksi sopimusvelkojan oikeussuojakeinoista.²¹⁴ Kun vahingonaiheuttajan vastuun edellytykset täyttyvät, syntyy vahingonkärsijälle saatava vahingonaiheuttajalta eli korvausvelvolliselta. Vahingonkorvauksella pyritään ensisijaisesti korvaamaan aiheutettu vahinko, jonka lisäksi sillä pyritään myös ehkäisemään vahinkojen syntyä asettamalla vahingontekijä vastuuseen. Vahingonkorvausta voi siten ajatella myös eräänlaisena sanktiona.²¹⁵ Keskeisiä vahingonkorvausoikeudellisia pulmia ovatkin siten kysymykset siitä, millä edellytyksillä vastuu syntyy ja miten korvattava vahinko määritetään.²¹⁶

Tässä luvussa käsiteltävä sopimusperusteinen vahingonkorvaus on kuitenkin hyvä pitää erillään vahingonkorvauslailla säännellystä sopimuksen ulkoisesta korvausvastuusta, eli deliktivastuusta, sillä deliktivastuuseen sovellettavat periaatteet ja säännökset eivät aina

---

²¹¹ Hoppu – Hoppu 2016, s. 279

²¹² Mononen LM 2004, s. 1379.

²¹³ Hemmo 1998, s. 5.

²¹⁴ Hemmo 2005, s. 299.

²¹⁵ Hoppu - Hoppu 2016, s. 280.

²¹⁶ Mononen LM 2004, s. 1379.

sovellu suoraan sopimusperustaisen vastuun määrittelemiseen.²¹⁷ Sopimusvastuu eroaa deliktivastuusta ensinnäkin siinä, että sopimusperustaisessa vastuussa painotetaan sopimusvapautta ja sen merkitystä, että osapuolet ovat voineet itse vaikuttaa heitä sitoviin sopimusehtoihin. Sopimusvapauden vahvaa asemaa täydentää luonnollisesti myös sopimuksen sitovuuden periaatteen korostaminen. Myös osapuolten luottamuksen suojalle annetaan paljon arvoa.

Sopimusperustaista korvausvastuuta koskevaa normistoa ei ole koottu yhteen eheään säännökseen - toisin kuin pääasiassa vahingonkorvauslakiin koottuja sopimuksen ulkoista vastuuta koskevia säännöksiä. Sopimusvastuuta koskeva normisto on siten hajanainen kokonaisuus, jolle ovat luonteenomaisia merkittävät sopimustyyppikohtaiset erot.²¹⁸

Sopimusvastuulle on niin ikään tyypillistä tietynlainen kerroksellisuus, jossa vastuun synnyn ensisijaisena edellytyksenä on sopimusrikkomus ja vasta sen jälkeen tarkastellaan varsinaisia vastuuperusteita.²¹⁹ Lisäksi deliktivastuuperusteisessa korvauksessa on rajoitetumpaa korvata puhtaita varallisuusvahinkoja, kun taas sopimusperusteisessa korvausasiassa varallisuusvahingot korvataan ensisijaisina.²²⁰

Varsinaisia vastuuperusteita ovat sopimusperustaisessa korvausvastuussa tuottamusvastuu, ekskulpaatiovastuu, kontrollivastuu sekä poikkeukseton vastuu. Muun ohessa juuri vastuuperusteiden moninaisuudesta johtuen sopimustyyppirajat ylittävä sopimusoikeudellisten vahingonkorvausnormien tarkastelu tuottaa haasteita. Siten sopimusperustaisen vahingonkorvausvastuun käsilläolon määrittäminen edellyttää ensin kyseessä olevaa sopimustyyppiä koskevan lainsäädännön erityspiirteiden selvittämistä.²²¹

Tuottamusvastuulla tarkoitetaan tilannetta, jossa sopimusosapuoli on tahallaan tai huolimattomuuttaan aiheuttanut toiselle vahinkoa. Ekskulpaatiovastuu vastaa käytännössä tuottamusvastuuta, mutta vain käännetyllä todistustaakalla, eli vahingontekijän on esitettävä näyttöä vastuuvapaudestaan tai siitä, ettei vahinkoa ole syntynyt. Tuottamusvastuun

---

²¹⁷ Mononen LM 2004, s. 1380.

²¹⁸ Hemmo 2005, s. 300.

²¹⁹ Mononen LM 2004, s. 1381–1385.

²²⁰ Hemmo 2005, s. 3.

²²¹ Hemmo 2003b, s. 221.

korvausvelvollisuus kattaa myös välilliset kulut.²²² Kontrollivastuussa on niin ikään käännetty todistustaakka. Kontrollivastuun lähtökohtana on se, että suorituksessaan viivästynyt tai virheellisen suorituksen tehnyt sopimusosapuoli on korvausvastuussa välittömistä vahingoista, mikäli hän ei näytä viivästyksen tai virheellisyyden johtuneen jostain hänen vaikutusalueensa ulkopuolisesta esteestä. Poikkeuksettomalla vastuulla tarkoitetaan vahingonkorvausvastuuta välittömistä vahingoista suoraan suorituksen virheen perusteella ilman vastuusta vapautumisen mahdollisuutta. Tällainen vastuu on tyypillistä joillekin kuluttajasopimuksille ja fyysisen sopimusobjektin virheille. Lisäksi poikkeukseton vastuu koskee ainoastaan virheitä ei viivästyksiä.²²³

Korvattavat vahingot on tapana ryhmitellä eri tavoin. Vahingot voidaan ensinnäkin jakaa henkilö, esine- ja varallisuusvahinkoihin. Kyseisellä jaottelulla on kuitenkin vain vähän merkitystä sopimusperustaisen korvausvastuun kannalta, sillä sopimussuhteissa kaikki vahingot ovat lähtökohtaisesti korvattavissa samoin edellytyksin.²²⁴ Lisäksi vahingot voidaan jakaa välillisiin ja välittömiin vahinkoihin. Välittömänä vahinkoina pidetään yleensä virheen oikaisusta aiheutuneita suoranaisia kuluja, kuten esimerkiksi reklamaatio- ja selvittelykulut. Välillistä vahinkoa on taas muun ohessa erityisesti sopimusrikkomuksen aiheuttama tulon menetys. Kuitenkaan se sopimuksen mukainen voitto, joka syntyy suorituksen markkina-arvon ja velkojan maksaman hinnan erotuksesta, ei ole välillistä vahinkoa, vaan välittömänä korvattavaa vahinkoa.²²⁵ Vastuuta välillisten vahinkojen korvaamisesta rajoitetaan usein tuottamuksen perusteella tai vaihtoehtoisesti sopimusehdoin. Tämä johtuu siitä, että välillisen vahingon määrää ja ulottuvuutta on vaikeampi ennakoita, jolloin siihen liittyy suurempi riski.²²⁶

Yksinkertaistettuna sopimusperustainen korvausvastuu voi kattaa ensinnäkin ne suorat kuluerät, jotka liittyvät virheellisen suorituksen oikaisuun, kuten tehdyn suorituksen

---

²²² Mononen LM 2004, s. 1389; Hemmo 1994, s. 10. Käännettyä todistustaakkaa on perusteltu korostamalla velkojan oikeussuojan merkitystä.

²²³ Hemmo 2018, s. 63.

²²⁴ Hemmo 2003b, s. 251. Käytännössä sopimusperusteinen korvaus painottuu kuitenkin varallisuusintressin suojaamiseen eli varallisuusvahinkoihin.

²²⁵ Hemmo 2003b, s. 274–278.

²²⁶ Hemmo 2005, s. 312.

tarkastamisesta syntyneet kulut sekä virheen selvittelystä syntyneet kulut. Toinen sopimusvastuun valossa tärkeä kuluerä on virheellisestä suorituksesta saamatta jäänyt arvo. Edellä mainitut ovat välittömistä vahingoista koituneita kustannuksia. Sopimusvelkojalle saattaa syntyä korvattavaa vahinkoa myös sen vuoksi, ettei hän pääse käyttämään sopimusrikkoman suoritusta suunnitteleamalla tavalla, jolloin sopimusrikkomus saattaa johtaa jopa myyntitulon menetykseen.²²⁷ Koska tällainen tulonmenetyks katsotaan vakiintuneesti välilliseksi vahingoksi, tulee se harvemmin korvattavaksi.

Korvattavan vahingon arvioinnissa pyritään selvittämään tosiasialliset suoritukset ja etuudet, jotka ovat sopimusrikkomuksen myötä jääneet saamatta.²²⁸ Menetykset määritetään tavallisesti vertaamalla kahta todellisuutta, eli sitä oikeaa todellisuutta, missä sopimusrikkomus on syntynyt, verrataan hypoteettisen todellisuuteen ilman rikkomusta. Vahingonkorvauksella on lähtökohtaisesti tarkoitus täyden korvauksen -yleisperiaatteen mukaisesti hyvittää koko vahinko, joka puolestaan määritellään oikean tapahtumakulun ja hypoteettisen tapahtumakulun erotuksena. Tätä määrittelytapaa kutsutaan myös differenssiopiksi.²²⁹ Korvauksen yläraja on rikastumiskiellon myötä asetettu velkojan kärsimään todelliseen vahinkoon, ellei sopimuksella ole toisin sovittu. Toisin sanoen vahingonkärsijän ei tule päästä korvauksella parempaan asemaan, mihin hän olisi päätenyt ilman vahinkoa.²³⁰

Miten sopimusperustaisessa vastuussa taas määritellään se asema, missä sopimusvelkoja olisi ollut ilman vahinkoa? Kyseistä tulkintaongelmaa on pyritty ratkomaan positiivisen ja negatiivisen sopimusedun jaottelulla, joista positiivista pidetään usein pääsääntönä.²³¹ Positiivisella ja negatiivisella sopimusedulla on kiinteä yhteys differenssiopin mukaiseen määrittelytapaan, sillä niiden mukaisesti vertailun kohteena olevaan hypoteettisen tapahtumakulun lopputulemaan voidaan päästä kahdella tavalla.²³²

---

²²⁷ Hemmo 2005, s. 310-311.

²²⁸ Hemmo 2003b, s. 256.

²²⁹ Hemmo 2005, s. 144

²³⁰ Hemmo 2003b, s. 265.

²³¹ Hemmo 2005, s. 309.

²³² Hemmo 2003b, s. 261.

Positiivisen sopimusedun mukaisessa differenssivertailussa todellisuutta verrataan siihen, millaiseen taloudelliseen asemaan sopimusvelkoja olisi päässyt, mikäli sopimusvastuut olisi suoritettu puolin ja toisin asiaankuuluvalla tavalla. Negatiivinen sopimusetu taas viittaa todellisuuden vertaamista sellaiseen hypoteettiseen tapahtumakulkuun, jossa sopimusta ei olisi edes ryhdytty valmistelemaan.²³³ Koska negatiivisen sopimusedun on katsottu soveltuvan pääosin vain tilanteisiin, joissa oikeustoimi jää syntymättä esimerkiksi pätemättömyyden vuoksi tai sopimus raukeaa, ei sillä ole yleensä merkitystä nyt tarkasteltavana oleviin sopimusrikkomustilanteisiin.²³⁴

Kaiken kaikkiaan vahingonkorvaus perustuu sopimusvelkojalle vahingolla aiheutuneisiin menetyksiin, joita voivat olla sekä varallisuuden konkreettinen väheneminen että varallisuusarvoisten odotusten mitätöityminen.²³⁵ Korvauksen määrää voidaan kuitenkin rajoittaa esimerkiksi vahingon kärsijän myötävaikuttamisen myötä, jonka lisäksi korvausta voidaan myös eri perustein kohtuullistaa.²³⁶ Koska sopimuksen hyödyntämisen tavat vaihtelevat erilaisten yksilöllisten intressien mukaisesti, tulee myös täyttää korvausta määriteltäessä ottaa huomioon individualistiset olosuhteet.²³⁷

5.1.2 Saneerausvelallisen korvausvastuu

Velallisen sopimuskumppanilla on YSL 27.1 ja 27.4 §:ien mukaisesti oikeus irtisanomisesta koituvan vahingon korvaukseen ja YSL 27 §:n korvaussäännökset myös luonnollisesti syrjäyttävät mahdolliset sopimuksen sisäiset korvausedot ainakin niiden määrän ylittäviltä osin.²³⁸ Kuten todettu, korvausvastuu edellyttää lähtökohtaisesti aina jonkinasteista tuottamusta. Kestosopimusta irtisanottaessa voidaan tuottamuksen katsoa syntyneen, mikäli sopimus päätetään oikeudettomasti. Pitkäkestoisen sopimuksen päättäminen on taas oikeudetonta ensinnäkin silloin, kun irtisanoja ei voi vedota asianmukaiseen

---

²³³ Hemmo 2003b, s. 261.

²³⁴ Hemmo 2005, s. 310.

²³⁵ Hemmo 2003b, s. 263.

²³⁶ ks. esim. Hemmo 2003b, s. 300 ja 316.

²³⁷ Hemmo 2003b, s. 263. Individuaalisilla perusteilla tarkoitetaan tässä yhteydessä esimerkiksi elinkeinotoimijan omaa toimintasuunnitelmaa sopimuksen suhteen.

²³⁸ HE 251/2022, s. 78.

oikeusperusteeseen. Lisäksi sopimuksen päättämistä nopeammin, kuin vedottu oikeusperuste sallii, voidaan pitää oikeudettomana.²³⁹ Koska saneerausvelallisen irtisanomisoikeus perustuu lakiin, on sitä asianmukaisesti toteutettuna pidettävänä oikeutettuna. Niin ikään voidaan päätellä, että YSL 27 §:n mukainen korvaus ei edellytä tuottamusta.

Kuitenkin, koska saneerausvelallisen erityiset irtisanomisoikeudet merkitsevät poikkeusta sopimusten sitovuudesta, voivat seuraukset olla yksittäisen sopimuskumppanin kannalta merkittävät, sillä velallisen suoritukset ovat voineet olla sopimuskumppanille välttämättömiä, ja uusia suorituksia voi olla vaikea saada muualta.²⁴⁰ Näin ollen velallisen vahingonkorvausoikeuden voidaan katsoa tuottamuksen sijasta perustuvan eräänlaiseen kompensatioon sopimussitovuuden heikentämisestä. Korvauksella pyritään siten paikkaamaan sitä vahinkoa, joka syntyy kun sopimuskumppanin intressit ja perustellut odotukset sopimussuhteen jatkumisesta syrjäytetään saneerausmenettelyn onnistumisedellytysten turvaamiseksi.²⁴¹

Vuokra- ja leasingsopimusten irtisanomisesta vuokranantajalla on YSL 27.1 §:n mukaisesti oikeus saada ensinnäkin täysi korvaus omaisuuden hallinnanpalauttamisesta aiheutuvista välttämättömistä kustannuksista. Nämä kustannukset koostuvat käytännössä irtisanomisajan vuokrasta sekä muista lain tarkoittamista hallinnanpalautuskustannuksista.²⁴² Edelleen velallisen vuokranantajalla on YSL 27.1 §:n mukaisesti oikeus kohtuulliseen korvaukseen muusta vahingosta.²⁴³ Vuokraluottosopimuksen osalta säädetään vielä, että velallisella on korvausta määriteltäessä oikeus saada hyväkseen käyttämättä jäävään luottoaikaan kohdistuvat luottokustannukset, sikäli kun ne on jo etukäteen maksettu tai peritty.²⁴⁴ Luontaisuuritusopimuksen tullessa kyseeseen on sopimuskumppanin oikeudesta

---

²³⁹ Norros 2009, s. 633–638.

²⁴⁰ OM:n mietintöjä ja lausuntoja 2022/18, s. 83.

²⁴¹ ks. esim. HE 182/1992 vp, s. 33.

²⁴² HE 182/1992 vp, s. 80.

²⁴³ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, saneerauksen suunnittelu, saneerauksen aloittaminen, sopimussuhteet saneerauksessa, ”kohtuullinen” korvaus, päivitetty 27.3.2023

²⁴⁴ HE 182/1992 vp., s. 80.

korvaukseen säännelty YSL 27.4 §:ssä, jonka mukaan sopimuskumppanilla on oikeus kohtuulliseen korvaukseen vahingosta, jonka sopimuskumppani osoittaa hänelle aiheutuvan.

Korvaus, joka sopimuksen purkamisesta tai irtisanomisesta tulee suoritettavaksi, on YSL 27.5 §:n mukaisesti saneerausvelkaa, ja se tulee ottaa saneerausohjelmassa huomioon saatavien ilmoittamista koskevien määräpäivien estämättä. Korvausvastuu siis kuuluu velkajärjestelyjen piiriin ja näin ollen velallisen sopimuskumppani altistuu tavallaan kaksinkertaiselle kohtuullistamiselle: ensinnäkin korvausta kohtuullistetaan jo sen määrittämisvaiheessa, jonka jälkeen sen määrää voidaan leikata vielä velkajärjestelyissä²⁴⁵ Kuten todettu, tulee YSL 27.4 §:n mukainen irtisanominen voimaan vasta saneerausohjelman vahvistamisesta lukien. Koska YSL 27.4 §:n mukainen irtisanominen edellyttää ohjelman vahvistamista, voidaan sitä pitää ehdollisena saneerausohjelman vahvistamiseen saakka. Mikäli irtisanominen ei tule voimaan, tulee ehdollisesta irtisanomisesta sopimuskumppanille koituneet kulut täysimääräisesti velallisen suoritettavaksi.²⁴⁶

Ennen vuoden 1998 saneerauslain uudistusta korkein oikeus oli tulkinnut lakia ja sen esitöitä siten, että vuokra- ja leasing-sopimusten irtisanomisajalta maksettavia vuokria olisi pidettävä myös saneerausvelkana. Tämä tulkintalinja ilmenee myös korkeimman oikeuden ratkaisusta 1997:54. Ratkaisun johdosta vuoden 1998 uudistuksessa vanhasta YSL 27.1 §:stä poistettiin suora maininta irtisanomisajan vastikkeesta ja esitöihin kirjattiin tarkoituksena olevan oikeustilan selventäminen siten, että irtisanomisajan vuokraa ei ole pidettävä saneerausvelkana.²⁴⁷ Näin ollen se tulee YSL 32 §:n periaatteiden mukaisesti suorittaa täysimääräisenä sen erääntyessä, vuokrasuhteen ehtojen mukaisesti.²⁴⁸

---

²⁴⁵ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, saneerauksen suunnittelu, saneerauksen aloittaminen, sopimussuhteet saneerauksessa, ”kohtuullinen” korvaus, päivitetty 27.3.2023

²⁴⁶ HE 251/2022, s. 78.

²⁴⁷ Tuomisto 2010, s. 267–268; HE 68/1998 vp, s. 9.

²⁴⁸ HE 68/1998 vp, s. 9.

5.2 Kohtuullinen korvaus

5.2.1 Kohtuullisen korvauksen arviointiin vaikuttavia seikkoja

Kuten todettu, on sopimusten arvioinnin perustana perinteisesti nähty sopimusvapaus ja sopimussitovuus, joista juontuu ajatus siitä, että on pääasiassa sopimusosapuolten asia, miten he jakavat välillään vallitsevat oikeudet ja velvoitteet. Sopimussitovuus ja -vapaus eivät kuitenkaan ole edellä kuvatusti ehdottomia, sillä muun muassa kohtuusperiaate rajoittaa niitä sovittelusäännöksiä muodossa: kohtuusperiaatteen mukaisesti vain kohtuulliset sopimukset ovat sitovia²⁴⁹.

Sopimusvastuun kohtuusperustaisen sovittelun prejudikaattina on perinteisesti pidetty Korkeimman oikeuden ratkaisua 1985 II 51, jossa vahingonaiheuttajan korvausvastuuta alennettiin kohtuusperustaisesti. Kohtuullistamisessa otettiin huomioon muun muassa korvausvelvollisen saaman suorituksen suhde korvattavaksi vaadittuun summaan, osapuolten taloudelliset olosuhteet ja vahingonaiheuttajan tahallisuuden puuttuminen. Myöhemmin vastuun kohtuullistamisesta on otettu säännöksiä myös joihinkin erityislakeihin, kuten esimerkiksi KauppaL:n 70.2 §:ään ja KSL:n 5:30.2 §:ään.

Sopimuksenukkoisen vastuun sovittelusäännökset ovat vanhempaa perua kuin sopimusperustaisen vastuun, joten siihen liittyvään arviointiin kytkeytyy vakiintuneempia käytäntöjä ja arviointiperusteita. Sopimuksenukkoisen vastuun kohtuusharkinnassa otetaan vakiintuneesti huomioon muun muassa korvausvelvollisen varallisuusasema, vahingonkärsijän korvaustarve, tuottamuksen laatu, taloudellisen edun tavoittelu, vakuutukset, vahingonteon laatu ja olosuhteet.²⁵⁰

Vaikka näitä sopimuksenukkoiseen vastuuseen liittyviä vakiintuneita arviointiperiaatteita olisi houkuttelevaa soveltaa suoraan myös sopimusvastuun kohtuullistamisharkinnassa, on sopimusvastuun kohtuullistamisessa otettava huomioon tietyt painotuserot. Arvioinnin painotuseroja on perusteltu sopimusvastuun ja sopimuksen ulkoisen vastuun ominaispiirteisiin liittyvillä eroilla, jotka puolestaan palautuvat sopimusvapauden periaatteeseen eli siihen, että

---

²⁴⁹ Esimerkiksi OikTL 36 § ja vahingonkorvauksen sovittelusäännökset.

²⁵⁰ Hemmo 2003b, s. 317–319.

sopimusosapuolet ovat omasta tahdostaan sitoutuneet tiettyyn oikeustoimeen ja pystyneet vaikuttamaan sen keskinäiseen vastuunjakoon.²⁵¹

Kohtuullistamisharkinnan painotuserot voidaan lukea myös sopimusvastuuta sääntelevien erityislakien sovittelusäännöksistä. Esimerkiksi KauppaL:n 70.2 §:ssä säädetään huomionarvoiseksi vain korvausvelvollisen mahdollisuudet ennakoida ja estää vahingon syntyminen, jonka lisäksi viitataan melko yleispiirteisesti muihin olosuhteisiin. KSL:n 5:30 §:ssä taas listataan arviointiin vaikuttaviksi seikoiksi muun muassa sopimusrikkomuksen syy, vastapuolen myötävaikutus, sopimusosapuolten varallisuusolot sekä eräät sosiaaliset suoritusesteet, kuten sairaudesta ja työttömyydestä johtuva maksukyvyttömyys.

Kuten edellä olevista normeista voi huomata, ei sopimusvastuun kohtuullistamisharkinnassa muun muassa pidetä korvausvastuullisen taloudellista asemaa yhtä painavana perusteena kuin deliktivastuussa ja toisaalta taas korvattavaa intressiä painotetaan arvioinnissa: mitä lähempänä intressi on oikeustoimella toteutetun vaihdannan ydintä, sitä perustellumpaa korvauksen kohtuullistamisen tulee olla. Siitä huolimatta, että korvausvelvollisen taloudellista tilannetta ei ole pidettävä sopimusvastuuperustaisessa kohtuullistamisharkinnassa yhtä painavana arviointiperusteena kuin deliktivastuussa, otetaan se kuitenkin huomioon. Lisäksi arviointiin saattaa vaikuttaa myös korvausvelvollisen hyvä taloudellinen asema: mikäli täysi korvaus ei merkitsisi huomattavaa räsitusta, ei täyden korvauksen kohtuuperustaiseen alentamiseen ole syytä.²⁵² Edelleen vahingon aiheutumisen ja suuruuden ennakoitavuus on arvioinnissa painotettava seikka, jonka vuoksi kohtuullistamisen kohteena ovat usein erityisesti välilliset vahingot, sillä ne saattavat paisua ennakoimattoman suuriksi esimerkiksi korvausvelvollisen saamaan vastikkeeseen nähden.²⁵³

Usein kohtuutta peilataan hyvin funktionaalisesti: määritetään, kuinka suuri on kohtuullinen korvaus ja millainen on kohtuullinen sopimusehto. Näitä asioita pohtiessa kuitenkin herää kysymys siitä, mitä kohtuudella perimmäisessä merkityksessään tarkoitetaan. Edellä kuvatun valossa on kohtuullisuus nähdäkseeni hyvin monitasoisen kokonaisharkinnan tuotos, jossa tarkastellaan muun muassa osapuolten suoritusten tasapainoa, vahingon ennakoitavuutta,

---

²⁵¹ Hemmo 2005, s. 320.

²⁵² Hemmo 2003b, s. 320 alaviitteineen.

²⁵³ Hemmo 2003b, s. 319–320.

tuottamusta ja muita olosuhteita. Nämä arviointiperusteet taas soveltuvat yksittäistapauksiin, ja se, mikä on kohtuullista, vaihtelee sopimuskohtaisesti sopimuksen erityispiirteiden sekä sopimusosapuolten individualististen intressien ja ominaisuuksien mukaan. Kohtuus on siten eräänlainen tila, jossakin lievän ja ankaran välissä, joka heijastelee yhteiskunnan käsitystä oikeudenmukaisuudesta kussakin yksittäisessä oikeussuhteessa. Jossain tilanteessa kohtuullista voi siten olla myös täysi korvaus, mikäli osapuolten suoritteet ovat tasapainossa ja muut olosuhteet vaikuttavat oikeudenmukaisilta, jolloin sovittelua ei tarvinne suorittaa.

5.2.2 Korvauksen ”kohtuullisuus” saneerauksessa

Saneerausvelallisen sopimusosapuolteen on YSL 27.1 §:n mukaisesti oikeus korvaukseen omaisuuden hallinnan palauttamisesta ja *kohtuulliseen korvaukseen muusta vahingosta*, jonka hän osoittaa aiheutuneen. Edelleen YSL 27.4 §:n mukaan velallisen sopimusosapuolteen on oikeus *kohtuulliseen korvaukseen vahingosta*, jonka velallisen sopimusosapuolteen osoittaa hänelle aiheutuvan. Molempien kohdalla laki jättää korvattavan vahingon ja korvauksen kohtuullisuuden konkreettisen määrittelyn suhteellisen avoimeksi. YSL 27.1 §:n osalta lain esitöissä kuitataan vahingon ja korvauksen määrittely toteamalla lyhyesti sen kattavan sellaisen todellisen vahingon, jonka vuokranantaja kykenee näyttämään toteen.²⁵⁴ Luontaisuuressopimuksia koskevan YSL 27.4 §:n esitöissä taas todetaan, että uusi sääntely on tarkoitettu vastaamaan vuokra- ja leasingosapimusten korvausvelvollisuutta soveltuvien osien. Eli käytännössä kohtuullista korvausta koskevin osin.²⁵⁵

Saneerailakia koskevassa hallituksen esityksessä todetaan, että velallisen korvattavaksi tulee yksittäistapauksessa sopimuksen ennaikaisesta päättämisestä aiheutuva todellinen vahinko.²⁵⁶ Tarkasteltaessa tätä hallituksen esityksessä todettua suhteessa saneerailain sanamuotoon, voi niissä nähdä jonkinasteista ristiriitaa: hallituksen esityksestä voi saada kuvan siitä, että lähtökohtana on täysi korvaus aiheutuneesta todellisesta vahingosta lain sanamuodon mukaisen kohtuullisen korvauksen sijasta. Kyseisestä tulkintaristiriidasta on kiistelty jopa hovioikeudessa asti: Helsingin hovioikeuden 29.9.2023 päivätyssä ratkaisussa

---

²⁵⁴ HE 182/1992 vp, s. 79–80.

²⁵⁵ HE 251/2022, s. 78.

²⁵⁶ HE 182/1992 vp, s. 80.

asiassa S 22/2203²⁵⁷ oli kyse siitä, kattaako YSL 27.1 §:n mukainen korvaus vuokranantajalle vuokrasopimuksen ennaikaisesta päättymisestä aiheutuneen todellisen vahingon kokonaisuudessaan vai vain kohtuullisilta osin.

Kyseisessä asiassa vuokranantaja vaati täyttä korvausta aiheutetusta vahingosta ja väitti, että saneerauslain tarkoittama kohtuullinen korvaus viittaa yksinomaan siihen, että velallisen sopimuskumppanilla ei ole oikeutta sopimusehtoperusteisiin todellisen vahingon ylittäviin korvauksiin. Vuokranantajan mukaan tätä väitettä tuki muun muassa se, että saneerauslaissa ei ole erikseen säännelty kohtuullistamisen perusteista. Lisäksi vuokranantaja katsoi, että tilanne, jossa korvaussaatavaa sekä kohtuullistettaisiin että leikattaisiin velkajärjestelyin, olisi velallisen sopimuskumppanille kohtuuton ja velkojien yhdenvertaisuusperiaatteen vastainen. Hovioikeus päätyi ratkaisussaan siihen lopputulemaan, että 27 §:n 1 momentin mukaisessa kohtuullisessa korvauksessa ei ole kysymys vuokranantajalle kuuluvasta täydestä korvauksesta vaan yksittäistapauksessa määriteltävästä kohtuullisesta korvauksesta. Hovioikeus tukeutui ratkaisunsa perusteluissa lain sanamuotoon, saneerauslain tarkoitukseen sekä KKO:n ratkaisuihin 2003:31 ja 2022:74, joista voitiin hovioikeuden mukaan tehdä johtopäätös siitä, että velallisen maksuvelvollisuus säännöksessä tarkoitettu muusta vahingosta koskee vain kohtuullista korvausta, jonka lisäksi maksuvelvollisuuteen perustuva saatava on saneerausvelkaa.

Hovioikeuden ratkaisusta voi nähdäkseni tehdä johtopäätöksen siitä, että YSL 27 §:n perusteella määräytyvää kohtuullista korvausta määrittäessä tulee erottaa arviot siitä, mikä vahinko voi ylipäätään tulla korvattavaksi ja, minkä suuruista korvausta voidaan pitää yksittäistapauksessa kohtuullisena. Niin ikään hallituksen esityksessä todettu korvattavaksi tuleva ”todellinen vahinko” viittaa ainoastaan korvauksen enimmäismäärään ja kohtuullisuusharkinnan kohteena olevan vahinkosaatavan luonteeseen: todellista vahinkoa ei ole esimerkiksi maksamatta jääneet sopimussakot. Koska YSL 27.4 §:n mukainen kohtuullinen korvaus on säädetty vastaamaan YSL 27.1 §:n mukaista kohtuullista korvausta muusta vahingosta, voinee päätellä, että edellä lausuttu pätee myös velallisen irtautuessa ennaikaisesti luontaisuuritus sopimuksesta.

---

²⁵⁷ Ratkaisu ei ole vielä lainvoimainen.

5.2.3 Kohtuullisuusharkinnasta saneerauksessa

Korkeimman oikeuden ratkaisu 2003:31 valottaa hieman niitä periaatteita, joiden mukaisesti YSL 27 §:n kohtuullista korvausta tulisi arvioida ja millaista vahinkoa kyseisten säännösten nojalla tulisi korvata. Ratkaisussa on kyse vuokrasopimuksen ennenaikaisesta irtisanomisesta, ja tapauksen asianosaisilla oli riitaa nimenomaan siitä, millaista vahinkoa YSL 27.1 §:n muulla vahingolla tarkoitetaan. Vuokralaisena ollut saneerausvelallinen ei pitänyt mahdollisena, että korvattavana muuna vahinkona voitaisiin pitää irtisanomisajan jälkeistä aikaa koskevia vuokratulon menetyksiä.

Ratkaisussaan korkein oikeus katsoi, että velallisen vuokranantajan oikeuksien rajoitukset kohdistuivat yksinomaan korvauksen kohtuullistamiseen ja korvausvelan asettamiseen saneerausvelan asemaan. Näin ollen korvausoikeutta tulisi muilta osin tarkastella muun muassa velkojien yhdenvertaisuuden periaatteen valossa. Tätä ajatuksenkulkua seuraten korkein oikeus katsoi, että muuna vahinkona tulee korvata vahinko, jonka vuokralaisen olisi velvollinen korvaamaan yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden nojalla, myös saneerauksen ulkopuolella. Tällaisena korvattavana vahinkona voidaan taas pitää juuri irtisanomisajan ulkopuolelle ajoittuvia vuokratulon menetyksiä. Sittemmin YSL 27.1 §:n mukainen kohtuullinen korvaus vakiintunut saneerauskäytännössä vastaamaan irtisanomisajan ulkopuolelle ajoittuvaa vuokraa muutamasta kuukaudesta runsaaseen vuoteen.²⁵⁸

Koska YSL 27.4 §:n mukainen korvausvastuu on säädetty vastaamaan sitä, mitä on vuokra- ja leasing-sopimuksen osalta kohtuullisesta korvauksesta säädetty, voidaan analogisesti olettaa, että irtisanomisesta korvattavaksi vahingoksi on katsottava muun muassa vahinko, joka katsottaisiin syntyvän tavanomaisten sopimusoikeudellisten sääntöjen mukaisesti sopimussuhteen päättyessä ennenaikaisesti sopimuskumppanista johtuneesta syystä. Yleisten sopimusoikeudellisten sääntöjen mukaan tällaisen vahingon määrittämisessä taas lähdetään positiivisen sopimusedun korvaamisesta.

Positiivisen sopimusedun mukaisesti vastapuolen vahinkona pidettäisiin sitä saamatta jäänyttä nettohyötyä, johon hänellä oli irtisanomishetkellä suojattu odotus. Saamatta jääneen nettohyödyn lähtökohtana on taas pidetty sopimuksen mukaista tuoton korvaamista siihen

---

²⁵⁸ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, saneerauksen suunnittelu, saneerauksen aloittaminen, sopimussuhteet saneerauksessa, ”kohtuullinen” korvaus, päivitetty 27.3.2023

asti, että sopimus olisi tosiasiassa ollut päätettävissä sallitusti. Määräaikaisen sopimuksen osalta sopimuksen sallittu päättäminen tulisi tosiasiallisesti kyseeseen vasta määräpäivänä, ja toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen osalta sallittu päättäminen taas tarkoittaisi sopimuksen päättämistä asianmukaisella irtisanomisella ja irtisanomisajalla.²⁵⁹ Tätä ajatusta voisi soveltaa yrityssaneeraukseen vertaamalla saneerauksen ulkopuolella samaan sopimukseen sovellettavaa irtisanomisaikaa siihen, mitä se on saneerauksessa. Korvattavaa vahinkoa olisi siten näiden skenaarioiden erotus.

Vuoden 2023 uudistusta edeltäneessä oikeusministeriön mietinnössä listattiin, että uuden YSL 27.4 §:n mukaisesti korvattavaa vahinkoa voisivat olla esimerkiksi hukkaan menneet kustannukset tilanteessa, jossa velallisen sopimuskumppani on jo etukäteen maksanut esimerkiksi tietyt raaka-aineet tai komponentit, jotka jäävät häneltä sopimuksen irtisanomisen vuoksi saamatta. Niin ikään muita korvattavia vahinkoja voisivat olla muun sopimuksen päätyttyä turhiksi muuttuneet investoinnit, jonka lisäksi kyseeseen voisi tulla jatkuvien sopimussuhteiden kohdalla positiivisen sopimusedun mukainen muutaman kuukauden maksuja vastaava korvaus.²⁶⁰ Nähdäkseni varsinkin viimeksi mainittu positiivisen sopimusedun mukainen muutaman kuukauden maksuja vastaava korvaus vastaa edellä esittämäni mittapuuta korvattavan vahingon määrittämisestä.

Sen jälkeen, kun on määritetty korvattavan vahinko, on aiheellista selvittää, miten sen kohtuullisuutta tulisi arvioida. Kohtuullisuusharkintaan liittyviä perusteita käsitellään hieman Korkeimman oikeuden tuomiota 2003:31 edeltäneen hovioikeuden ratkaisun perusteluissa. Ratkaisussaan hovioikeus antoi painoarvoa muun muassa sille, että vuokranantaja oli ottanut vuokratilat irtisanomisen jälkeen omaan käyttöönsä. Tämän lisäksi hovioikeus huomautti, että sen aiempi vuokrasopimus saneerausvelallisen kanssa oli ollut erittäin kannattava vuokranantajalle verrattuna vuokranantajan itsensä maksamaan vuokraan samoista tiloista kaupungille. Näin ollen aiheutetun vahingon määrää tuli arvioida kohtuuden mukaisesti ottaen huomioon vuokratuloon kohdistuneet kulut, omasta käytöstä kertynyt hyöty sekä saneerauksen tarkoitus.

---

²⁵⁹ Norros 2009, s. 644.

²⁶⁰ OM:n julkaisuja ja mietintöjä 2022/18, s. 98; Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, saneerauksen suunnittelu, saneerauksen aloittaminen, sopimussuhteet saneerauksessa, ”kohtuullinen” korvaus, päivitetty 27.3.2023

Ratkaisusta voi tehdä päätelmän siitä, että samoin kuin saneerausmenettelyn ulkopuolisessa korvausharkinnassa, painotetaan saneerauksessakin, osapuolten suoritusten välistä tasapainoa, jonka lisäksi arvoa annetaan sopimuskumppanin toiminnalle vahingon aiheutumisen jälkeen. Koska luontaisuuritus sopimuksen ennaaikainen irtisanominen tulee voimaan vasta saneerausohjelman vahvistamisesta lukien, saattaa varsinainen irtisanomisaika olla runsaasti pidempi kuin vuokrasuhteen irtisanomiseen sovellettava kiinteä kahden kuukauden irtisanomisaika. Vuoden 2023 uudistusta koskevassa Oikeusministeriön mietinnössä mainitaankin, että irtisanomisajan ollessa pitkä voi velallisen sopimuskumppanilla olla mahdollisuus minimoida aiheutuva vahinko hankkimalla korvaavia suorituksia.²⁶¹ Tällaisen vahingon rajoittamisvelvollisuuden laiminlyöminen voi taas olla yksi korvattavan vahingon määrää vähentävä tai ainakin korvausta kohtuullistava peruste.²⁶²

Sopijapuolten velvollisuus rajoittaa vahinkoaan on yksi vahingonkorvusoikeuden keskeinen periaate, eikä korvauskelpoisena vahinkona siten pidetä vahinkotapahtuman sellaisia seurauksia, jotka vahingonkärsijä olisi voinut kohtuullisilla rajoitustoimilla välttää.²⁶³ Periaatetta ilmentää muun muassa LiikHVL 5.4 §, jonka mukaan vahinkoa kärsivän sopijapuolen on ryhdyttävä kohtuullisiin toimiin vahinkonsa rajoittamiseksi sillä uhalla, että hän muuten toimiessaan saa itse käsiä vastaavan osan vahingosta.²⁶⁴ Toisin sanoen vahinkoa kärsineen sopimuskumppanin oikeus vahingonkorvaukseen määräytyy sen mukaisesti, miten paljon vahinkoa olisi syntynyt, mikäli kohtuullisiin rajoittamistoimiin olisi ryhdytty. Toisaalta taas, mikäli sopimuskumppani rajoittaa vahinkoa tehokkaammin kuin vahingonrajoittamisperiaate vaatisi, ei korvattavaksi tule kuitenkaan tosiasiallista vahinkoa suurempaa summaa.²⁶⁵ Kohtuullisiin rajoittamistoimiin ryhtymisestä syntyneet kustannukset kuuluvat kuitenkin vahingon aiheuttajan korvausvastuun piiriin.²⁶⁶

---

²⁶¹ OM:n mietintöjä ja lausuntoja 2022/18, s. 98.

²⁶² Hemmo 2003b, s. 307 ja 322. (Velvollisuus korvaavan sopimuksen solmimiseen on lähtökohtaisesti aina voimassa, ja se väistyy vain, mikäli sopimuskumppani pystyy näyttämään jonkun erityisen syyn tällaisesta toimesta pidättäytymiselle)

²⁶³ Norros 2009, s. 644.

²⁶⁴ ks. myös KL 70.1 §

²⁶⁵ Norros 2009, s. 646.

²⁶⁶ Hemmo 2003b, s. 302.

YSL 27 §:n mukaisen kohtuullistamisharkinnan erityispiirteenä on saneerauksen tarkoituksen korostaminen. Saneerauksen tarkoituksena on taas YSL 1.1 §:n mukaisesti taloudellisista maksuvaikeuksista kärsivän velallisen jatkamiskelpoisen yritystoiminnan tervehtyttäminen. Lisäksi vuoden 2023 uudistusta koskevassa hallituksen esityksessä todetaan, että irtisanomisoikeuden laajentamisen tarkoituksena on edistää velallisen saneerausmahdollisuuksia ja ehkäistä tilanteita, joissa saneerausta olisi mahdotonta toteuttaa.²⁶⁷ Myöskin YSL 27.4 §:n irtisanomisoikeuden edellytyksenä oleva välttämättömyys sekä aiemmin avatut korkeimman oikeuden ratkaisut 2022:74 ja 2003:31 puoltavat ajatusta siitä, että kohtuullinen korvaus ei saa ainakaan toimia esteenä saneerauksen onnistuneelle toteutukselle.

5.2.4 Velkojen yhdenvertaisuus ja kohtuus

Yhtenä korvauksen kohtuullistamisen ja korvattavan vahingon määrittämiseen vaikuttavana seikkana mainitaan sekä korkeimman oikeuden ratkaisussa 2003:31 että 2022:74 velkojen yhdenvertaisuuden periaate. Vaikka periaatteen mukaisesti velkojia tulee saneerauksessa kohdella yhdenvertaisesti, ei se kuitenkaan tarkoita absoluuttista tasavertaisuutta.

Saneerauksen kontekstissa tällä yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että samassa asemassa olevia velkojia, joilla olisi saneerauksen ulkopuolella yhtäläinen oikeus saatavilleen, on kohdeltava samalla tavalla.²⁶⁸ Koska YSL 27 §:n mukaisesti sopimuksia irtisanottaessa velallisen entisistä sopimuskumppaneista tulee korvaussaatavan osalta saneerausvelkojia, on heitäkin kohdeltava yhtäläisen asemansa vuoksi yhdenvertaisesti. Näin ollen myös korvattavan vahingon määrittämiseen ja korvauksen kohtuullistamisen tarpeen arvioimiseen tulisi soveltaa yhtäläisiä mittareita.

Muun muassa Insolvenssioikeudellinen Yhdistys ry (FILA) kritisoi lakiuudistusta koskevassa lausunnossaan lainsäätäjän ratkaisua kohtuullisen korvauksen osalta. FILAn näkemyksen mukaan on ongelmallista asettaa korvaussäännös vastaamaan YSL 27.1 §:n mukaista korvaussäännöstä, sillä laissa on jo ennestään ollut tulkintaongelmia kohtuullisen korvauksen määrittämisen osalta.²⁶⁹ Oikeusministeriö toteaa vastineessaan, että vaikka kohtuullisen

---

²⁶⁷ HE 251/2022, s. 59.

²⁶⁸ Koulu – Lindorfs – Niemi 2017, IV Yrityssaneeraus, velkaselvittely ja velkojen järjestely, saneerausvelkojen velkajärjestely, velkojen yhdenvertaisuus, päivitetty 27.3.2023

²⁶⁹ FILA, lausunto hallituksen esityksestä HE 251/2022 vp, s. 3.

korvauksen määrittelyyn liittyy käytännössä tulkintaerimielisyyksiä, ei oikeusministeriö pidä tarkoituksenmukaisena sisällyttää lakiin kokonaan uutta korvauskäsitettä sekoittamaan oikeustilaa ennestään. Lisäksi oikeusministeriön vastineessa todetaan, että koska sääntely on monimutkaista, ei kohtuullisen korvauksen käsitettä ole edellytyksiä enempää tarkentaa. Näin ollen sen lopullisen muodon määrittää oikeuskäytäntö.²⁷⁰

Kuten korkeimman oikeuden ratkaisussa 2022:74 todetaan, olisi velkojien yhdenvertaisen kohtelun kannalta ongelmallista, jos samasta saneerausvelalliselle laissa sallituksi säädetystä toimenpiteestä johtuva maksuvelvollisuus määräytyisi eri tavoin. Kyseisen korkeimman oikeuden ratkaisun valossa lainsäätäjän ratkaisua linkittää erityisten irtisanomisoikeuksien korvauskäsitteet voidaan pitää perusteltuna velkojien yhdenvertaisuusperiaatteen valossa: mikäli lakiin olisi otettu uuden irtisanomisoikeuden mukana myös kokonaan uudenlainen korvaussäännös ilman, että laissa jo olevaa korvaussäännöstä uudistettaisiin, olisi se saattanut johtaa velkojien yhdenvertaisuuden periaatteen kannalta ongelmalliseen tilanteeseen. Kokonaan uuden korvauskäsitteen luominen olisi nimittäin voinut aiheuttaa oikeustilan, jossa pohjimmiltaan kahdesta samasta laillisesta toimenpiteestä johtuva korvausvelvollisuus määräytyisi eri tavoin. Siten tällainen ratkaisu olisi ollut myös velkojien yhdenvertaisuuden kannalta ongelmallinen.

Korvauskäsitteiden linkittämistä on lisäksi moitittu siitä, ettei se ota tarpeeksi huomioon kunkin sopimustyyppin erityispiirteitä: koska vuokra- ja leasingosimusten osalta kohtuullinen korvaus on vakiintuneesti kattanut vuokran määrätyltä ajalta, ongelmaksi voi kehkeytyä muiden sopimustyyppien kohdalla saman kaavamaisen mittausperusteen sopimattomuus.²⁷¹ Mikäli asiaa tarkastelee lähemmin, voinee huomata, ettei mikään yksittäinen sopimus vastaa täysin toistaan, eikä kaavamainen ratkaisu olisi missään tilanteessa sopiva samankaltaisuusvertailuun liiallisesti jumituttaessa.

Asiaa voidaan konkretisoida rinnastamalla velkojien yhdenvertaisuusperiaatteen mukainen korvauskäytäntö rikosoikeudellisen rangaistuskäytännön mukaiseen yhdenvertaisuusperiaatteeseen. Rangaistuskäytännön yhdenvertaisuusperiaatteessa lähdetään siitä, että samanlaisia tapauksia kohdellaan samalla tavalla ja erilaisia eri tavalla. Samoin kuin

---

²⁷⁰ OM:n vastine lakivaliokunnalle annettujen kirjallisten huomautusten johdosta (HE 251/2022 vp), s. 8.

²⁷¹ Svartström 2023.

sopimusten kohdalla, eivät myöskään mitkään yksittäiset rikostapaukset vastaa toisiaan täydellisesti. Samankaltaisuusvertailun mahdottomuutta ei tule kuitenkaan tulkita siten, että rangaistuskäytännön yhdenvertaisuus edellyttäisi kaikkien tapauksien erilaista kohtelua: olennainen vastaavuus olennaisissa kohdissa riittää samankaltaiseen rangaistukseen.²⁷²

Rikosprosessin käytännössä tallainen yhdenvertaisuusajattelu konkretisoituu normaalirangaistusajatteluun, jossa rikoksista tuomituille rangaistuksille on tietty vertailuasteikko, josta poikkeamiselle vaaditaan erityisiä perusteita. Tämän melko kaavamaisen ratkaisun on katsottu sekä parantavan lainkäytön ennakoitavuutta että varmistavan sen yhtenäisyyttä.²⁷³

Samanlainen järkeily sopisi nähdäkseni myös saneerauslain mukaiseen korvauskäytäntöön. Vaikka eri sopimustyypeissä on luonnollisesti tiettyjä eroja, jotka vaikeuttavat kaavamaisen korvauskäytännön soveltamista, ei näiden merkitystä tule velkojien yhdenvertaisuuden periaatteen ja korvauskäytännön ennakoitavuuden valossa liioitella. Olisi järjetöntä päätyä tilanteeseen, jossa kahden samalla perusteella säädetyn laillisen oikeustoimen korvausvelvollisuus määräytyisi täysin eri tavalla. Tässäkin tilanteessa olennaisen samankaltaisuuden on siis riitettävä. Nähdäkseni ei siten olisi mahdotonta ulottaa vuokra- ja leasingsopimukseen vakiintunutta käytäntöä muutaman kuukauden vuokraa vastaavasta korvauksesta myös jatkuviin luontaisuuritusopimuksiin. Tällöin korvattavaksi voitaisiin katsoa muutaman kuukauden maksuja vastaava korvaus.

---

²⁷² Kempainen – Tapani – Tolvanen 2022, s. 29–30.

²⁷³ Kempainen – Tapani – Tolvanen 2022, s. 31–32.

6 Yhteenveto

Tämä tutkimus on pyrkinyt selvittämään saneerausvelallisen sopimussuhteiden uudelleenjärjestelykeinojen sisällön niin yrityssaneerauslaissa kuin suhteessa muuhun sääntelyyn, jolla sopimussuhteiden sisältöön ja sitovuuteen voidaan kajota. Lisäksi YSL 27 §:n käytännön valottamiseksi tutkimuksessa pyrittiin myös määrittämään ne seikat, jotka saneerausvelallisen kohtuullisen korvauksen määrittämisessä tulee ottaa huomioon. Aihe on tärkeä, sillä kannattamattomalla sopimussuhteella saattaa olla laajat vaikutukset saneerauksen toteuttamisedellytyksiin, mikäli velallinen ei pysty irtautumaan siitä tai vaihtoehtoisesti muuttamaan sopimusehtoja itselleen suotuisammiksi.

Saneerauksessa on usein kyse tilanteesta, jossa sopimus on muuttunut toiselle sopimussuhteen osapuolelle, eli usein saneerausvelalliselle, kannattamattomaksi. Tällöin velalliselle tulee tarve kajota kyseisen sopimuksen sisältöön ennenaikaisesti. Ilmiön on katsottu korostuvan kestosopimuksissa, sillä niiden pitkäaikaisuus altistaa ne myös todennäköisemmin olosuhteiden muutokselle. Saneerauksen ulkopuolella sopimusmuutoksiin suhtaudutaan melko torjuvasti, ja sopimuksen olemukseen onkin katsottu sisältyvän tietty muutosresistanssi, jonka ylittämiseksi vaaditaan muun muassa olosuhdemuutosten olennaisuutta.

Sopimusmuutosten vaikeus piilee tutkimuksessa todetusti erityisesti tilanteissa, joissa yksipuolisesti kannattamattoman sopimuksen tulevaisuudesta ei päästä sopimuskumppanin kanssa yhteisymmärrykseen. Tällöin saneerauksen ulkopuolella jää jäljelle melko jähmeitä ja usein riitaisuuksiin johtavia oikeussuojaperusteita, kuten esimerkiksi vetoaminen edellä mainittuun olosuhteiden muutosten olennaisuuteen, ylivoimaiseen esteeseen ja viime kädessä – sopimuksen ollessa kohtuuton – voidaan sitä myös sovitella.

Vaikka kestosopimuksia koskee saneerauksen ulkopuolellakin lähtökohtaisesti irtisanomisvapaus, on kyseinen vapaus usein tosiasiallisesti sopimusehdoin rajattu esimerkiksi pitkällä irtisanomisajalla tai irtisanomiseen vaadittavilla monimutkaisilla edellytyksillä ja ylivoimaisilla korvausvaatimuksilla. On myös mahdollista, että sopimussuhde on tarkoitettu pysyväksi. Koska sopimuksilla on tutkimuksessa todetusti keskeinen rooli kaikessa liiketoiminnassa, vaikuttavat ne myös voimakkaasti liiketoiminnan talouteen. Mikäli sopimuksesta irtautuminen ilman pitkää irtisanomisaikaa tai suuria korvauksia on käytännössä

mahdotonta, voi sillä olla kannattamattomana kauaskantoisia seurauksia yrityksen taloudellisille toimintaedellytyksille.

Jotta saneerauksen toteuttamisedellytykset voidaan turvata, on saneerauslakiin säädetty velallisen erityisiä irtisanomisoikeuksia koskeva YSL 27 §. Toisin sanoen saneerausintressiä on pidetty yhteiskunnallisesti niin painavana, että sen edellytysten turvaamiseksi on katsottu olevan perusteltua poiketa sopimussitovuudesta ja sopimuskumppanin luottamuksen suojaamisesta. Niin ikään YSL 27 § on poikkeus edellä kuvatusta saneerauksen ulkopuolisesta sääntelystä, sillä siinä säädetään sopimusvelalliselle erityinen oikeus irtisanoa tietyt laissa tarkoitetut sopimussuhteet sopimusehtojen mukaisesta irtisanomisajasta ja korvausvelvollisuudesta riippumatta.

Tutkimuksen keskiössä on siten YSL 15.1 §:n sopimusten jatkuvuusperiaatteeseen sekä sopimussitovuuteen poikkeuksen muodostava YSL 27 §, jonka mukaisia irtisanomisoikeuksia vuoden 2023 uudistuksessa laajennettiin. Uudistuksen jälkeen YSL 27 § koostuu kuudesta momentista: 1. momentissa säädetään velallisen vuokra- ja leasingsopimuksia koskevasta erityisestä irtisanomisoikeudesta kahden kuukauden irtisanomisajalla. Lainkohdan 2. momentissa taas säädetään tavanomaisia sopimuksia koskevasta maksukieltopoikkeuksesta ja 3. momentissa annetaan selvittäjälle valtuus irtisanoa velallisen liiketoiminnalle epätavanomaisia sopimuksia. Vuoden 2023 uudistuksen lanseeraamassa 4. momentissa säädetään velallisen oikeudesta irtisanoa pitkäaikaisia luontaisuuritusopimuksia irtisanomisen ollessa saneerauksen toteuttamisedellytysten valossa välttämätöntä. 5. momentissa todetaan, että korvaus, joka 1, 2 ja 3 momenttien tarkoittamissa tilanteissa suoritetaan, on saneerausvelkaa. On myös huomionarvoista, että YSL 27 §:n 1 ja 4 momentteihin liittyvä korvausvastuu on kohtuuperusteista. Tältä osin siis poiketaan yleisestä täyden korvauksen periaatteesta saneerauksen onnistumisen edellytysten turvaamiseksi. Viimeisessä, eli 6. momentissa, on viittaussäännös TSL 7:7 §:ään, jossa säädetään velallisen oikeudesta irtisanoa työsopimuksia kahden kuukauden irtisanomisajalla.

Velallisen sopimussuhteiden uudelleenjärjestelykeinot ovat kuitenkin monitahoista intressitasapainottelua ja -punnintaa vaativa aihekokonaisuus. Yhtenä suojeltavana, mutta saneerausvelallisen irtisanomisoikeuksien kannalta ristiriitaisena, intressinä voidaan pitää vaihdannan varmuutta ja luottamusta. Tällöin tarkastelu siirtyy käytännössä sopimusten sitovuuden periaatteeseen. Kuitenkin tutkimuksessa todetusti sopimussitovuus ei aina tarkoita sitä, että sopimuksen olisi oltava oikeussuhteen sementtoijana toimiva asiakirja, jossa kerralla

ja tyhjentävästi määriteltäisiin koko oikeussuhteen sisältö ja tulevaisuus. Sen sijaan sopimussitovuutta tulisi tarkastella sopimuskohtaisesti muuttuvien arviointikriteerien valossa ja etupäässä sopimuksen perimmäisen tarkoituksen näkökulmasta. Lisäksi modernissa sitovuuskeskustelussa on otettu enenevissä määrin huomioon erilaiset kohtuuskysymykset, jolloin vaihdannan varmuuden edellytyksenä ei enää aina nähdäkään epäluottamukselle perustuvaa perinteistä sitovuuskäsitystä vaan oikeussuojan takeena nähdään pikemminkin luottamus, yhteisölliset käytännöt sekä lojaliteetti.

Sopimussitovuuden ohella myös sopimusvelkojan asema on yksi, usein velallisen sopimussuhteiden uudelleenjärjestelykeinojen kanssa vastakkain arvioitava intressi. Velkojan ja velallisen intressien mustavalkoinen vastakkainasettelu saattaa kuitenkin olla saneerausperspektiivissä harhaanjohtavaa, sillä saneerauksen onnistuessa myös sopimusvelkoja saa, esimerkiksi velallisen liiketoiminnan lopettavaan konkurssiin verrattuna, suuremman osan saatavastaan kohtuullisen korvauksen muodossa. Saneeraus ja velallisen sopimussuhteiden uudelleenjärjestelykeinojen tehokkuus saattaa siten olla myös saneerausvelallisen sopimuskumppanin intressissä.

Kolmantena saneerausvelallisen sopimussuhteiden uudelleenjärjestelykeinoja raajavana tekijänä on pidetty saneerauksen väärinkäytön mahdollisuutta. Tässä suhteessa on kuitenkin tasapainoteltava sekä kansainvälisen kilpailukyvyyn että koko saneerauksen toteuttamisedellytysten turvaamisen välillä. Kuten tutkielmassa on aiemmin todettu ja Huplia lainaten, koska riskien täydellinen eliminointi on mahdotonta, ei niitä ylikorostamalla pidä lamauttaa koko lainsäädännön kehitystä.²⁷⁴ Väärinkäytön liiallinen varominen saattaisi vesittää koko saneerauksen tarkoituksen ja johtaa tilanteisiin, joissa sekä saneerauksen tarkoitus että velkojien yhdenvertaisuus olisi vaarannettu.

YSL 27 §:n mukaisesti sopimussuhteiden uudelleenjärjestelykeinoihin liittyy kiinteästi myös velallisen sopimuskumppanin oikeus kohtuulliseen korvaukseen, jonka lähtökohtana voidaan tutkimuksen perusteella pitää positiivisen sopimusedun korvaamista. Kestosopimuksissa positiivisena sopimusetuna pidetään irtisanomishetkellä saamatta jäänyttä nettohyötyä, johon velallisen sopimuskumppanilla olisi ollut suojattu odotus. Tämä on vuokra- ja leasingsopimusten osalta tarkoittanut vakiintuneesti muutaman kuukauden vuokrien suuruista korvausta, jonka voisi nähdäkseni analogisesti ulottaa uuteen luontaisuuritusopimuksia

---

²⁷⁴ Hupli, lausunto hallituksen esityksestä HE 251/2022 vp 18.1.2023

koskevaan irtisanomisoikeuteen. Tällöin korvaus voisi esimerkiksi käsittää muutaman kuukauden maksuja vastaavan summan. Korvauksen kohtuullistamisharkintaan vaikuttavina seikkoina voidaan taas tutkimuksen valossa pitää muun muassa osapuolten suoritusvastuiden tasapuolisuutta, velallisen taloudellista asemaa, vahingonkärsijän vahingon rajoittamisvastuuta tai sen laiminlyömistä sekä saneerauksen tarkoitusta ja velkojien yhdenvertaisuutta. Edellä listattujen lisäksi korvauksen kohtuullistamisarviointiin saattavat vaikuttaa tapauskohtaisesti myös muut sopimus- ja vahingonkorvausoikeuden yleiset periaatteet.

Vuoden 2023 uudistus on nähdäkseni onnistunut tavoitteessaan siinä määrin, että sillä on onnistuttu paikkaamaan korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2022:74 huomattu aukko saneerauslain sopimussuhteita koskevassa sääntelyssä: uuden 4 momentin turvin velallisella on mahdollisuus päävuokrasuhdetta irtisanoessaan irtisanoa myös samaa tilaa koskeva alivuokrasopimus. Tässä suhteessa käytännön ongelman voisivat kuitenkin muodostaa 1. ja 4. momentin irtisanomisoikeuksiin sovellettavat erimittaiset irtisanomisajat, sillä samaan aikaan, kun vuokrasopimukseen sovelletaan kahden kuukauden irtisanomisaikaa, tulee luontaisuuoritusopimusten irtisanominen voimaan vasta saneerausohjelman vahvistamisesta lukien. Tässä yhteydessä suomalaista sääntelyä on hyvä verrata Ruotsin oikeuden vastaavaan sääntelyyn, jossa saneerausvelalliselle annetaan oikeus irtisanoa kestosopimukset yleisesti kolmen kuukauden irtisanomisajalla.

Kuten uudistusta koskevassa hallituksen esityksessäkin todetaan, on laki säädetty sellaisessa aika- ja resurssipaineessa, ettei laajemmalle sopimussuhteita koskevalle uudistukselle ollut rahkeita. Vuoden 2023 uudistusta voinee pitää siis eräänlaisena ensiapuna saneerauksen sujuvoittamiseksi ja laissa huomattujen aukkojen paikkaamiseksi. Vaikka uudistus on nähdäkseni ollut tarpeellinen ja on hyvä, että se on edes tässä määrin tullut voimaan, on siinä omat ongelmansa. Tällä hetkellä YSL 27 § on monimutkainen sekoitus erilaisia edellytyksiä, irtisanomisaikoja, korvausvelvollisuuksia sekä muita käsitteitä, joihin liittyy paljon käytännön tulkintavaikeuksia.

Lienee itsestään selvää, että sääntelyn johdonmukaistaminen saattaisi niin selkeyttää oikeustilaa kuin sujuvoittaa itse saneerausmenettelyä, kun esimerkiksi irtisanomisen edellytysten täyttymisestä ja korvauksen kohtuullisuudesta ei tarvitsisi riidellä. Tämä tekisi sääntelystä myös velallisen sopimuskumppanin näkökulmasta ennakoitavampaa. Kaiken tutkimuksessa käsitellyn valossa olisi nähdäkseni Ruotsin tavoin loogisinta laajentaa

irtisanomisoikeus sopimustyyppistä riippumatta koskemaan kaikkia kestopimuksia yhtenäisellä irtisanomisajalla, sillä eri irtisanomisajat ja irtisanomisen edellytykset eriarvoistavat sopimusvelkojien asemaa. Lisäksi tämä mahdollistaisi velalliselle entistä monipuolisemmat keinot liiketoiminnan tervehtyttämiseen. Myös irtisanomista koskevaa korvausvelvollisuutta määriteltäessä voisi pohtia tosiasiallista tarvetta korvauksen kohtuullistamiselle, sillä YSL 27 §:n 1 ja 4 momenttien mukainen korvaus on valmiiksi jo velkajärjestelyjen alainen, eikä se näin ollen päädy ilman kohtuullistamistaan täysimääräisenä velallisen maksettavaksi.